

ВАРНЕНСКИ МЕДИЦИНСКИ ФОРУМ

том 3, 2014, приложение 3

Издание на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” - Варна

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Главен редактор:

проф. д-р Красимир Иванов, д.м.н.

Ректор на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” - Варна

Заместник главни редактори:

доц. д-р Албена Керековска, д.м.

Заместник ректор на „Проф. д-р Параскев Стоянов” - Варна

проф. д-р Риналдо Шишков, д.м.н.

Заместник ректор на „Проф. д-р Параскев Стоянов” - Варна

Редактори:

проф. д-р Антон Тончев, д.м.н.

Катедра по анатомия, хистология и ембриология, Медицински университет-Варна

проф. д-р Валентина Маджова, д.м.

Катедра по обща медицина и клинична лаборатория, Медицински университет-Варна

проф. Диана Иванова, д.б.н.

Декан на Факултет по фармация, Медицински университет-Варна

проф. д-р Жанета Георгиева, д.м.

Катедра по пропедевтика на вътрешните болести, Медицински университет-Варна

проф. д-р Негрин Негрев, д.м.н.

Директор на Медицински колеж-Варна

проф. д-р Радослав Радев, д.м.

Декан на факултет по медицина, Медицински университет-Варна

проф. д-р Стоянка Попова, д.м.

Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването,

Медицински университет-Варна

доц. Виолета Тачева, д.ф.

Директор на Департамент по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт,

Медицински университет-Варна

доц. Емануела Мутафова, д.и.

Декан на Факултет по обществено здравеопазване, Медицински университет-Варна

доц. д-р Йордан Радков, д.м.

Катедра по вътрешни болести, Медицински университет-Варна

доц. д-р Светослав Георгиев, д.м.

Катедра по вътрешни болести, Медицински университет-Варна

доц. д-р Цветан Тончев, д.м.

Декан на Факултет по дентална медицина, Медицински университет-Варна

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„ПРОФ. Д-Р ПАРАСКЕВ СТОЯНОВ”
ВАРНА

MEDICAL UNIVERSITY
„PROF. DR. PARASKEV STOYANOV”
VARNA

РЕЗЮМЕТА

на

ДОКЛАДИТЕ И
ПОСТЕРНИТЕ
СЪОБЩЕНИЯ
НА III НАУЧНА СЕСИЯ
НА МЕДИЦИНСКИ
КОЛЕЖ-ВАРНА

2 - 3 октомври 2014

Варна

ABSTRACTS

of

THE PROCEEDINGS
AND THE POSTERS
FROM THE THIRD
SCIENTIFIC SESSION OF
THE MEDICAL COLLEGE
OF VARNA

October 2-3, 2014

Varna

СЪДЪРЖАНИЕ

Камелия Богданова, Димитринка Благоева, Петя Кантарева, Стефка Георгиева - РОЛЯТА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА В ПРОФИЛАКТИКАТА НА ОСТЕОПОРОЗАТА.....	16
Светлана Делчева - МОТИВИРАНЕ И ПРИВЛИЧАНЕ НА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ ЗА СПЕЦИАЛНОСТ „АКУШЕРКА” ВЪВ ФИЛИАЛ ХАСКОВО КЪМ ТРУ-СТАРА ЗАГОРА	17
Силвия Кючукова - СЕСТРИНСКИЯТ ПРОЦЕС И СЕСТРИНСКАТА ДИАГНОЗА В ОБУЧЕНИЕТО НА МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ.....	18
Станислава Павлова, Тамара Цветкова - ФАКТОРИ, ПОВЛИЯВАЩИ ИЗБОРА НА СЕСТРИНСКА ПРОФЕСИЯ.....	18
Д. Ламбрева, И. Стамболова - ОЦЕНКА И ПРЕПОРЪКИ НА ДИПЛОМАНТИТЕ МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ ЗА ОБУЧЕНИЕТО ПО СПЕЦИАЛНОСТТА	19
Красимира Караиванова, Стела Денчева, Златка Йорданова - „ЗА“ И „ПРОТИВ“ ДОНОРСТВОТО.....	20
Маргарита Бориславова, Гюсюм Мустафа, Златка Йорданова - КАКВО ТРЯБВА ДА СЕ ЗНАЕ ЗА КЪРМЕНЕТО, НЕГОВОТО ЗНАЧЕНИЕ ЗА БЕБЕТО И ПРОБЛЕМИТЕ, С КОИТО СЕ СБЛЪСКВАТ МЛАДИТЕ МАЙКИ.....	21
Стела Денчева, Красимира Караиванова, Златка Йорданова - КРЪВОДАРЯВАНЕТО – ШАНС ЗА ЖИВОТ.....	22
Ралица Рангелова, Маргарита Бориславова - ДОСТАТЪЧНА ЛИ Е ИНФОРМАЦИЯТА ЗА ВАКСИНИТЕ.....	22
Десислава Радева, Красимира Караиванова, Здравка Митева - ЗНАЕМ ЛИ ДОСТАТЪЧНО ЗА РАХИТА И ПОСЛЕДСТВИЯТА ОТ НЕГО	23
Здравка Митева, Десислава Радева, Красимира Караиванова - КАКВО ЗНАЯТ МЛАДИТЕ ХОРА ЗА ОСТЕОПОРОЗАТА И РИСКА ОТ НАСТЪПВАНЕ НА ЗАБОЛЯВАНЕТО	24
Гюсюм Мустафа, Ралица Рангелова - ДИАБЕТЪТ – КАКВО ЗНАЕМ ЗА НЕГО	24
Силвия Филкова, Цветелина Търпоманова, Диляна Димова - ПРОУЧВАНЕ НА НАГЛАСИТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ НА СТУДЕНТИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „РЕХАБИЛИТАТОР” В МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ - ВАРНА	25
Цветелина Търпоманова, Силвия Филкова, Диляна Димова - ПРОУЧВАНЕ НА МОТИВАЦИЯТА ЗА ИЗБОР НА СПЕЦИАЛНОСТ СРЕД СТУДЕНТИ ОТ УЧЕБНО-НАУЧЕН СЕКТОР „РЕХАБИЛИТАТОР” В МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ - ВАРНА И НЕЙНАТА ДИНАМИКА ПО ВРЕМЕ НА ОБУЧЕНИЕТО	27
Силвия Филкова, Веселина Михалева, Христо Христов - ПОЗИЦИОННАТА ТЕРАПИЯ В РЕХАБИЛИТАЦИОННАТА ПРОГРАМА КАТО ЧАСТ ОТ КОМПЛЕКСНОТО ЛЕЧЕНИЕ НА БОЛНИ С МОЗЪЧЕН ИНСУЛТ	28
Галя Димитрова, Илко Бакърджиев - НОВА НАТУРАЛНА КОЗМЕТИЧНА ФОРМУЛА, ПОКРИВАЩА ВСИЧКИ НУЖДИ НА КОЖАТА.....	29
Светлана Ласкова, Илко Бакърджиев - ЕЛЕКТРОСТИМУЛАЦИЯ - НЕИНВАЗИВЕН МЕТОД ЗА ПОДДЪРЖАНЕ НА ТОНУСА НА ЛИЦЕВИТЕ МУСКУЛИ.....	30
Десислава Гешева, Илко Бакърджиев, Маргарита Станчева - НЕИНВАЗИВНА КИСЛОРОДНА МЕЗОТЕРАПИЯ - ИНОВАТИВЕН МЕТОД В КОЗМЕТИКАТА	31
Елена Тубинис - ПОВЪРХНОСТЕН ХИМИЧЕСКИ ПИЛИНГ: ПРЕПАРАТИ, ТЕРАПЕВТИЧНИ СХЕМИ, РЕЗУЛТАТИ.....	32
Н. Недев, Н. Негрин, П. Манчева - НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОВЕЖДАНЕ НА ПРОДЪЛЖИТЕЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ ПРИ ПАЦИЕНТИ, ПРЕЖИВЕЛИ МОЗЪЧЕН ИНСУЛТ.....	34
Цветелина Костадинова, Лилия Иванова, Габриела Цанкова, Петър Жечев - РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА СИФИЛИС СРЕД ЛИЦА ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ И ПРОФИЛАКТИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ ПО ПОВОД ДИАГНОСТИЧНО УТОЧНЯВАНЕ В ДВЕ ЛАБОРАТОРИИ В ГРАД ВАРНА	34
Емилия Георгиева, Лора Георгиева - ОСИГУРЕНOST С МЕДИКО-ДИАГНОСТИЧНИ ЛАБОРАТОРНИ ЗВЕНА ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ	36
Емилия Георгиева, Лора Георгиева - КАЧЕСТВОТО НА ЛАБОРАТОРНИТЕ	

МЕДИЦИНСКИ УСЛУГИ КАТО ЕЛЕМЕНТ НА ЦЯЛОСТНОТО КАЧЕСТВОТО НА ЗДРАВНИТЕ ДЕЙНОСТИ	36
Ст. Танчева, Т. Райнова, Е. Ахмед, Д. Атанасова, М. Аврамова, Й. Йонков - УРИНЕН СЕДИМЕНТ ПРИ АКТИВЕН ПИЕЛОНЕФРИТ	37
Невенка Бонинска, Ива Борасова - ОБРАЗНИ МЕТОДИ ЗА ОТКРИВАНЕ НА ЧУЖДО ТЯЛО В ДИХАТЕЛНАТА СИСТЕМА	38
Наталия Нецова, Нора Пеева, Невенка Бонинска - РИСКОВИ ФАКТОРИ ЗА ЗДРАВЕТО В ПРОФЕСИЯТА НА РЕНТГЕНОВИЯ ЛАБОРАНТ И НАЧИНИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕТО ИМ.....	39
Невенка Бонинска, Петранка Гагова - ОРГАНИЗАЦИОННА КУЛТУРА И ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ В ПРОФЕСИЯТА НА РЕНТГЕНОВИЯ ЛАБОРАНТ	40
Мариана Йорданова, Лъчезар Е. Попов - ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ УМЕНИЯ И НАВИЦИ У СТУДЕНТИТЕ РЕНТГЕНОВИ ЛАБОРАНТИ, ПРИДОБИТИ ПО ВРЕМЕ НА УЧЕБНА ПРАКТИКА – ПРЕДПОСТАВКА ЗА УСПЕШНА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ	41
Христина Маринова, Боряна Петкова, Мариана Йорданова - НЕИНВАЗИВЕН МЕТОД ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА НАТРУПАНОТО ЖЕЛЯЗО В ОРГАНИЗМА.....	43
Кристина Игнатова, Минко Попов, Илиана Колева, Мариана Йорданова, Елица Енчева - РОЛЯТА НА КТ ПРИ ПЛАНИРАНЕ И ВЕРИФИКАЦИЯ НА ЛЪЧЕЛЕЧЕНИЕТО.....	44
Милена Лечева, Йорданка Михайлова - ГЛЮКОЗО-6-ФОСФАТ ДЕХИДРОГЕНАЗЕН ДЕФИЦИТ	45
Минко Попов, Илиана Колева, Мариана Йорданова, Елица Енчева - ВЪЗМОЖНОСТИТЕ НА ОБРАЗНО НАСОЧЕНОТО ЛЪЧЕЛЕЧЕНИЕ (IGRT) В СЪВРЕМЕННАТА ЛЪЧЕТЕРАПЕВТИЧНА ПРАКТИКА	46
Албена Андонова - ЗА СТУДЕНТСКОТО ХРАНЕНЕ.....	47
Албена Андонова - ПРЕЗЕНТАЦИЯТА – ФОРМА НА САМОСТОЯТЕЛНА РАБОТА	48
Мария Димова, Христина Милчева - ГЕРИАТРИЧНИТЕ ГРИЖИ - ФАКТОР ЗА ПОДОБРЯВАНЕТО НА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА ВЪЗРАСТНИТЕ И СТАРИ ХОРА.....	48
Веселин Вълков - ТРАНСКАТЕТЪРНО АОРТНО КЛАПНО ПРОТЕЗИРАНЕ	49
Теодора Тодорова, Никола Кирилов, Елена Кирилова - ОЦЕНКА НА ХРАНИТЕЛНИТЕ НАВИЦИ НА ПАЦИЕНТИ С ОСТЕОПОРОЗА	50
Теодора Тодорова, Никола Кирилов, Елена Кирилова - ОПРЕДЕЛЯНЕ НИВАТА НА ВИТАМИН D ПРИ ЖЕНИ В СТАРОЗАГОРСКА ОБЛАСТ.....	51
Ива Петкова Петкова - ЗАПРЕЩЕНИЕТО – ЛАБИРИНТ ЗА ХОРАТА С УМСТВЕНИ УВРЕЖДАНЯ	52
Нина Великова, Марина Атанасова, Лора Георгиева - ВЪЗМОЖНОСТИ НА АНИМАЛОТЕРАПИЯТА В ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ ЗА ЛИЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ЗДРАВНИ ПОТРЕБНОСТИ.....	53
Марина Атанасова, Нина Великова, Лора Георгиева - КАНИСТЕРАПИЯ В ПОМОЩ НА ЛИЦА СЪС ЗРИТЕЛНИ УВРЕЖДАНЯ.....	54
Лора Георгиева, Анета Докова - МИГРАЦИОННИ НАГЛАСИ НА РУСКИТЕ СТУДЕНТИ ПО ЗДРАВНИ ПРОФЕСИИ	55
Лора Георгиева, Красимира Лалева, Людмил Цветков - ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ПОДКРЕПЯЩИ ГРИЖИ – ДЕФИЦИТЕН ЕЛЕМЕНТ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО.....	56
Диана Дудева, Лора Георгиева - ИЗТОЧНИЦИ НА СТРЕС ПРИ ЛИЦА, НАСТАНЕНИ В СОЦИАЛНИ ИНСТИТУЦИИ	57
Диана Димитрова - ПРОУЧВАНИЯ НА НАГЛАСИТЕ КЪМ СЕКСУАЛНОТО ВЪЗПИТАНИЕ СРЕД УЧИТЕЛИ В СРЕДНОТО УЧИЛИЩЕ	57
Невена В. Цветанова, Йоана И. Симеонова, Янка И. Цветанова - РИСКОВО СЕКСУАЛНО ПОВЕДЕНИЕ ПРИ УЧЕНИЦИ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО НА ВЪЗРАСТ 12-18 ГОДИНИ	58
Стоянка Владева, Елена Кирилова, Никола Кирилов - МНОЖЕСТВЕНА КАЛЦИНОЗА, ПРИЧИНА ЗА ОСТЪР МОНОАРТРИТ НА ДЯСНА КОЛЯННА СТАВА.....	59
А. Кирчева, Р. Константинов, Е. Иванова - БЕЗОПАСНА ИНЖЕКЦИОННА ПРАКТИКА – РЕЗУЛТАТИ ОТ ЕДНО ПРОУЧВАНЕ И ПРЕВЕНЦИЯ НА УБОЖДАНЯТА С ИГЛА	60
Е. Иванова, Р. Константинов, Ц. Паунов, А. Кирчева А. Баева - ОСОБЕНОСТИ НА ЕПИДЕМИОЛОГИЧНИЯ СТАТУС ПРИ НЯКОИ АКТУАЛНИ ВАКСИНОПРЕДОТВРАТИМИ ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2009-2013 Г.....	61

Красимира Лалева, Лора Георгиева - ПОЛАГАНЕ НА ПОДКРЕПЯЩИ ГРИЖИ ЗА ВЪЗРАСТНИ ХОРА В ДОМАШНИ УСЛОВИЯ	62
Р. Станчева, Р. Панчева, Ю. Витлянова, С. Иванова - РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ТЮТЮНОПУШЕНЕТО СРЕД ВАРНЕНСКИТЕ УЧЕНИЦИ.....	63
Петя Кантарева, Стефка Георгиева, Камелия Богданова, Димитринка Благоева - СТРАТЕГИЯ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА ЕЛЕКТРОННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ В БЪЛГАРИЯ	64
Стефка Георгиева, Петя Кантарева, Камелия Богданова, Димитринка Благоева - ЕЛЕКТРОННА ЗДРАВНА КАРТА В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ – РИСКОВЕ И ПОЛЗИ.....	65
Силвия Кючукова ДОБРОВОЛНАТА СТУДЕНТСКА РАБОТА ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА ЗДРАВНАТА РЕФОРМА В БЪЛГАРИЯ	66
Йоланда Заякова - АБДОМИНОПЛАСТИКА С ЛИПОСУКЦИЯ	67
Никола Шопов, Ивайло Въжаров - ЕФЕКТЪТ ОТ ДИШАНЕТО НА ХИПЕРБАРЕН КИСЛОРОД СЛЕД ВОДОЛАЗНО СПУСКАНЕ СПРЯМО НОРМОБАРЕН ВЪРХУ ФОРМИРАНЕТО НА ВЕНОЗНИ ГАЗОВИ МЕХУРЧЕТА	68
Н. Лодозова, Д. Близнакова, Г. Цанкова - АНТИБИОТИЧНА РЕЗИСТЕНТНОСТ НА ESB-ЩАМОВЕ, ПРИЧИНЯВАЩИ УРОИНФЕКЦИИ ПРИ АМБУЛАТОРНИ ПАЦИЕНТИ В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ И ТЯХНОТО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ В ОБЩИНА ВАРНА.....	69
М. Гълъбова-Николова, В. Касабова, Д. Близнакова - АДЕНОИДНА ВЕГЕТАЦИЯ И БРОНХИАЛНА АСТМА В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ	70
С. Владева, Т. Тодорова - РЕАКТИВНИ АРТРИТИ, СВЪРЗАНИ С ОДОНТОГЕННА ИНФЕКЦИЯ	71
М. Варнева, М. Московска - СТУДЕНТСКИ ГРЕШКИ ПО ВРЕМЕ НА ПРАКТИЧЕСКОТО ОБУЧЕНИЕ ПО ОРТОДОНТИЯ В МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ (ОПИТ ОТ ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПРАКТИКА).....	72
М. Варнева, Я. Ангелов, М. Пенчев - ПРАКТИЧЕСКО ОБУЧЕНИЕ ПО ОРТОДОНТИЯ В МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ НА МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА	73
А. Атанасова, Т. Друмева, Сл. Овчарова, Ш. Мустаfoва - НЕОБХОДИМОСТ ОТ ОБУЧЕНИЕ В МЕНТОРСТВО – МНЕНИЕ НА НАСТАВНИЦИ, УЧАСТВАЩИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО СПЕЦИАЛНОСТ „ЗЪБОТЕХНИК“ В МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ КЪМ МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА	74
Йордан Ковачев, Явор Калъчев, Михаела Варнева - КОНСУЛТАЦИЯТА КАТО ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ В СПЕЦИАЛНОСТ „ЗЪБОТЕХНИК“ - МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ, МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛОВДИВ.....	76
Св. Пенева, Й. Йорданов, Т. Димитрова - ПРАКТИЧЕСКО ОБУЧЕНИЕ ПО ТЕХНОЛОГИЯ НА ЗЪБНИТЕ ПРОТЕЗИ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ НА МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА.....	77
Наталия Рашева, Максим Симов - НЯКОИ СЪВРЕМЕННИ ОПОРНО-ЗАДРЪЖНИ ЕЛЕМЕНТИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ КОМБИНИРАНО ПРОТЕЗИРАНЕ	78
М. Милев, М. Варнева - ПРОТЕТИЧНО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ЗЪБИ ВЪВ ФРОНТАЛНАТА ОБЛАСТ (СЛУЧАЙ ОТ ПРАКТИКАТА).....	79
С. Владева - СЛУЧАЙ НА БЕЛОДРОБНА ТУБЕРКУЛОЗА СЛЕД ПРИЛОЖЕНИЕ НА REMICADE.....	80
С. Маринова, М. Салиева, А. Вели - ХОМЕОПАТИЧНИ ЛЕКАРСТВА	81
Николина Заркова, Виктория Иванова, Катя Недева, Жанет Георгиева - ФУНКЦИОНАЛНИ ХРАНИ И НУТРАЦЕВТИЦИ, НАЛИЧНИ ВЪВ ФАРМАЦЕВТИЧНАТА МРЕЖА В БЪЛГАРИЯ.....	81
Десислава Александрова, Десислава Димитрова - РЕКЛАМАТА – НОВИЯТ ОПИУМ НА ОБЩЕСТВОТО	82
Хр. Романова, Мария Пантелеева - ПРОУЧВАНЕ НА НАГЛАСАТА ЗА УПОТРЕБА НА ХОМЕОПАТИЧНИ СРЕДСТВА ПРИ СТУДЕНТИ ОТ МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ И МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ – ВАРНА.....	84
А. Цветкова, С. Михайлова, А. Тодорова - АСПЕКТИ НА ПАРАЛЕЛНА ТЪРГОВИЯ С ЛЕКАРСТВА В БЪЛГАРИЯ.....	84

Петя Аспарухова, Любомир Маринов - УДОВЛЕТВОРЕНОСТТА НА БЛИЗКИТЕ – ПРЕДПОСТАВКА ЗА КАЧЕСТВОТО НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ В БОЛНИЧНИТЕ ОТДЕЛЕНИЯ	85
И. Тодоров, М. Господинова, Д. Близнакова - БЪБРЕЧНИ УВРЕДИ В ХОДА НА ЧРЕВНИ ИНФЕКЦИИ, ПРОТИЧАЩИ С ОСТЪР ДИАРИЕН СИНДРОМ	86
Георги Вълчев, Милка Попова, Марияна Алексиева - ДИГИТАЛНА МАМОГРАФСКА ТОМОСИНТЕЗА – ИНОВАТИВНА ДИАГНОСТИЧНА МЕТОДИКА	88
Калоян Георгиев - НОВИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ И ТЕХНИТЕ АКТИВНИ СЪСТАВКИ В ТЕРАПИЯТА НА ОНКОЛОГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ.....	89
Калоян Георгиев - ОЦЕНКА НА ФАРМАКОКИНЕТИЧНИТЕ И ФАРМАКОДИНАМИЧНИТЕ СВОЙСТВА НА КАТЕХИНИТЕ ОТ ЗЕЛЕН ЧАЙ.....	90
Явор Калъчев, Онник Чапрашикян, Йордан Ковачев, Джендо Джендов - ОФОРМЯНЕ НА ПАЛАТИНАЛЕН КЛАПАН ПРИ ГОРНА ЦЯЛА ПРОТЕЗА ЧРЕЗ РАДИРАНЕ НА МОДЕЛА	90
Явор Калъчев, Онник Чапрашикян, Йордан Ковачев, Джендо Джендов - АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ ЗА НАЧИНИТЕ ЗА ОФОРМЯНЕ НА ПАЛАТИНАЛЕН КЛАПАН ПРИ ГОРНА ЦЯЛА ПРОТЕЗА.....	91
Океан Костов, Любен Григоров, Алие Хавальова - СЕСТРИНСКИ И ФАРМАЦЕВТИЧНИ ГРИЖИ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ДИАБЕТ	92
Океан Костов, Алие Хавальова - ПРОУЧВАНЕ НА СТРЕСА И ДЕПРЕСИЯТА ПРИ СТУДЕНТИТЕ СПЕЦИАЛНОСТ „МЕДИЦИНСКА СЕСТРА“ В МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛОВДИВ ПРЕДИ СЕСИЯ	94
Любен Григоров, Алие Хавальова, Океан Костов - ГЛАУКОМА – ФАРМАКОТЕРАПИЯ И ГРИЖИ	95
Любомир Маринов, Петя Аспарухова - КОМУНИКАЦИЯТА В СЕСТРИНСКИТЕ ГРИЖИ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА СТУДЕНТИТЕ	96
Миглена Георгиева, Илко Бакърджиев, Десислава Гешева, Маргарита Станчева - МАСЛО ОТ КАРИТЕ.....	97
Александрина Константинова, Виктория Атанасова, Илко Бакърджиев, Маргарита Станчева, Десислава Гешева - ТАЛАСОТЕРАПИЯ В МЕДИЦИНСКАТА КОЗМЕТИКА	98
Марина Атанасова, Дарина Найденова - НЕГЕНЕТИЧНИ ФАКТОРИ В ЕТИОЛОГИЯТА НА АУТИЗМА	99
Здравка Лазарова - ОТНОШЕНИЕТО НА МЛАДИТЕ ХОРА КЪМ ТРАФИКА С ЦЕЛ СЕКСУАЛНА ЕКСПЛОАТАЦИЯ И ЕМИГРАЦИЯТА КАТО РЕШЕНИЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПРОБЛЕМИ	100
Лиляна Михайлова, Ивайла Петкова, Наташа Манева, Александър Вълков - ГЕРИАТРИЧНА ПОМОЩ ЗА ПАЦИЕНТИТЕ, ХОСПИТАЛИЗИРАНИ В УМБАЛ „Д-Р ГЕОРГИ СТРАНСКИ“ ЕАД	101
Николина Заркова - ВИСОКОФРУКТОЗНА ДИЕТА И ЗДРАВЕ.....	102
Кристиан Йеремиев, Йорданка Михайлова - МЕЗЕНХИМНИ ПРОИЗВОДНИ. ХИСТОЛОГИЧЕН СТРОЕЖ НА СЪБЕДИНИТЕЛНАТА ТЪКАН. ДИФЕРЕНЦИРАНЕ НА КРЪВНИТЕ КЛЕТКИ – ХЕМОПОЕЗА	104
Месут Мехмедов, Йорданка Михайлова - ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА УЧЕБНО- ПРАКТИЧЕСКИТЕ ЗАНЯТИЯ ПО КЛИНИЧНА ЛАБОРАТОРИЯ В МОДЕРНИ И ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ ДИАГНОСТИЧНИ ЗВЕНА.....	105
Ст. Пъпанов, Ек. Петкова, Г. Хаджидеков, В. Грудева, Н. Трайкова, Ст. Панкова - ОБУЧЕНИЕ ЧРЕЗ САМООЦЕНКА.....	106
Илия Желев, Сергей Иванов, Анджелика Черенкова, Аделя Абдулхакова, Иванка Димитрова-Дюлгерова - ФИТОХИМИЧНО ПРОУЧВАНЕ НА ЦВЕТОВЕ ОТ KOELREUTERIA PANICULATA LAXM В БЪЛГАРИЯ.....	107
Габриела Цанкова, Цветелина Костадинова, Нели Лодозова, Емилия Георгиева, Татина Тодорова - ОЦЕНКА НА ИМУННИЯ СТАТУС НА ЖЕНИ В ДЕТЕРОДНА ВЪЗРАСТ СРЕЩУ ВИРУСА НА РУБЕОЛА ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ	108

Габриела Цанкова, Елияна Иванова, Румен Константинов, Цонко Паунов, Ани Кирчева, Иван Николов, Виолета Трендафилова - ПРОУЧВАНЕ НА ТУБЕРКУЛИНОВАТА ЧУВСТВИТЕЛНОСТ КАТО ПРОЯВА НА ИМУНЕН ОТГОВОР СЛЕД VCG ИМУНИЗАЦИЯ ПРИ ДЕЦА ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2007-2012 Г.....	110
Е. Дафова, Ж. Желязкова, Д. Найденова, Ст. Порожанова - ПРОУЧВАНЕ КОНСУМАЦИЯТА НА ШОКОЛАД СРЕД СТУДЕНТИ НА МУ-ВАРНА	111
Живка Желязкова, Елена Дафова, Дарина Найденова - ПРИЕМ НА КАФЕ СРЕД СТУДЕНТИ НА МУ-ВАРНА.....	112
Кичка Димитрова, Жанета Василева, Даниела Попова - РОЛЯ НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ПРИ ОБСЛУЖВАНЕ НА БОЛНИ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНО ФЛУИДНО ЛЕГЛО – CLINITRON	114
Симона Борисова, Нуне Хачатрян, Илко Бакърджиев, Маргарита Станчева, Десислава Гешева - ГРИЖИ ЗА КОЖАТА ПРЕЗ БРЕМЕННОСТТА.....	115
Милена Дедева, Милкана Пенева, Илко Бакърджиев, Маргарита Станчева, Десислава Гешева - ГРИЖИ ЗА КОЖАТА ПРИ БЕБЕТА И ДЕЦА.....	116
Анна Георгиева - ФАКТОРИ, ВЪЗПРЕПЯТСТВАЩИ ЕФЕКТИВНОТО ПРОТИЧАНЕ НА ПРОЦЕСА НА ПОЛУЧАВАНЕ НА ИНФОРМИРАНО СЪГЛАСИЕ ОТ ПАЦИЕНТИТЕ.....	116
Анна Георгиева - СЪВРЕМЕННИ СХВАЩАНИЯ ЗА ЗАСТЪПНИЧЕСТВОТО В СЕСТРИНСТВОТО И НЕГОВОТО ПРИЛОЖЕНИЕ В ПРОЦЕСА НА ИНФОРМИРАНО СЪГЛАСИЕ.....	118
Любен Григоров, Спасимира Ветренска, Красимир Манолов, Николай Толев - ИКОНОМИКА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО – ФАРМАКОИКОНОМИКА.....	119

CONTENTS

Kamelia Bogdanova, Dimitrinka Blagoeva, Petya Kantareva, Stefka Georgieva - ROLE OF THE NURSE IN THE PREVENTION OF OSTEOPOROSIS	16
Svetlana Delcheva - HOW TO MOTIVATE AND ATTRACT FUTURE STUDENTS FOR SPECIALTY MIDWIFE IN TRAKIA UNIVERSITY, BRANCH OF HASKOVO	17
Silviya Kyuchukova - NURSES AND NURSING DIAGNOSIS PROCESS IN THE TRAINING OF NURSES	18
Stanislava Pavlova, Tamara Tcvetkova - FACTORS AFFECTING THE CHOICE OF NURSING PROFESSION	19
D. Lambreva, I. Stambolova - GRADUATING NURSING STUDENTS' EVALUATION OF THE THEIR EDUCATIONAL PROGRAMME	20
Krasimira Karaivanova, Stella Dencheva, Zlatka Yordanova - FOR AND AGAINST ORGAN DONATION	21
Margarita Borislavova, Gyusyum Mustafa, Zlatka Yordanova - WHAT YOU NEED TO KNOW ABOUT BREASTFEEDING AND ITS IMPORTANCE FOR THE BABY AND THE PROBLEMS FACED BY YOUNG MOTHERS	21
Stella Dencheva, Krasimira Karaivanova, Zlatka Yordanova ² - BLOOD DONATION - A CHANCE FOR LIFE	22
Ralica Rangelova, Margarita Borislavova - DO YOU HAVE ENOUGH INFORMATION ABOUT VACCINES	23
Desislava Radeva, Krasimira Karaivanova, Zdravka Mitewa - DO WE KNOW ENOUGH ABOUT RICKETS AND ITS CONSEQUENCES	23
Zdravka Mitewa, Desislava Radeva, Krasimira Karaivanova - WHAT YOUNG PEOPLE KNOW ABOUT OSTEOPOROSIS AND THE RISK OF DEVELOPING THE DISEASE	24
Gyusyum Mustafa, Ralica Rangelova - DIABETES - WHAT WE KNOW ABOUT HIM	25
Silvyia Filkova, Tsvetelina Turpomanova, Diliyana Dimova - STUDY OF THE ATTITUDES REGARDING THEIR PROFESSIONAL REALIZATION OF STUDENTS FROM THE SPECIALTY "PHYSICAL THERAPIST" AT THE MEDICAL COLLEGE – VARNA	26
Tsvetelina Turpomanova, Silvyia Filkova, Diliyana Dimova - STUDY OF THE MOTIVATION FOR CHOOSING A SPECIALITY BY THE STUDENTS IN EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC SECTOR REHABILITATION THERAPIST AT THE MEDICAL COLLEGE – CITY OF VARNA AND ITS DYNAMICS DURING THE TRAINING	27
Silviya Filkova, Veselina Mihaleva, Hristo Hristov - POSITIONING THERAPY IN THE REHABILITATION PROGRAM AS PART OF THE INTEGRATED TREATMENT OF PATIENTS WITH STROKE	29
Galia Dimitrova, Ilko Bakardzhiev - NEW NATURAL COSMETIC FORMULA CORRESPONDING TO ALL THE NEEDS OF THE SKIN	30
Svetlana Laskova, Ilko Bakurdjiev - ELECTRIC STIMULATION - NONINVASIVE METHOD FOR MAINTAINING THE TONUS OF THE FACIAL MUSCLES	31
Desislava Gesheva, Ilko Bakardzhiev, Margarita Stancheva - NONINVASIVE OXYGEN MESOTHERAPY - INNOVATIVE METHOD IN COSMETICS	32
Elena Tubinis - SUPERFICIAL CHEMICAL PEELS: PRODUCTS, THERAPEUTIC PROTOCOLS, RESULTS	33
N. Nedev, N. Negrin, P. Mancheva - NEED FOR A LENGTHY REHABILITATION IN PATIENTS SURVIVING STROKE	34
Tcvetelina Kostadinova, Liliya Ivanova, Gabriela Tsankova, Peter Jechev - SYPHILIS AMONG VULNERABLE GROUPS AND PROPHYLACTIC STUDY REGARDING DIAGNOSTICS IN TWO LABORATORIES IN VARNA	35
Emilia Georgieva, Lora Georgieva - AVAILABILITY OF MEDICAL DIAGNOSTIC LABORATORY UNITS IN VARNA REGION	36
Emilia Georgieva, Lora Georgieva - THE QUALITY OF LABORATORY MEDICAL SERVICES AS AN ELEMENT OF HEALTH ACTIVITIES COMPLETE QUALITY	37

St. Tancheva, T. Raynova, E. Ahmed, D. Atanasova, M. Avramova, Y. Yonkov - URINE SEDIMENT IN ACTIVE PYELONEPHRITIS.....	38
Nevenka Boninska, Iva Borisova - IMAGING METHODS FOR DETECTING OF FOREIGN BODY IN RESPIRATORY SYSTEM	39
Natalia Netcova, Nora Peeva, Nevenka Boninska - HEALTH RISK FACTORS IN THE PROFESSION X-RAY TECHNICIAN AND THEIR MITIGATION	40
Nevenka Boninska, Petranca Gagova - ORGANIZATIONAL CULTURE AND ETHICAL BEHAVIOR IN X-RAY PROFESSION	41
Mariana Yordanova, Lachezar E. Popov - SKILLS AND HABITS OF STUDENTS – RADIOLOGIC TECHNOLOGISTS ACQUIRED DURING THEIR PRACTICAL TRAINING AS A PREREQUISITE FOR A SUCCESSFUL CAREER.....	42
Hristina Marinova, Boryana Petkova, Mariana Yordanova - NON-INVASIVE MEASUREMENT OF IRON OVERLOAD IN THE HUMAN BODY	43
Kristina Ignatova, Minko Popov, Iliana Koleva, Mariana Kупenova, Elitsa Encheva - THE ROLE OF CT IN PLANNING AND VERIFICATION OF RADIOTHERAPY	44
Milena Lecheva, Yordanka Mihaylova - GLUCOSE-6-PHOSPHATE DEHYDROGENASE DEFICIENCY	45
Minko Popov, Iliana Koleva, Mariana Kупenova, Elitsa Encheva - THE ROLE OF IMAGE GUIDED RADIOTHERAPY (IGRT) IN MODERN RADIOTHERAPEUTIC PRACTICE	46
Albena Andonova - FOR THE STUDENT'S FEEDING.....	47
Albena Andonova - THE PRESENTATION – FORM OF INDIVIDUAL WORK.....	48
Mariya Dimova, Hristina Milcheva - GERIATRIC CARE - A FACTOR FOR IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF OLDER AND ELDERLY PEOPLE.....	49
Veselin Valkov - TRANSCATHETER AORTIC VALVE IMPLANTACION.....	50
Teodora Todorova, Nikola Kirilov, Elena Kirilova - NUTRITIONAL EVALUATION OF PATIENTS WITH OSTEOPOROSIS.....	51
Teodora Todorova, Nikola Kirilov, Elena Kirilova - DETERMINING VITAMIN D LEVELS IN FEMALE RESIDENTS OF STARA ZAGORA PROVINCE.....	52
Iva Petkova Petkova - THE INJUNCTION - A LABYRINTH FOR DISABLED PEOPLE	53
Nina Velikova, Marina Atanasova, Lora Geogrieva - OPPORTUNITIES OF ANIMAL- ASSISTED THERAPY IN HEALTH CARE FOR PEOPLE WITH SPECIAL HEALTH NEEDS.....	54
Marina Atanasova, Nina Velikova, Lora Geogrieva - CANISTHERAPY TO HELP PEOPLE WITH VISUAL DISORDERS.....	54
Lora Georgieva, Aneta Dokova - MIGRATION INTENTIONS OF RUSSIAN STUDENTS IN HEALTH PROFESSIONS	55
Lora Georgieva, Krasimira Laleva, Lyudmil Tsvetkov - PROFESSIONAL SUPPORTING CARE – A DEFICIENT ELEMENT IN HEALTHCARE.....	56
Diana Dudeva, Lora Georgieva - SOURCES OF STRESS AMONG RESIDENTS OF SOCIAL INSTITUTIONS	57
Diana Dimitrova - RESEARCH ON ATTITUDES TOWARDS SEXUAL EDUCATION AMONGST TEACHERS IN HIGHSCHOOLS	58
Nevena V. Tzvetanova, Joana I. Simeonova, Y. I. Tzvetanova - RISK SEXUAL BEHAVIOR IN STUDENTS AGED 12-18 IN VELIKO TURNOVO REGION.....	59
Stoyanka Vladeva, Elena Kirilova, Nikola Kirilov - MULTIPLE CALCINOSIS A CAUSE FOR ACUTE MONOARTHRITIS OF THE RIGHT KNEE.....	60
B. Kircheva, R. Konstantinov, E. Ivanova - SAFE INJECTION PRACTICES – RESULTS FROM AN ASSESMENT AND PREVENTING NEEDLESTICK INJURIES	61
E. Ivanova, R Konstantinov, Ts.Paunov, A. Kircheva, A. Baeva - FEATURES OF THE EPIDEMIOLOGICAL STATUS OF SOME ACTUALS VACCINPREVENTABLE INFECTIOUS DISEASES IN VARNA REGION FOR THE PERIOD 2009 TO 2013	62
Krasimira Laleva, Lora Georgieva - SUPPORTING HEALTH CARE DELIVERY FOR ELDERLY AT HOME	63
R. Stancheva, R. Pancheva, Y. Vitlyanova, S. Ivanova - SMOKING PREVALENCE AMONGST THE STUDENTS IN THE CITY OF VARNA.....	64

Petya Kantareva, Stefka Georgieva, Kamelia Bogdanova, Dimitrinka Blagoeva - STRATEGY FOR THE IMPLEMENTATION OF E-HEALTH IN BULGARIA	65
Stefka Georgieva, Petya Kantareva, Kamellia Bogdanova, Dimitrinka Blagoeva - E-HEALTH CARDS IN EUROPEAN UNION - RISKS AND BENEFITS	66
Silviya Kyuchukova - VOLUNTARY STUDENT WORK THROUGH THE PRISM OF HEALTH REFORM IN BULGARIA.....	67
Yolanda Zayakova - ABDOMINOPLASTY WITH LIPOSUCTION	67
Nikola Shopov, Ivaylo Vazharov - EFFECT OF POST-DIVE HYPERBARIC VERSUS NORMOBARIC OXYGEN BREATHING ON VENOUSE GAS BUBBLE FORMATION	69
N. Lodozova, D. Bliznakova, G. Tsankova - ANTIBIOTIC RESISTANCE OF ESBL-STRAINS CAUSING URINARY TRACT INFECTIONS IN CHILDREN AND THEIR DISTRIBUTION IN THE MUNICIPALITY OF VARNA	70
S. Vladeva, T. Todorova - REACTIVE ARTHRITIS ASSOCIATED WITH ODONTOGENIC INFECTION	71
M. Varneva, M. Moskova - STUDENT'S MISTAKES, MADE DURING THE PRACTICAL TRAINING IN ORTHODONTICS IN MEDICAL COLLEGE (EXPERIENCE FROM PEDAGOGICAL PRACTICE)	73
M. Varneva, Y. Angelov, M. Kostadinov - PRACTICAL TRAINING IN ORTHODONTICS AT THE MEDICAL COLLEGE UNDER THE MEDICAL UNIVERSITY OF VARNA	74
A. Atanasova, T. Drumeva, Sl. Ovcharova, Sh. Mustafafova - NECESSITY OF MENTORSHIP TRAINING – RESEARCH BASED ON THE OPONION OF MENTORS PARTICIPATING IN DENTAL TECHNICS STUDENT TRAINING AT VARNA MEDICAL COLLEGE	75
Jordan Kovachev, Yavor Kalachev, Mihaela Varneva - CONSULTATION AS A FORM OF TRAINING IN SPECIALTY „DENTAL TECHNICIAN“ - MEDICAL COLLEGE, MEDICAL UNIVERSITY PLOVDIV ...	76
Sv. Peneva, T. Dimitrova, Y. Yordanov - PRACTICAL TRAINING IN THE DENTURE TECHNOLOGY FOR STUDENTS FROM THE MEDICAL COLLEGE OF THE MEDICAL UNIVERSITY - VARNA	77
Natalia Rasheva, Maxim Simov - SOME MODERN THE BONES-HOLD THE ITEM USED IN COMBINED DENTURES	78
M. Milev, M. Varneva - PROSTHETIC RESTORATION OF TEETH IN THE FRONTAL AREA (A PRACTICAL CASE).....	79
S. Vladeva - A CASE OF PULMONARY TUBERCULOSIS AFTER ADMINISTRATION OF REMICADE	80
S. Marinova, M. Salieva, A. Veli - HOMEOPATHIC REMEDIES.....	81
Nikolina Zarkova, Viktoria Ivanova, Katya Nedeva, Zhanet Georgieva - FUNCTIONAL FOODS AND NUTRACEUTICALS AVAILABLE IN BULGARIAN PHARMACEUTICAL NETWORK	82
Desislava Alexandrova, Desislava Dimitrova - THE ADVERTISEMENT – THE NEW OPIUM OF SOCIETY.....	83
Hristianna Romanova, Maria Panteleeva - A STUDY ON THE USE OF HOMEOPATHIC REMEDIES AMONG STUDENTS FROM MEDICAL UNIVERSITY AND MEDICAL COLLEGE – VARNA.....	84
A. Tsvetkova, S. Mihailova, A. Todorova - ASPECTS OF PARALLEL PHARMACEUTICAL TRADE IN BULGARIA	85
Petya Asparuhova, Liobomir Marinov - SATISFACTION OF PATIENT'S RELATIVES – PREREQUISITE FOR QUALITY OF HEALTH CARE IN HOSPITAL WARDS.....	86
I. Todorov, M. Gospodinova, D. Bliznakova - RENAL INJURY IN THE COURSE OF DIARRHEAL INFECTIONS	87
Georgi Valchev, Milka Popova, Mariyana Aleksieva - DIGITAL MAMMOGRAPHIC TOMOSYNTHESIS – A NOVEL DIAGNOSTIC METHOD.....	88
Kaloyan Georgiev - NEW MEDICINAL PLANTS AND THEIR ACTIVE INGREDIENTS IN THE TREATMENT OF CANCER.....	89
Kaloyan Georgiev - EVALUATION OF PHARMACOKINETIC AND PHARMACODYNAMIC PROPERTIES OF GREEN TEA (CAMELLIA SINENSIS) CATECHINS	90

Yavor Kalachev, Onnik Chaprashikian, Jordan Kovachev, Jendo Jendov - SHAPING THE PALATAL SEAL IN UPPER COMPLETE DENTURE WHOLE TRACING BY MODEL	91
Yavor Kalachev, Onnik Chaprashikian, Jordan Kovachev, Jendo Jendov - INVESTIGATION ON HOW TO FORM AN UPPER PALATAL SEAL IN UPPER COMPLETE DENTURE	92
Okean Kostov, Lyuben Grigorov, Alie Havalova - NURSING AND PHARMACEUTICAL CARES IN DIABETIC PATIENTS	93
Okean Kostov, Alie Havalova - STUDY OF STRESS AND DEPRESSION AMONG STUDENTS SPECIALTY "NURSE" IN THE MEDICAL UNIVERSITY OF PLOVDIV BEFORE THE SESSION	94
Lyuben Grigorov, Alie Havalova, Okean Kostov - GLAUCOMA - PHARMACOTHERAPY AND CARES	95
Lyubomir Marinov, Petya Asparuhova - COMMUNICATION IN NURSING THROUGH STUDENTS' POINT OF VIEW	96
Miglena Georgieva, Ilko Bakardzhiev, Desislava Gesheva, Margarita Stancheva - SHEA BUTTER	97
Alexandrina Konstantinova, Victoria Atanasova, Ilko Bakardzhiev, Margarita Stancheva, Desislava Gesheva - THALASSOTHERAPY IN MEDICAL COSMETICS	98
Marina Atanasova, Darina Naidenova - NON-GENETIC FACTORS IN THE ETIOLOGY OF AUTISM	99
Zdravka Lazarova - YOUNG PEOPLE'S ATTITUDE TOWARDS TRAFFICKING FOR SEXUAL EXPLOITATION AND EMIGRATION AS A SOLUTION TO ECONOMIC PROBLEMS	100
Lilqna Mihailova, Ivaila Petkova, Natasha Maneva, Aleksandar Valkov - GERIATRIC CARE OF PATIENTS HOSPITALIZED AT THE UNIVERSITY HOSPITAL "DR GEORGE STRANSKY"	102
Nikolina Zarkova - HIGH-FRUCTOSE DIET AND HEALTH	103
Kristian P. Yermiev, Yordanka Y. Mihaylova - MESENCHYMAL DERIVATIVES. HISTOLOGICAL STRUCTURE OF CONNECTIVE TISSUE. DIFFERENTIATION OF THE BLOOD CELLS - HEMATOPOIESIS	104
Mesut Mehmedov, Yordanka Mihaylova - IMPLEMENTATION OF THE PRACTICAL TRAINING IN CLINICAL LABORATORY IN MODERN AND HIGH- TECHNOLOGY DIAGNOSTIC SECTIONS	105
S. Papanov, Ek. Petkova, G. Hadjidekov ³ , V. Grudeva, N. Traikova, St. Pankova - LEARNING THROUGH SELF-ASSESSMENT	106
Iliya Zhelev, Sergey Ivanov, Angelica Cherenkova, Adelya Abdulkhakova, Ivanka Dimitrova-Dyulgerova - PHYTOCHEMICAL STUDY OF FLOWERS FROM KOELREUTERIA PANICULATA LAXM GROWING IN BULGARIA	108
Gabriela Tsankova, Tsvetelina Kostadinova, Neli Lodozova, Emilia Georgieva, Tatina Todorova - ASSESSMENT OF RUBELLA IMMUNE STATUS OF WOMEN OF CHILDBEARING AGE IN VARNA REGION	109
Gabriela Tsankova, Elijana Ivanova, Rumen Konstantinov, Tsonko Paounov, Ani Kircheva, Ivan Niuolov, Violeta Trendafilova - STUDY OF TUBERCULIN SENSITIVITY AS A MANIFESTATION OF THE IMMUNE RESPONSE AFTER BCG IMMUNIZATION IN CHILDREN IN VARNA REGION FOR PERIOD 2007-2012	111
E. Dafova, Zh. Zhelyazkova, D. Naydenova, St. Porozhanova - STUDY OF CHOCOLATE CONSUMPTION AMONG STUDENTS AT THE MEDICAL UNIVERSITY OF VARNA	112
Zhivka Zhelyazkova, Elena Dafova, Darina Naydenova - COFFEE INTAKE AMONG STUDENTS AT THE MEDICAL UNIVERSITY OF VARNA	113
Kichka Dimitrova, Janeta Vasileva, Daniela Popova - ROLE OF THE NURSE IN SERVICE OF PATIENTS OF SPECIALIZED FLUID BED - CLINITRON	114
Simona Borisova, Nune Hachatryan, Ilko Bakardzhiev, Margarita Stancheva, Desislava Gesheva - SKIN CARE DURING PREGNANCY	115
Milena Dedeva, Milkana Peneva, Ilko Bakardzhiev, Margarita Stancheva, Desislava Gesheva - SKIN CARE FOR BABIES AND CHILDREN	116
Anna Georgieva - FACTORS HAMPERING THE EFFECTIVE RUNNING OF THE PROCESS OF OBTAINING INFORMED CONSENT FROM PATIENTS	117

Anna Georgieva - CONTEMPORARY CONCEPTS OF ADVOCACY SISTERHOOD AND ITS APPLICATION IN THE PROCESS OF INFORMED CONSENT	118
Lyuben Grigorov, Spasimira Vetrenska, Krasimir Manolov, Nikolai Tolev - HEALTH ECONOMICS - PHARMACOECONOMICS	120

РОЛЯТА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА В ПРОФИЛАКТИКАТА НА ОСТЕОПОРОЗАТА

Камелия Богданова, Димитринка Благоева, Петя Кантарева, Стефка Георгиева

Медицински университет – София

В статията се разглеждат въпроси, свързани с ролята на медицинската сестра в профилактиката на остеопорозата. Това заболяване е широко разпространено в напреднала възраст и е обявено за трето-то по социална значимост след сърдечно-съдовите и онкологичните заболявания. Представени са данни за разпространението на болестта в някои райони на страната.

Остеопорозата е прогресиращо метаболитно заболяване на костите, което се обуславя от нарушено равновесие между процесите на изграждане и разграждане на костната тъкан. Най-масово е разпространена първичната остеопороза. Тя засяга предимно жените в менопауза, тъй като организмът им не приема подхранващите костния скелет хормон естрогени.

Основно значение за лечението на остеопорозата има своевременното откриване и ранната профилактика на заболяването. Загубата на костна маса протича незабелязано и безсимптомно в продължение на години, докато не настъпят болки в кръста, намаляване на ръста, изкривяване на гръбначния стълб и фрактура. Най-често първите съчувания са след 60-65-годишна възраст. Особено тежко се преживява фрактурата в областта на бедрената шийка поради продължителното обездвижване и развитието на пневмонии. Голяма част от пациентите остават трайно инвалидизирани и се нуждаят от чужда помощ и подкрепа.

Медицинската сестра има важна роля в процеса на лечение на остеопорозата. Тя трябва да участва активно в профилактиката на заболяването, като спомага за промяна в начина на живот на пациентите. За повишаване на квалификацията на медицинската сестра е необходимо постоянно запознаване с новостите на медицинската наука и развитието на апаратурата.

Ключови думи: медицинска сестра, остеопороза, лечение, профилактика

ROLE OF THE NURSE IN THE PREVENTION OF OSTEOPOROSIS

Kamelia Bogdanova, Dimitrinka Blagoeva, Petya Kantareva, Stefka Georgieva

Medical University of Sofia

Present paper discusses issues related to the nurse role in the prevention of osteoporosis. This disease is prevalent in the elderly people and was announced for the third social significance after cardiovascular and oncologic diseases. Data on the disease prevalence in some country areas have been presented.

Osteoporosis is a progressive metabolic bone disease, which is determined by the balance disorder between the processes of building and decrease of bone tissue. The primary osteoporosis is the most widespread. It affects mainly menopausal women, since their body does not accept the fertilizing skeleton hormone estrogen.

Timely detection and early prevention are essential for the treatment of osteoporosis. The bone matter loss is unnoticed and asymptomatic for years until the appearance of back pain, loss of height, curvature of the spine and fractures. Usually, the first breaks are after the age of 60-65. The fracture in the femoral neck area is experiencing the most difficult, due to prolonged immobilization and the development of pneumonia. Most patients remain permanently disabled and need of outside help and support.

The nurse has an important role in the treatment of osteoporosis. She has to participate actively in the prevention of disease and has to help patients to change the way of their life. For increasing the qualification nurses need constantly to be aware of developments in medical science and the development of the apparatuses.

Keywords: nurse, osteoporosis, treatment, prevention

МОТИВИРАНЕ И ПРИВЛИЧАНЕ НА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ ЗА СПЕЦИАЛНОСТ „АКУШЕРКА” ВЪВ ФИЛИАЛ ХАСКОВО КЪМ ТРУ-СТАРА ЗАГОРА

Светлана Делчева

Преподавател „Здравни грижи“, Тракийски университет - Стара Загора, филиал Хасково

Автономността на висшите училища дава възможност за прилагане на различни средства и методи за мотивиране и привличане на повече студенти. Условията на конкуренция, в която са поставени университетите, е предизвикателство за прилагане на гъвкави политики за постигане на стабилност и бързо попълване на свободните студентски места.

Цел: Да се намерят и реализират повече и по-разнообразни форми за информиране, мотивиране и привличане на студенти за специалност „Акушерка“ във филиал Хасково при Тракийски университет - Стара Загора. Материали и методи: Извършено е събеседване и анкетиране на случаен принцип на ученици от 5-7 клас, 8-12 клас на училища в Хасково и Харманли, както и на студенти, обучаващи се в специалност „Акушерка“ във филиал Хасково. Общ брой анкетирани: 130.

Резултати и обсъждане: По-голямата част от анкетираните ученици от 5-7 клас все още не са наясно с професията на акушерката. От групата 8-12 клас много малка част знаят за тази специалност. От обучаващите се студенти в специалността не всички са желали да бъдат акушерки, но в хода на обучението си са осъзнали, че това е тяхната професия.

Заклучение: Необходимо е да се популяризира професията на акушерката още в класовете 5-7, както и да се осъществяват повече срещи на студенти от специалност „Акушерка“ с учениците от 8-12 клас на средните общообразователни училища в региона.

Ключови думи: ученици, информиране, професия, акушерка, популяризиране

HOW TO MOTIVATE AND ATTRACT FUTURE STUDENTS FOR SPECIALTY MIDWIFE IN TRAKIA UNIVERSITY, BRANCH OF HASKOVO

Svetlana Delcheva

“Health Cares” in Trakia University Stara Zagora, Branch of Haskovo

The autonomy of the universities gives the opportunity to attract more and more students using different ways and methods. The competition between the universities is a great challenge to apply flexible politics in order to achieve stability and quick fulfillment of the vacant students places.

Aim: Find and achieve more different ways to inform, motivate and attract students for the specialty Midwife in Trakia University, Branch of Haskovo.

Materials and methods: Students from 5th to 7th grade and from 8th to 12th grade in schools in Haskovo and Harmanli are inquired as well as students studying specialty Midwife in the Branch of Haskovo. Total amount of the inquired: 130

Results and discussions: Most of the students from 5th to 7th grade do not know anything about that occupation. Students from 8th to 12th grade know only a little bit about that specialty. The students who are studying that at present confess that they did not want to be midwives but throughout their education they realized that it is their future job.

Conclusions: More meetings between the students in specialty Midwife and the students 8th to 12th grade in the high school in the town.

Keywords: students, information, job, midwife, popularization

СЕСТРИНСКИЯТ ПРОЦЕС И СЕСТРИНСКАТА ДИАГНОЗА В ОБУЧЕНИЕТО НА МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ

Силвия Кючукова

Тракийски университет – Стара Загора, Медицински факултет,
катедра Здравни грижи

Функциите на сестринския феномен трябва да бъдат представени на студентите медицински сестри още при първите им стъпки в професията. Екипът от преподаватели и студенти във висшите медицински училища поставя основата на пирамидата на Блум, където е опорната точка и мястото на сестринските медицински знания. Необходимо е да се предизвика разбирането, да се дадат необходими знания, пояснения, обяснения, за да се достигне до третото стъпало в пирамидата - приложението. Това е свързващото звено между теорията и практиката и там е мястото на сестринската диагноза. Тя е синтезът на сестринския процес. Процес, който в известна степен е недоразбран от медицинските сестри в практиката. След направеното проучване сред студенти медицински сестри и такива работещи се оформи основният извод, че сестринският процес и сестринската диагноза имат своето безспорно и значимо място в обучението на медицинските сестри.

Ключови думи: сестрински процес, сестринска диагноза, студенти, медицински сестри, обучение

NURSES AND NURSING DIAGNOSIS PROCESS IN THE TRAINING OF NURSES

Silviya Kyuchukova

Trakia University – Stara Zagora

The functions of the nursing phenomenon should be presented to student's nurses at their first professional steps. Team of teachers and students in higher medical schools laid the foundation of the pyramid of Bloom, where the support point and the place of nursing knowledge. It is necessary to cause the understanding to provide the necessary knowledge, clarifications, and explanations, to reach the third step in the pyramid - application. This is the link between theory and practice and there is the place of nursing diagnosis. It is the synthesis of nursing process. A process that is somewhat misunderstood by nurses in practice. Following a survey of student nurses and those working get to the main conclude that nurses and nursing diagnosis process have their undeniable and significant place in the training of nurses.

Keywords: nursing process, nursing diagnosis, students, nurses, training

ФАКТОРИ, ПОВЛИЯВАЩИ ИЗБОРА НА СЕСТРИНСКА ПРОФЕСИЯ

Станислава Павлова, Тамара Цветкова

Катедра по здравни грижи, Факултет по обществено здравеопазване,
Медицински университет - Варна

Сестринството е професия, отговоряща на нарастващите потребности на пациента, изискваща високо ниво на професионален опит, вземане на сложни решения, чувство за дълг и полезност. Целта на проучването е да се анализират факторите, повлияващи нагласата за сестринска професия и последваща трудова ориентираност сред студенти от специалност „Медицинска сестра”. Използвани са до-

кументален, социологически, статистически методи. Данните показват, че професионалният избор е свързан с желание за работа в сферата на здравеопазването и възможност за лесно намиране на работа. Учебният процес и общуването с преподавателя повишава интереса към професията. Медицинският екип също е фактор за повишаване на интереса към професията, но и избор на конкретно работно място.

Ключови думи: студент, медицинска сестра, професия, професионален избор, професионална нагласа

FACTORS AFFECTING THE CHOICE OF NURSING PROFESSION

Stanislava Pavlova, Tamara Tsvetkova

Department of Nursing care, Faculty of Public Health, Medical university of Varna

To face the growing patients needs, the profession of nurse requires a high level of professional experience, ability of making complex decisions, sense of duty and usefulness. The aim of this study was to analyze the factors affecting the attitude of nursing profession and subsequent occupational orientation among the students. Documentary, sociological and statistical methods are used. The data shows that the professional choice is related to a desire to work in health care field and the ability to easily find a job. The teaching and communicating with the teacher raises interest in the profession. Medical team is also a factor to increase the interest in nurse profession, but also the choice of a particular job.

Keywords: student, nurse, occupation, career choices, professional attitude

ОЦЕНКА И ПРЕПОРЪКИ НА ДИПЛОМАНТИТЕ МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ ЗА ОБУЧЕНИЕТО ПО СПЕЦИАЛНОСТТА

Д. Ламбрева, И. Стамболова

МУ-София, Факултет по обществено здраве, катедра „Здравни грижи“

Осъществяването на компетентни и качествени сестрински грижи за българските граждани е възможно само при отлична подготовка на основата на висок професионализъм на медицинските сестри. В този аспект приоритетна цел на преподавателите от катедра „Здравни грижи“ на Факултета по обществено здраве към МУ-София е високо и оптимално качеството на теоретичното и практическото обучение на студентите медицински сестри. В отговор на акредитационните изисквания към висшите училища за контрол и оценка на качеството на учебния процес, проведохме собствено проучване на 62 дипломанти относно тяхната оценка и препоръки, непосредствено след полагане на държавни зрелостни изпити по специалността „Медицинска сестра“. Проучването е проведено през месец юли 2014 г. Според оценката на дипломантите 91,9% се чувстват подготвени за професията на медицинската сестра, като 88,7% от анкетираните лица поставят много добра и отлична оценка на проведеното теоретично обучение, 91,9% на практическото обучение по време на учебно-практични занятия в практичните кабинети и 72,6% на практическото обучение по време на клинична практика. Отлична оценка за работата на хабилитираните преподаватели са дали 88,7% от анкетираните лица, а за асистентите и преподавателите по практика - 93,6%. Препоръките на дипломантите са насочени предимно към увеличаване часовете за практическо обучение, подобряване на организацията на учебния процес и разширяване на материалната база, оптимизиране на учебния график и този на студентската канцелария.

Мнозинството от дипломантите медицински сестри при МУ-София считат, че подготовката за професията, която са получили във ФОЗ, МУ-София, е на високо ниво и те се чувстват уверени и под-

готвени за бъдещата професия. Обучението по специалността е отговорило напълно на очакванията им и те са удовлетворени от обучението.

Ключови думи: медицински сестри, обучение, оценка, удовлетвореност

GRADUATING NURSING STUDENTS' EVALUATION OF THE THEIR EDUCATIONAL PROGRAMME

D. Lambreva, I. Stambolova

Medical University – Sofia, Faculty of Public Health, Health Care Department

The demand for qualified medical nurses is a significant problem in modern health care and in the Bulgarian health care system in particular. Providing competent and high-quality nursing to the public can only be made possible by an excellent and professional nurse training programme. In this regard, the quality of the theoretical and practical training of nursing students is a priority of the Department of Health Care at the Medical University of Sofia.

In response to the accreditation requirements to the higher-education institutions for control and evaluation of the quality of education and student satisfaction, we carried out a survey among graduate students asking them to evaluate the overall educational programme and give their recommendations. The survey was carried out in July 2014, after the students had passed their state exams in the “Medical nurse” specialty at the Department of Health Care. The anonymous survey spanned 64 graduate students.

The majority of the graduate students responded with good and excellent marks to their theoretical training (89%), practical training (92%), and clinical practice (73%), and gave their highest marks to the professors (89%) and assistants and instructors (94%). Excellent marks were given to the work of administration staff by a third of the respondents. Their recommendations were aimed primarily towards enhancing the practical curriculum, optimizing the scheduling, improving the equipment, and optimizing the administration process. The graduates (more than 90%) feel that they have received high-level training and feel themselves confident and well-prepared for their profession.

Keywords: nurse, education, evaluation, satisfaction

„ЗА“ И „ПРОТИВ“ ДОНОРСТВОТО

Красимира Караиванова¹, Стела Денчева¹, ас. Златка Йорданова²

¹МУ-Варна, студент 2 курс, специалност „Медицинска сестра“

²МУ-Варна, асистент в Катедра „Здравни грижи“

Донорството на човешки органи и тъкани се извършва от жив или починал наскоро донор, като те се присаждат на болен пациент в името на хуманна медицинска цел и в повечето случаи води до спасяването на човешкия живот. Органите, които са предмет на донорство, са сърце, бял дроб, черен дроб, бъбреци, панкреас, черва, роговица на око, а тъканите са мускули, сухожилия, вени и други. Основната цел на настоящото проучване е да се представят нагласите на обществото за донорството на органи. Изследвани са общо 63 лица на средна възраст 30,44 г., като 65,10 % от изследваните лица подкрепят донорството, а 76,20 % биха дали орган за да спасят човешки живот.

Ключови думи: донорство, спасяване на човешки живот, научни цели

FOR AND AGAINST ORGAN DONATION

Krasimira Karaivanova¹, Stella Dencheva¹, Assist. Zlatka Yordanova²

¹MU - Varna, student 2 course in "Nurse"

²MU - Varna, assistant in the Department "Health care"

Summary: donations of human organs and tissues is done by living or recently deceased donor, they are transplanted to a sick patient in the name of human medical purpose and in most cases leads to saving lives. Bodies which are the subject of donation are heart, lung, liver, kidney, pancreas, intestine, cornea of the eye and the tissues are muscles, tendons, veins and other. The main objective of this study is to present public attitudes to organ donation. A total 63 subjects, the mean age 30.44, and 65.10% of the respondents support donation, and 76.20% would donate an organ to save their lives.

Keywords: donorship, save lives, scientific purposes

КАКВО ТРЯБВА ДА СЕ ЗНАЕ ЗА КЪРМЕНЕТО, НЕГОВОТО ЗНАЧЕНИЕ ЗА БЕБЕТО И ПРОБЛЕМИТЕ, С КОИТО СЕ СЪЛЪСКВАТ МЛАДИТЕ МАЙКИ

Маргарита Бориславова¹, Гюсюм Мустафа¹, ас. Златка Йорданова²

¹МУ-Варна, студент 2 курс, специалност „Медицинска сестра“

²МУ-Варна, асистент в Катедра „Здравни грижи“

Кърменето е най-добрата и естествена форма на хранене. Има много ползи от кърменето за новороденото вместо използването на адаптирани млека. Независимо от продължителността на кърменето имунната система на новороденото ще извлече ползата от майчиното мляко. Целта на настоящото изследване е да се проучат познанията на младите майки за кърменето и неговата полза за новороденото. В изследването взеха участие 50 родилки на средна възраст 28,8 г., средно жените имат между 1 и 2 деца, като 54% от родилките са кърмили своите деца. 78,00% от родилките са получили препоръки относно кърменето от здравен специалист, като само 38% са се възползвали от консултант по кърмене. Можем да кажем, че младите майки са добре запознати с грешките при кърмене (76%), като 96% са наясно с ползите от кърменето за тяхното дете.

Ключови думи: кърмене, новородено, ползи, грешки при кърмене

WHAT YOU NEED TO KNOW ABOUT BREASTFEEDING AND ITS IMPORTANCE FOR THE BABY AND THE PROBLEMS FACED BY YOUNG MOTHERS

Margarita Borislavova¹, Gyusyum Mustafa¹, Assist. Zlatka Yordanova²

¹MU - Varna, student 2 course in "Nurse"

²MU - Varna, assistant in the Department "Health care"

Breastfeeding is best - and a natural form of nutrition. There are many benefits of breastfeeding for the infant, instead of using formulas. Regardless of the duration of breastfeeding, the immune system of the newborn will reap the benefits of breast milk. The purpose of this study was to investigate the knowledge of young mothers about breastfeeding and its benefits for the newborn. Participated in the study 50 mothers of average age 28.8, average women have between 1 and 2 children, 54% of mothers breast feed their children. 78.00% of mothers received breastfeeding advice from a health professional, and only 38% have sazpolzvali from a lactation consultant. We can

say that young mothers are well aware of errors in nursing (76.00%), 96% are aware of the benefits of breastfeeding to their child.

Keywords: *breastfeeding, newborn benefits errors in breastfeeding*

КРЪВОДАРЯВАНЕТО – ШАНС ЗА ЖИВОТ

Стекла Денчева¹, Красимира Караиванова¹, ас. Златка Йорданова²

¹МУ-Варна, студент 2 курс, специалност „Медицинска сестра”

²МУ-Варна, асистент в Катедра „Здравни грижи”

Даряването на кръв доброволно и безвъзмездно е най-сигурната и безопасна форма, гарантираща здравето както на човека, който се нуждае от кръв, така и на дарителя. Когато хората са притиснати от обстоятелствата и даряват кръв по принуда, те са склонни да крият заболявания, които могат да увредят тяхното собствено здраве или да доведат до предаването на инфекции по кръвен път на нуждаещите се. Целта на настоящото проучване е да се изследва мнението на обществото за кръводаряването. В проучването взеха участие общо 66 лица на средна възраст 29,2 г., като 87,90% подкрепят кръводаряването, а 22,70 % са дарявали кръв доброволно.

Ключови думи: *кръводаряване, доброволно, безвъзмездно*

BLOOD DONATION - A CHANCE FOR LIFE

Stella Dencheva¹, Krasimira Karaivanova¹, Assist. Zlatka Yordanova²

¹MU - Varna, student 2 course in “Nurse”

²MU - Varna, assistant in the Department “Health care”

Donating blood voluntarily and free is the most secure and safe form guaranteeing health of the person who needs blood and the donor. When people are pressed by circumstances and donate blood coercion, they tend to hide their illnesses that can harm their own health or lead to the transmission of blood-borne infection in need. The purpose of this study is to examine public opinion on blood donations. The study was attended by 66 middle aged 29.2 on by 87.90% support donation, and 22.70% donated blood voluntarily.

Keywords: *blood donation, voluntarily, unremunerated*

ДОСТАТЪЧНА ЛИ Е ИНФОРМАЦИЯТА ЗА ВАКСИНИТЕ

Ралица Рангелова, Маргарита Бориславова

МУ-Варна, студент 2 курс, специалност „Медицинска сестра”

В желанието си да изберем най-доброто за децата си, понякога просто грешим или обратното. Безпомощните малки човечета се нуждаят от нашата отговорност и внимание, затова ние, като родители, трябва да подходим прецизно към избора, който правим. Преди да вземем решение, добре е да бъдем информирани кога трябва да се направи първата имунизация и защо, кои са препоръчителните и задължителните ваксини, какво съдържат ваксините, които се прилагат на децата, и т.н. Изследвахме 51 родители за мнението им относно имунизирването на техните деца. Въпреки задължителния характер на имунизирването 94,10 % са отговорили, че децата им са имунизирани. Приблизително 1/3 от ро-

дителите са на мнение, че чрез имунизирването децата им са добре предпазени, а 45,10 % са на мнение, че липсата на ваксина крие риск за здравето на техните деца.

Ключови думи: имунизация, дете, риск, информираност

DO YOU HAVE ENOUGH INFORMATION ABOUT VACCINES

Ralica Rangelova, Margarita Borislavova

MU - Varna, student 2 course in "Nurse"

Wanting to choose the best for their children, sometimes just wrong or vice versa. Helpless little people need our responsibility and attention, so we as parents need to approach precisely to the choices we make. Before you make a decision, it is good to be informed when you should take the first immunization and why, what are the recommended and required vaccines contain what vaccines are given to children, etc. We studied 51 parents for their opinion on immunization of their children. Despite the mandatory nature of immunization 94.10% responded that their children are immunized. Approximately one third of parents think that by immunizing their children are well protected, and 45.10% are of the opinion that the lack of a vaccine a risk to the health of their children.

Keywords: immunization, child, risk, awareness

ЗНАЕМ ЛИ ДОСТАТЪЧНО ЗА РАХИТА И ПОСЛЕДСТВИЯТА ОТ НЕГО

Десислава Радева, Красимира Караиванова, Здравка Митева

МУ-Варна, студент 2 курс, специалност „Медицинска сестра“

Рахитът е често заболяване в детска възраст. Това е болест на бързия растеж, поради което се среща при бебетата и малките деца до 3-годишна възраст. Анкетирахме 50 човека относно знанията, които имат за рахита в детска възраст. Средната възраст на анкетиранияте лица е 28,6 г., като 94,00% от анкетиранияте са запознати с болестта. Въпреки високия процент на лицата, които са отговорили, че са запознати със заболяването, малко повече от половината (54%) са наясно с причините, водещи до болестта, а с последиците от рахита са запознати само 64%, което е показател, че има пропуски в информираността на обществото за причините и последиците от това заболяване.

Ключови думи: рахит, информираност, последици, причини

DO WE KNOW ENOUGH ABOUT RICKETS AND ITS CONSEQUENCES

Desislava Radeva, Krasimira Karaivanova, Zdravka Mitewa

MU - Varna, student 2 course in "Nurse"

Rickets is a common disease in childhood. It is a disease of rapid growth, and therefore occurs in infants and young children up to 3 years old. 50 people surveyed about knowledge which have rickets in childhood. The average age of respondents was 28.6, the by 94.00% of respondents were familiar with the disease. Despite the high percentage of people who responded that they were familiar with the disease for more than half (54%) are aware of the causes leading to the disease and the effects of rickets are aware of only 64%, indicating that there are gaps in public awareness of the causes and effects of this disease.

Keywords: rickets, information, consequences, causes

КАКВО ЗНАЯТ МЛАДИТЕ ХОРА ЗА ОСТЕОПОРОЗАТА И РИСКА ОТ НАСТЪПВАНЕ НА ЗАБОЛЯВАНЕТО

Здравка Митева, Десислава Радева, Красимира Караиванова

МУ-Варна, студент 2 курс, специалност „Медицинска сестра”

Остеопорозата е прогресивно заболяване на скелета, характеризиращо се с намалена костна маса и структурни изменения на костната тъкан, които водят до повишена чупливост и последващ риск от счупвания. Тъй като процесът на намаляване на костното вещество и разреждането на костната тъкан напредва бавно и незабележимо през годините, остеопорозата сполучливо е наречена “тихият крадец”. Изследвахме 48 млади хора относно познанията има за остеопорозата и последиците от заболяването в по-късна възраст. От получените резултати приблизително половината от анкетиранияте (54,20%) са посочили, че са запознати с болестта и рисковите фактори за нейната поява. Значителната част от младежите (83,30%) изявиха желание да проведат профилактични прегледи за остеопороза, като 18,80% са посочили, че имат близък, който страда от болестта.

Ключови думи: остеопороза, млади хора, рискови фактори, профилактика, информираност

WHAT YOUNG PEOPLE KNOW ABOUT OSTEOPOROSIS AND THE RISK OF DEVELOPING THE DISEASE

Zdravka Mitewa, Desislava Radeva, Krasimira Karaivanova

MU - Varna, student 2 course in “Nurse”

Osteoporosis is a progressive disease of the skeleton, characterized by low bone mass and structural changes in the bone tissue, which leads to increased fragility and a consequent risk of breakage. As the process of reduction of bone substance and dilution of bone progresses slowly and imperceptibly over the years, successfully osteoporosis is called “the silent thief”. We studied 48 young people have knowledge about osteoporosis and the effects of disease on - later in life. From the results of naketiranite approximately half (54.20%) indicated that they are aware of the disease and risk factors for its occurrence. A significant proportion of young people (83.30%) were willing to conduct screening for osteoporosis, and 18.80% indicated that they have a close, who suffers from the disease.

Keywords: osteoporosis, young people, risk factors, prevention, awareness

ДИАБЕТЪТ – КАКВО ЗНАЕМ ЗА НЕГО

Гюсюм Мустафа, Ралица Рангелова

МУ-Варна, студент 2 курс, специалност „Медицинска сестра”

Захарният диабет представлява нарушение на обмяната на веществата в човешкия организъм. Основна проява на това нарушение е повишената кръвна захар, но съществуват разлики както в причините за заболяването, така и в протичането му. В световен мащаб най 170 млн. души страдат от заболяването диабет, а по официални данни в България има над 520 000 диабетици, а още 300 000 не знаят още за своето заболяване. Изследвахме 50 човека относно информираността им за диабета на сред-

на възраст 55,2 г., като 79,20% от анкетираниите са посочили, че са запознати с болестта. От това заболяване страдат 96,00% от изследваните лица, като 6,30% са с тип 1, а 93,8% - с тип 2.

Ключови думи: диабет, информираност, заболяемост

DIABETES - WHAT WE KNOW ABOUT HIM

Gyusyum Mustafa, Ralica Rangelova

MU - Varna, student 2 course in "Nurse"

Diabetes mellitus is a disorder of metabolism in the human body. Main manifestation of this disorder is elevated blood sugar levels, but there are differences in the causes of the disease and in its course. Globally At 170 million people suffer from the disease, "Diabetes", and official data in Bulgaria has over 520 000 diabetics and another 300,000 do not know more about their disease. We studied 50 people on their awareness of diabetes, the average age of 55.2, with 79.20% of respondents indicated that they are familiar with the disease. Suffer from this disease 96.00% of the respondents, and 6.30% are type 1 and 93.8% type 2.

Keywords: diabetes, awareness, morbidity

ПРОУЧВАНЕ НА НАГЛАСИТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ НА СТУДЕНТИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „РЕХАБИЛИТАТОР“ В МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ - ВАРНА

Силвия Филкова¹, Цветелина Търпоманова², Диляна Димова³

¹УНС „Рехабилитатор и медицински козметик“, ²УНС „Инспектор по обществено здраве и социални дейности“ и ³студент, Медицински колеж, Медицински университет - Варна

Теоретично след завършване на обучението си студентите от специалност „Рехабилитатор“ с образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“ имат възможност да се реализират непосредствено, като започнат работа по специалността си. На практика обаче значителна част от тях избират или да придобият следваща образователно-квалификационна степен „магистър“, или да се насочат към друга сфера.

Цели на разработката: Да се проучат нагласите за професионална реализация на студенти от специалност „Рехабилитатор“ в Медицински колеж - Варна, да се дефинират основните причини за това студентите да не се реализират веднага по професионалното си направление след завършването на обучението.

Обект на изследване: Студенти от I-ви, II-ри и III-ти курс, специалност „Рехабилитатор“ в Медицински колеж - Варна. Общият брой на всички студенти е 74. От тях са изследвани 63 студенти.

Метод на изследването: Социологически - пряка индивидуална анкета.

Резултати и обсъждане: 74.6% от студентите са информирани за възможностите за професионална реализация след дипломирането си. 87.3% от тях имат намерение да продължат обучението си с магистратура по специалността. Над 50% от анкетираниите виждат своето професионално бъдеще извън България и в частния сектор.

Изводи и препоръки: От изследването стана ясно, че основната причина за отлагането на реализацията по специалността е желанието на студентите за повишаване на образователно-квалификационната си степен. Следователно обучението им в Медицинския колеж се явява първи етап от тяхното образование. Тревожен е фактът, че голяма част от завършващите имат нагласа да се реализират извън страната. За да могат младите специалисти да бъдат мотивирани да търсят реализация в България, е необходимо създаването на насочени към практиката структури, които да обезпечават пла-

тени стажантски програми в здравните заведения. Така студентите още в периода на обучение усвояват практически умения и доказват възможностите си, а здравните заведения подбират подготвени за своята специфика кадри.

Ключови думи: професионална реализация, рехабилитатор, образователно-квалификационната степен

STUDY OF THE ATTITUDES REGARDING THEIR PROFESSIONAL REALIZATION OF STUDENTS FROM THE SPECIALTY “PHYSICAL THERAPIST” AT THE MEDICAL COLLEGE – VARNA

Silvyia Filkova¹, Tsvetelina Turpomanova², Diliyana Dimova³

¹Educational and Research Sector of Rehabilitation Therapist and Beautician,

²Educational and Research Sector of Inspector of Public Health and Social Activities
and ³student, Medical College, Medical University of Varna

Theoretically, students majoring in physical therapy with educational degree “Professional bachelor” can start work related to their specialty immediately after graduation. In practice, however, a considerable part of them prefer either to attain a master’s degree or to shift to another field.

Objectives: Surveying the attitudes regarding their professional realization among students from the specialty “Physical therapist” at the Medical College – Varna; defining the main reasons why the students do not start work as physical therapists immediately after graduation.

Object of study: First-, second- and third-year students majoring in physical therapy at the Medical College – Varna. The total number of students is 74. 63 of them have been surveyed.

Method: Sociological – face-to-face questionnaire.

Results and discussion: 74.6% of the students are aware of opportunities for professional realization after graduation. 87.3% of them intend to continue their education with a master’s degree in the field. Over 50% of the respondents see their professional future outside Bulgaria and in the private sector.

Conclusions and recommendations: The study elucidated that the main reason for postponing work in the field of physical therapy is the desire for a higher educational and qualification degree. Therefore, students see the Medical College as the first stage of their education. It is alarming that most graduates plan to work abroad. In order to motivate young professionals to seek opportunities in Bulgaria, it is necessary to create practice-oriented structures that provide paid internships in healthcare institutions. In this way, students could acquire practical skills during their education and prove their professional abilities. In turn, healthcare institutions would be able to select graduates with requisite skills.

Keywords: professional realization, specialty “Physical therapist,” education and qualification degree

ПРОУЧВАНЕ НА МОТИВАЦИЯТА ЗА ИЗБОР НА СПЕЦИАЛНОСТ СРЕД СТУДЕНТИ ОТ УЧЕБНО-НАУЧЕН СЕКТОР „РЕХАБИЛИТАТОР” В МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ - ВАРНА И НЕЙНАТА ДИНАМИКА ПО ВРЕМЕ НА ОБУЧЕНИЕТО

Цветелина Търпоманова¹, Силвия Филкова², Дилияна Димова³

¹УНС „Инспектор по общественото здраве и социални дейности”,

²УНС „Рехабилитатор и медицински козметик“ и ³студент,
Медицински колеж, Медицински университет - Варна

Резюме: Изследването на мотивацията за избор на специалност е от значение за планирането на приема, обезпечаване на преподавателския състав и учебната база.

Цели на разработката: Да се проучи мотивацията за избор на специалност на студенти от учебно-научен сектор „Рехабилитатор и медицински козметик” в Медицински колеж - Варна и нейната динамика по време на обучението.

Обект на изследване: Студенти от специалност „Рехабилитатор” от учебно-научен сектор „Рехабилитатор и медицински козметик” в Медицински колеж - Варна.

Метод на изследването: Социологически - пряка индивидуална анкета.

Резултати и обсъждане: Освен личното желание втори по значение определящ фактор за избора на специалност е очакването на студентите да се реализират извън страната и в частния сектор. Много ясна представа за естеството на бъдещата си професия имат 38% от анкетираните. За около 80% от тях желанието да изучават специалността не се е променило.

Изводи и препоръки: Изследването показва високо ниво на мотивация за избор на специалността „Рехабилитатор”, което е показател за доброто презентиране и имидж на специалността в Медицински колеж - Варна. Регистрираните колебания в нивото на мотивация, наблюдавани през втората година от обучението, вероятно са свързани с факта, че в този период са натрупани теоретични знания, които не са апробирани с практически опит.

Ключови думи: мотивация, специалност „Рехабилитатор”, презентация на специалността, практическо обучение

STUDY OF THE MOTIVATION FOR CHOOSING A SPECIALITY BY THE STUDENTS IN EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC SECTOR REHABILITATION THERAPIST AT THE MEDICAL COLLEGE – CITY OF VARNA AND ITS DYNAMICS DURING THE TRAINING

Tsvetelina Turpomanova¹, Silvyia Filkova², Diliyana Dimova³

¹Educational and Research Sector of Inspector of Public Health and Social Activities

²Educational and Research Sector of Rehabilitation Therapist and Beautician and ³student,
Medical College, Medical University of Varna

Summary: The study of the motivation for choosing a speciality is important to plan the admission of students and to ensure the teaching staff and training facilities.

Objectives of the development: The development objective is to study the motivation for choosing a speciality by the students of educational and scientific sector Rehabilitation Therapist and Beautician at the Medical College – city of Varna and its dynamics during the training.

Object of the study: The students of educational and scientific sector Rehabilitation Therapist and Beautician, speciality Rehabilitation Therapist at the Medical College – city of Varna.

Study method: sociological - direct individual survey.

Results and discussion: The prestige of the university and the high level of teaching are evaluated by nearly one third of the respondents. In addition to the personal desire the second most important determinant of the choice of speciality is the expectation of the students to develop a career outside the country and in the private sector. 38% of the respondents have a very clear picture of the nature of their future profession. In about 80% of them the desire to study the subject has not changed.

Conclusions and Recommendations: The study shows a high level of motivation for choosing the speciality Rehabilitation Therapist which is an indicator of its good presentation and image in the Medical College – city of Varna. The fluctuations in the level of motivation reported in the second year of the training are probably related to the fact that theoretical knowledge which is not supported by practical experience is gained during this period.

Keywords: motivation, speciality Rehabilitation Therapist, presentation of the speciality, practical training

ПОЗИЦИОННАТА ТЕРАПИЯ В РЕХАБИЛИТАЦИОННАТА ПРОГРАМА КАТО ЧАСТ ОТ КОМПЛЕКСНОТО ЛЕЧЕНИЕ НА БОЛНИ С МОЗЪЧЕН ИНСУЛТ

Силвия Филкова¹, Веселина Михалева², Христо Христов³

¹УНС “Рехабилитатор и медицински козметик“

²Катедра по анатомия, ембриология и хистология, Медицински университет
- Варна

³Студент, Медицински колеж - Варна

Добре организирани и проведени грижи и дейности още от отделенията за интензивно лечение на остри мозъчни инсулти водят не само до редуциране на смъртността и инвалидността. Те са основа за следващите етапи от възстановителния процес. Позиционната терапия е метод за профилактика на постинсултни усложнения. При повече от 30% от централните парези 30-40 дни след мозъчен инсулт се развива спастичност на мускулатурата. При липса на адекватни мерки това може да доведе до развитие на контрактури. Постигането на относителна независимост на тези болни е една от основните задачи на съвременната рехабилитация.

Настоящото съобщение има за цел да се разгледат основните принципи за приложение на позиционната терапия, използвани в практиката, и да се подчертае мястото на позиционната терапия в рехабилитационната програма като част от комплексното лечение на болни с мозъчен инсулт.

Проучени и анализирани са източници, от български и чуждестранни публикации, относно възможностите на позиционната терапия за превенция на контрактурите след мозъчен инсулт.

Позиционната терапия е лесен за приложение метод от рехабилитационната програма, скъсява срока на възстановяване и намалява процента на инвалидност. Приложим във всички етапи от лечебно-възстановителния процес от интензивно отделение през отделение за рехабилитация до домашни условия.

Ключови думи: мозъчен инсулт, рехабилитация, профилактика на усложненията, спастичност, контрактури

POSITIONING THERAPY IN THE REHABILITATION PROGRAM AS PART OF THE INTEGRATED TREATMENT OF PATIENTS WITH STROKE

Silviya Filkova¹, Veselina Mihaleva², Hristo Hristov³

¹*Educational and Research Sector of Rehabilitation and Medical Cosmetics*

²*Department of Anatomy, Histology and Embriology
Medical University "Prof. Paraskev Stoyanov" - Varna*

³*Student - Medikal College of Varna*

Well-organised and conducted care and activities in the intensive care units for acute strokes lead not only to the reduction of mortality and disability, but also provide the basis for the subsequent stages of the recovery process. Positioning therapy is a method for the prevention of post-stroke complications. In more than 30% of the central pareses, muscle spasticity develops 30-40 days after the stroke. The latter may cause the development of contractures if adequate measures are not taken. The achievement of relative independence for these patients is one of the main tasks of modern rehabilitation. This report aims to overview the principles for the application of positioning therapy and to highlight the place of positioning therapy in the rehabilitation program that is a part of the integrated treatment of patients with stroke. It references Bulgarian and foreign publications as sources that examine the potentialities of positioning therapy for preventing contractures after stroke.

Positioning therapy is an easy to apply method from the rehabilitation program. It shortens recovery time and reduces the percentage of disability. Moreover, positioning therapy is applicable in all stages of the recovery and healing processes – from the intensive care unit to rehabilitation at home.

Keywords: stroke, rehabilitation, prevention of complications, spasticity, contractures

НОВА НАТУРАЛНА КОЗМЕТИЧНА ФОРМУЛА, ПОКРИВАЩА ВСИЧКИ НУЖДИ НА КОЖАТА

¹Гая Димитрова, ²Илко Бакърджиев

¹Студент и ²Медицински колеж, Медицински университет - Варна

Познатата досега козметика от охлюви се произвежда само от слюз на охлюв, при това в течно състояние, представляваща воден разтвор, който е с малък процент активно вещество, което води до забавяне действието и намаляване на ефекта при третиране на кожата на лицето и тялото. В България бе разработена иновативна формула, съдържаща активни съставки, в които няма наличие на водно съдържание. Така комбинирани с натурални вещества, те имат бърз и качествен ефект при третиране на кожата на лицето и тялото. Служта и хайверът са екстракти с 97% чистота, което позволява да се увеличи концентрацията на активните съставки, а от там и ефективността на крайния продукт. Това е една уникална иновативна формула, приложена за първи път в козметика от охлюви, създадена като специална грижа за кожата, съчетана с натурални активни съставки – слюз и хайвер от охлюв. Охлювите от вида Хеликс асперса максима са със специален хранителен режим от натурални добавки към храната и пробиотик с млечнокисела бактерия. По този начин екстракт от слюз и хайвер на охлюв придобиват уникални качества, доказани с редица изследвания. Направените анализи на концентрат от слюз и хайвер показват съдържание на незаменими аминокиселини, колаген, еластин, протеини, витамини А, Е, алантоин, мощни антиоксиданти и др. Доказани резултати след употреба на продуктите са: тонизира, придава блясък, еластичност и хидратиращия ефект на кожата; подобрява клетъчната регенерация; успокоява и балансира кожата при акне и чувствителност; заличава фините бръчки; изглажда дълбоки бръчки; подобрява еластичността на клетъчната мембрана; балансира метаболизма на клетката и забавя процеса на стареене.

Ключови думи: козметика, охлюви, слюз, хайвер, иновативна формула, колаген, еластин, бръчки

NEW NATURAL COSMETIC FORMULA CORRESPONDING TO ALL THE NEEDS OF THE SKIN

¹Galia Dimitrova, ²Ilko Bakardzhiev

¹student and ² Medical College, Medical University of Varna

*The snail products known so far are made only by fluidity snail slime with just a small percent active substance which causes a slower and lower effect. An innovative formula had been developed in Bulgaria. It is made of active ingredients with no liquid content and combined with natural substances which give faster and better results in treating the facial and body skin. Slime and caviar are extracts with 97% purity, which lets us increase the concentration of the active ingredients and the effectivity of the final product. This is unique innovative formula developed for special skincare, combining snail slime and caviar for the first time in snail cosmetics. Snails of the species *Helix aspersa maxima* are being raised and fed with special diet made of natural additives to the food and probiotic with lactic-acid bacterium. Thus extract from snail's slime and caviar acquires unique qualities proved with many researches and analysis. The production is certified by every standard natural raw materials so necessary for making high quality cosmetics and medical products are being mined – the analyses show content of irreplaceable amino-acid, collagen, elastin, proteins, vitamins A, E, allantoin, powerful antioxidants and others. Results after using this products: the skin is shinier, more elastic and hydrated, regenerative effect, smooth and balanced skin if it is used for acne and sensitiveness, defaces fine wrinkles, polishes deep wrinkles, improves the elasticity of the cell membrane, balances the metabolism of the cell and slows down the aging processes.*

Keywords: cosmetics, collagen, elastin, innovative formula, wrinkles, snails, caviar, slime

ЕЛЕКТРОСТИМУЛАЦИЯ - НЕИНВАЗИВЕН МЕТОД ЗА ПОДДЪРЖАНЕ НА ТОНУСА НА ЛИЦЕВИТЕ МУСКУЛИ

Светлана Ласкова, Илко Бакърджиев

Медицински колеж, Медицински университет - Варна

Френският невролог Гийом Бенжамен Дюшен дьо Булон създава медицинска апаратура за електротерапия, с която той разработва неинвазивна техника за мускулна стимулация, предизвиквайки мускулно съкращение. Базирайки се на тази техника, козметичната индустрия създава апаратура за електро-стимулация, която използва нискочестотен ток за мускулна стимулация. Този вид ток се използва в козметиката за поддържане на тонуса на лицевите мускули.

Цел: Целта на тази разработка е да се проучи как влияе електростимулацията на лицевите мускули в различни възрастови групи.

Материал и методи: Обект на проучването бяха жени между 40-70 г. Беше извършена неинвазивна електростимулация за поддържане тонуса на лицевите мускули с електростимулатор, 15 процедури през 2 дни.

Резултати: Нашите резултати установиха, че се подобряват еластичността, тургорът на кожата и тонусът на мускулите на лицето. При жени на възраст между 40-50 г. се наблюдава по-бърз терапевтичен отговор в сравнение с групата между 50-70 г.

Заключение: Добрите резултати, които се получават след използването на електростимулацията, имат водещо място сред методиките в медицинската козметика за поддържане тонуса на мускулите на лицето.

Ключови думи: тонус, мускули на лицето, електростимулация медицинска козметика

ELECTRIC STIMULATION - NONINVASIVE METHOD FOR MAINTAINING THE TONUS OF THE FACIAL MUSCLES

Svetlana Laskova , Ilko Bakurdjiev

Medical College, Medical University of Varna

French neurologist Guillaume Benjamin Duchenne de Boulogne creates a medical device for electrotherapy with which he develops noninvasive technique for muscle stimulation, causing muscle contraction. Based on this technique, the cosmetic industry creates equipment for electric stimulation that uses low-frequency current for muscle stimulation. This type of current is used in cosmetics for the maintenance of the tonus of the facial muscles. GOAL: The aim of this work is how electric stimulation affects the facial muscles in different age groups.

MATERIAL AND METHODS: The objects of the research were women at the age of 40 to 70 years old. Noninvasive electric stimulation was performed to maintain the tonus of the facial muscles using electric stimulator for 15 treatments every 2 days.

RESULTS: An improvement in elasticity, skin turgor and the tonus of the facial muscles is established in our results. A rapid therapeutic response is observed in women aged 40-50 compared to the group aged 50-70 years old.

CONCLUSION: The good results, which are obtained after the use of electric stimulation, have a leading place among the methods in medical cosmetics for maintaining muscle tonus of the face.

Keywords: tonus, facial muscles, electric stimulation, medical cosmetics

НЕИНВАЗИВНА КИСЛОРОДНА МЕЗОТЕРАПИЯ - ИНОВАТИВЕН МЕТОД В КОЗМЕТИКАТА

Десислава Гешева, Илко Бакърджиев, Маргарита Станчева

УНС „Рехабилитатор и медицински козметик”, Медицински колеж,
Медицински университет - Варна

Кислородът е един от основните фактори за здравия, жизнен вид на кожата. Кожата, която не получава необходимото количество кислород, старее рано, губи еластичност, има сив цвят, а клетките губят своята активност. Допълнителната доставка на кислород стимулира обновяването и пречистването на тъканите. Активира се клетъчното дишане, подобрява се клетъчният метаболизъм. Кислородната терапия (биоокситерапия) е относително ново направление в козметиката. Известна е още като „кислородна мезотерапия”, „кислороден пилинг”. Цел: Проучване на въздействието на различни коктейли от активни вещества, приложени локално при отделните типове кожа, чрез увеличаване концентрацията на кислород (до 98%) и неговото налягане.

Материал и методи: Обект на проучването са 60 души (45 жени и 15 мъже) на възраст между 14 и 75 години през периода 2012-2014 година с различни типове кожа (суха, мазна, смесен тип), както и кожи с дерматологични проблеми като: акне, себорея, атопичен дерматит, розацея, хиперпигментации, алопеция, целулит и стрии.

Резултати и обсъждане: Показатели при анализа и оценката на кожата през целия период на въздействие са: промяна в тонуса, гладкостта, еластичността на кожата, значителна редуция на бръчките и пигментациите. Процедурите при стрии и целулит, прилагани в две сесии по 20 процедури при 10 жени на възраст между 16 и 35 години, бяха с положителен резултат при 65% от случаите. Положителен резултат по отношение на хидратацията при хора с атопичен дерматит бе постигнат при 8 лица (60%), а при акне и хиперсеборея - при 10 (80%).

Заключение: В резултат на въздействието на кислородната неинвазивна мезотерапия кожата възстановява своя тонус и жизненост, себорегулаторните функции са нормализирани, пигментациите и бръчките са значително редуцирани. Този резултат, за разлика от инвазивната мезотерапия, се постига без убождане и болка, без иритация и едем, без риск и усложнения. Това е един изключително физиологичен и напълно естествен за кожата метод.

Ключови думи: кожа, кислород, неинвазивна мезотерапия, хидратация

NONINVASIVE OXYGEN MESOTHERAPY - INNOVATIVE METHOD IN COSMETICS

Desislava Gesheva, Ilko Bakardzhiev, Margarita Stancheva

Medical College, Medical University-Varna

Oxygen is one of the basic factors for the healthy, vital appearance of the skin. Skin which does not get the necessary quantity of oxygen, ages early, loses elasticity, has a gray color, and the cells lose their activity. The additional delivery of oxygen stimulates the renewal and refinement of tissues. It activates the cellular respiration, improves the cellular metabolism. The oxygen treatment (bio oxy treatment) is a relatively new tendency in cosmetics. It is also known as "oxygen mesotherapy", "oxygen peeling".

Purpose: Research on the impact of different cocktails of active ingredients applied on the individual skin types by expanding the concentration of oxygen (up to 98%) and its pressure.

Material and methods: Object of the research are 60 people (45 women and 15 men) of age between 14 and 75 years old, for the period 2012-2014 with different skin types (dry, oily, mixed type), as well as skins with dermatological problems such as: acne, seborrhea, atopic dermatitis, couperosis, hyperpigmentation, alopecia, cellulite and stretch marks.

Results and discussion: Indicators in the analysis and evaluation of the skin during the whole period of impact are: Change in the tonus, smoothness, elasticity of the skin, significant reduction of the wrinkles and pigmentation. The treatments on stretch marks and cellulite applied in two sessions of 20 treatments on 10 women of age between 16 and 35 years old had a positive result in 65% of the cases. A positive result regarding the hydration of people with atopic dermatitis was achieved in 8 persons (60%), and with acne and hyperseborrhea in 10 (80%).

Conclusion: As a result of the impact of the noninvasive oxygen mesotherapy, the skin restores its tonus and vitality, the sebo regulatory functions are normalized, the pigmentation and wrinkles are significantly reduced. This result unlike the invasive mesotherapy is achieved without pricking and pain, without irritation and edema, without risk and complications. This is one exceptionally physiological and entirely natural for the skin method.

Keywords: skin, oxygen, noninvasive mesotherapy, hydration

ПОВЪРХНОСТЕН ХИМИЧЕСКИ ПИЛИНГ: ПРЕПАРАТИ, ТЕРАПЕВТИЧНИ СХЕМИ, РЕЗУЛТАТИ

Елена Тубинис

София, лекар-козметолог, частна практика

Пилингите се използват в дерматологичната практика от 40 години и в наши дни остават сред най-популярните процедури. Предимствата на повърхностния химически пилинг са възможности за решаване на широк кръг терапевтични задачи при кратък или липсващ рехабилитационен период и ниска себестойност. Трудностите могат да представляват избор на препарат и терапевтична схема при конкретния пациент.

Цел: Да се разработи алгоритъм на подбор на препарат и терапевтична схема при пациенти с различни естетични проблеми.

Материали и методи: Проведено е ретроспективно търсене в базите данни „National Library of Medicine, National Institutes of Health“ (САЩ), професионална литература по естетична дерматология и пластична хирургия на издателски къщи „Elsevier Saunders“ (САЩ), „Косметика и медицина“ (Русия).

Статията представлява обзор на научни публикации в световен мащаб по проблема през периода 1974-2014 г. и включва съвременни представи за повърхностния химически пилинг, класификация на хидроксикиселини, механизми на действието им, възможности за използване при пациенти с различни типове кожа, показания, противопоказания, терапевтични схеми и резултати.

Резултати и обсъждане: За провеждане на повърхностен химически пилинг се използват препарати, съдържащи отделни хидроксикиселини или тяхната комбинация. Препаратите притежават не само ке-

ратолитичната активност: те взаимодействат с кожата, засягайки множество физиологични процеси като клетъчна пролиферация, меланогенеза, синтез на колаген и хиалуронова киселина, антиоксидантен потенциал и множество други. За да се избере подходящ препарат, е необходимо да се прецени клиничната картина и анамнеза, особеностите на социалното поведение и очакванията на пациента. Изводи: Повърхностният химически пилинг е високоефективна, безопасна процедура, неизискваща специално оборудване, която може да се провежда като самостоятелен курс или в комплексни терапевтични програми. Щателната преценка на клиничната картина и анамнеза, коректният избор на продукт и терапевтична схема, адекватната предпилингва подготовка и постпилингови грижи позволяват да се постигнат оптимални резултати при нисък риск от усложнения.

Ключови думи: повърхностен химически пилинг, хидроксикиселини, гликолова киселина, млечна киселина, салицилова киселина

SUPERFICIAL CHEMICAL PEELS: PRODUCTS, THERAPEUTIC PROTOCOLS, RESULTS

Elena Tubinis

Sofia, cosmetologist, private practice

Peels have been used in dermatology for 40 years and are still very popular. The advantages of superficial chemical peels are that we can use them for various therapeutic purposes with little or lack of rehabilitation period alongside its low cost.

Difficulties are mainly choices of correct agents and therapeutic protocols in certain patients.

Objective: to develop algorithms for selection of agents and therapeutic protocols in patients with various skin problems.

Materials and methods: A retrospective search has been conducted within the databases of the "National Library of Medicine, National Institutes of Health" (USA), professional literature on aesthetic dermatology and plastic surgery by publishing houses "Elsevier Saunders" (USA) and "Cosmetics and Medicine" (Russia). The article presents an overview of global scientific publications on the issue from 1974 to 2014 and adds modern notions on: chemical peels, classifications of hydroxyacids, mechanisms of their functions, possibilities of use on patients with various skin types, indications, warnings, therapeutic protocols and results.

Results and discussion: Superficial chemical peels can include products containing one or combined hydroxyacids. Hydroxyacids not only have keratolytic activity but also interact with the skin affecting multiple physiological processes such as: cell proliferation, melanogenesis, the synthesis of collagen and hyaluronic acid, antioxidant potential and many more. For correct choice of product for therapy we must estimate clinical data, anamnesis and consider the patient's social behavior and expectations.

Conclusions: Superficial chemical peels are highly effective and safe. They do not require special equipment and can be carried out independently or as a part of complex therapeutic programs. Thorough estimation of the patient's anamnesis, correct choice of product and therapeutic protocol, adequate pre and post-peel care we can achieve optimal results with little chance of complications.

Keywords: superficial chemical peel, hydroxyacids, glycolic acid, lactic acid, salicylic acid, pre-peel care

НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОВЕЖДАНЕ НА ПРОДЪЛЖИТЕЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ ПРИ ПАЦИЕНТИ, ПРЕЖИВЕЛИ МОЗЪЧЕН ИНСУЛТ

Н. Недев, Н. Негрин, П. Манчева

Медицински колеж

Медицински университет - Варна

Мозъчният инсулт е най-честата причина за тежка инвалидизация и смърт. Среца се при около 60-70% от починалите и при около 85-90% от преживелите мозъчен инсулт болни. Изключителното му медико-социално значение се определя не само от голямата му честота и от сравнително високата смъртност, но и от тежката инвалидизация на голяма част от преживелите, изискващи специални социални грижи. Съвременните методи за рехабилитация са насочени предимно към възстановяване на пациентите в болнична среда, като не се отделя внимание на този процес след изписването им от лечебното заведение. Целта на настоящия доклад е да се представи необходимостта от провеждането на продължителна рехабилитация при пациентите, преживели мозъчен инсулт.

Ключови думи: мозъчен инсулт, продължителна рехабилитация, инвалидизация

NEED FOR A LENGTHY REHABILITATION IN PATIENTS SURVIVING STROKE

N. Nedev, N. Negrin, P. Mancheva

Medical College, Medical University - Varna

Stroke is the most common cause of severe disability and death. It occurs in approximately 60-70% of deaths and about 85-90% of surviving stroke patients. Its exclusive medical and social significance is determined not only by its high frequency and relatively high mortality, but also of severe disability in the majority of survivors requiring special care. Modern methods of rehabilitation are primarily focused on recovery of patients in a hospital environment, not paying attention to this process after discharge from hospital. The purpose of this report is to present the need for extensive rehabilitation for patients surviving stroke.

Keywords: stroke, lengthy rehabilitation, disability

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА СИФИЛИС СРЕД ЛИЦА ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ И ПРОФИЛАКТИЧНО ИЗСЛЕДВАНИЕ ПО ПОВОД ДИАГНОСТИЧНО УТОЧНЯВАНЕ В ДВЕ ЛАБОРАТОРИИ В ГРАД ВАРНА

Цветелина Костадинова¹, Лилия Иванова², Габриела Цанкова³, Петър Жечев¹

¹УНС „Медицински лаборант“, Медицински колеж

²Катедра по микробиология и вирусология, Факултет по медицина

³Катедра по предклинични и клинични науки, Факултет по фармация,
Медицински университет – Варна

Сексуално предаваните инфекции (СПИ) са сериозен медицински и социален проблем. Това се дължи на голямото им разпространение в световен мащаб, доказаната им роля за развитие на усложнение при

мъжете и жените, включително и на рак, големите разходи за диагностика и лечение. Във връзка със СПИ са обособени т.нар. уязвими групи, за които се приема, че са с по-висок риск. Сифилисът е типична сексуално предавана инфекция, известна още от древността. Основно се разпространява при сексуален контакт, също и вертикално - от майка на дете и по кръвен път.

Целта на нашето проучване е установяване честотата на разпространение на сифилис във Варненски регион, като се анализират изследваните проби на лица от уязвимите групи, бременни жени и изследвани профилактично и с диагностична насоченост в две големи лаборатории в гр. Варна. Обхванати са 6749 лица, разпределени в две възрастови групи. Случаите са дефинирани чрез доказване на антитела в серум от болен чрез използване на: кардиолипоидни антигенни тестове - Venereal Disease Research Laboratory (VDRL), и специфични трепонемни тестове - Enzyme-Linked immunosorbent assay (ELISA) и *T.pallidum* haemagglutination assay (ТРНА). След анализиране на данните могат да се направят следните изводи:

1. Очаквано по-висока е серопозитивността сред лицата от уязвимите групи.
2. В нашето проучване не се установяват съществени разлики по пол по отношение на сифилис.
3. Броят на положителните проби е по-голям при лицата от по-младата възрастова група до 25 г.

Ключови думи: сифилис, уязвими групи, ELISA, серопозитивност

SYPHILIS AMONG VULNERABLE GROUPS AND PROPHYLACTIC STUDY REGARDING DIAGNOSTICS IN TWO LABORATORIES IN VARNA

Tcvetelina Kostadinova¹, Liliya Ivanova², Gabriela Tsankova³, Peter Jechev¹

¹*Education and Research Sectors of Medical laboratory assistant, Medical college,*

²*Department of Microbiology and Virusology, Faculty of Medicine,*

³*Department of Preclinical and Clinical Sciences, Faculty of Pharmacy,
Medical University Varna*

Sexually – transmitted diseases (STD) are serious medical and social problem due to the wide dissemination in the world, their proven role in the development of complications in men and women, including cancer, high costs of diagnosis and treatment. In connection with STD vulnerable groups, considered to be at higher risk, are differentiated. Syphilis is a typical sexually transmitted infection, known since ancient times. Mainly the disease is spread through sexual contact, as well as vertically - from mother to child and through blood.

The aim of our study is to determine the incidence of syphilis in Varna region, analyzing the samples of the researched individuals from vulnerable groups, pregnant women and those tested of prophylactic or diagnostic purpose in two laboratories in Varna.

*The study involved 6 749 subjects distributed in two groups according to the age. The cases are defined by the detection of antibodies in serum from a patient through the use of Venereal Disease Research Laboratory (VDRL), Enzyme-Linked immunosorbent assay (ELISA) and *T.pallidum* haemagglutination assay (ТРНА). After analyzing the data the following conclusion can be drawn:*

1. *There are expected higher seroprevalence in persons from vulnerable groups.*
2. *Our study does not induce significant differences by gender in terms of syphilis*
3. *The number of positive samples is higher among persons of younger age group up to 25 years.*

Keywords: Syphilis, vulnerable groups, ELISA, seroprevalence

ОСИГУРЕНОСТ С МЕДИКО-ДИАГНОСТИЧНИ ЛАБОРАТОРНИ ЗВЕНА ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ

Емилия Георгиева¹, Лора Георгиева²

¹Учебно-научен сектор "Медицински лаборант", Медицински колеж – Варна

²Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването,
Медицински университет – Варна

Главната функция на лабораторните медицински услуги е своевременно подпомагане на точната диагностика. В нашата страна медико-диагностичните лаборатории са неравномерно разпределени, като преобладаващата част от тях са концентрирани в областните градове. Във Варненска област разпределението е подобно, със сериозен дефицит на лабораторни звена извън областния център. Липсата на лаборатории в отдалечените населени места създава неравнопоставеност в достъпа на населението до лабораторни медицински услуги, който е най-затруднен за жителите на селата. Трудният достъп до лабораторни услуги е предпоставка за забавяне на диагностиката, което от своя страна рефлектира върху стартирането и адекватността на лечението на пациентите.

Ключови думи: медико-диагностична лаборатория, лабораторни услуги, разпределение, достъп

AVAILABILITY OF MEDICAL DIAGNOSTIC LABORATORY UNITS IN VARNA REGION

Emilia Georgieva¹, Lora Georgieva²

Training and research sector "Medical laboratory assistant", Medical College of Varna

²Department of Social Medicine and Healthcare Organization, Medical University of Varna

The main function of medical laboratory services is well-timed assistance in precise diagnosis. In our country medico-diagnostic laboratories are distributed irregularly as most of them are concentrated in the Regional cities. The situation for the region of Varna is similar with a significant deficit of laboratory units out of the regional center. The lack of laboratories in the more distant places creates discrimination in access of people to medical and laboratory services, which is most difficult for the village population. The difficult access to laboratory services is one of the reasons for a late diagnostics, which influences the beginning and adequacy of treatment of the patients.

Keywords: medical diagnostic laboratory, laboratory services, distribution, access

КАЧЕСТВОТО НА ЛАБОРАТОРНИТЕ МЕДИЦИНСКИ УСЛУГИ КАТО ЕЛЕМЕНТ НА ЦЯЛОСТНОТО КАЧЕСТВОТО НА ЗДРАВНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Емилия Георгиева¹, Лора Георгиева²

¹Учебно-научен сектор „Медицински лаборант“, Медицински колеж – Варна

²Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването, Медицински
университет – Варна

Качеството се формира от разнообразни параметри и се влияе от множество фактори, поради което няма универсален начин за неговото определяне. Сравняването на текущото състояние на определен продукт, услуга или организация, с предварително възприети стандарти, дава възможност да се оцени реалното качество. Като се има предвид специфичният характер на работата в здравеопазването, за качествена здравна услуга може да се счита тази, която предоставя на всеки пациент достатъч-

но диагностични и терапевтични дейности, осигуряващи най-добър резултат по отношение на здравето, съобразно актуалното състояние на медицинската наука. Неразделна част от тези дейности са лабораторните услуги. Осигуряването на качество в клиничната лаборатория се постига чрез спазване на регламентирани стандарти във всички етапи на подготовката, извършването и контрола на лабораторния процес.

Ключови думи: здравеопазване, качество, лабораторни услуги

THE QUALITY OF LABORATORY MEDICAL SERVICES AS AN ELEMENT OF HEALTH ACTIVITIES COMPLETE QUALITY

Emilia Georgieva¹, Lora Georgieva²

¹Training and research sector "Medical laboratory assistant", Medical College of Varna

²Department of Social Medicine and Healthcare Organization, Medical University of Varna

The quality is formed by different parameters and is influenced by many factors and therefore there is no universal way for it to be determined. The comparison of the current condition of a certain product, service or organization with preliminary approved standards gives the opportunity to evaluate the real quality. Having in mind the specific character of the healthcare work a quality health service could be considered to be the one offering every patient enough diagnostic and therapeutic activities that provide best result regarding health in accordance with the current condition of medical science. An inseparable part of these activities are the laboratory services. The provision of quality in the clinical laboratory is accomplished by compliance with the regulated standards in every stage of the preparation, implementation and control of laboratory process.

Keywords: healthcare, quality, laboratory services

УРИНЕН СЕДИМЕНТ ПРИ АКТИВЕН ПИЕЛОНЕФРИТ

Ст. Танчева¹, Т. Райнова², Е. Ахмед², Д. Атанасова², М. Аврамова³, Й. Йонков¹

¹МУ-Варна, ²МУ-Варна, Медицински колеж, ³Йоркски университет, Биологически факултет

Целта на нашата работа бе да се опитаме да създадем лесен и удобен метод за диференциране на левкоцитите в урината. Като материал използвахме урина, получена от пациенти с клинично доказана и лабораторно потвърдена по изискванията на IDSA/ESCMIO-2001;3;6;13 диагноза тубуло-интерстициален бактериален нефрит (пиелонефрит). Изследвана бе първа порция сутрешна урина – до 0.5 -1 час след отделяне, събрана в стандартни контейнери. Уринният седимент бе получен не по-късно от посоченото време, при съхранение на урината на 20° С. Центрофугирахме 10 ml урина на 400g за 5 минути, 9.5 ml от супернатантата бе отстранен. Направихме суправитално оцветяване с 1% р-р. на метиленово синьо, като материал и оцветител бяха поставени в равни количества, смесени и оставени във влажна камера за 10 минути, след което бяха разбъркани внимателно. Поставихме една малка капка от разтвора върху предметно стъкло и притиснахме с покривно. Микроскопирането се извърши последователно на 100 (10x10), 400 (10x40) и 1000 (10x100) увеличение. Резултатите показват, че в уринния седимент при възпалителен процес по морфологията на ядрата и включванията в цитоплазмата се различават два типа левкоцити. Едните изглеждат по-малки и по-интензивно оцветени. Другите са по-големи, по-бледо оцветени и с активно брауново движение на частиците в цитоплазмата при увеличение x1000 (т. н. „активни клетки“ на Sterncheimer-Malbin, „fresh“- „свежи“ или „млади“ левкоцити на Stamey, „светли клетки“ на Sterncheimer и „блякави клетки“ (glitter cells) - фазовоконтрастна микроскопия). При болни с диагностициран пиелонефрит тези клетки се откриват почти винаги. От това може да се направи изводът, че те биха могли да се прибавят към лабораторната констела-

ция за диагностициране на активен тубуло-интерстициален бактериален нефрит. Може да приемем, че ползата от клетките на Sterncheimer-Malbin за диагнозата на активен пиелонефрит е в бързата ориентация при огледа на седимента. Чрез тях могат да бъдат морфологично определени активните гранулоцити в урината. Чрез предлагания от нас лесен, удобен, бърз и достъпен метод за определяне на „glitter cells” може да бъде улеснена и ускорена диагностиката на активните възпалителни процеси на отделителната система.

Ключови думи: уринен седимент, активни левкоцити, пиелонефрит

URINE SEDIMENT IN ACTIVE PYELONEPHRITIS

St. Tancheva¹, T. Raynova², E. Ahmed², D. Atanasova², M. Avramova³, Y. Yonkov¹

¹Medical University - Varna, ²Medical University - Varna, Medical College, ³University of York, Department of Biology

The aim of our work was to try to develop a simple and straightforward method for the differentiation of leukocytes in urine. As test material, we used urine samples obtained from patients with clinically proven and laboratory-confirmed diagnosis: tubulointerstitial bacterial nephritis, or pyelonephritis (according to the requirements of IDSA/ESCMIO-2001;3;6;13). The examined urine was fresh (first morning specimen), collected in standard containers, and tested within 0.5 - 1 hours after excretion. The urine sediment was obtained within the aforementioned time limit, with the urine preserved at 20°C. 10mL of urine were centrifuged at 400g for 5 minutes, then 9.5 mL of the supernatant were removed. We then prepared a supravital dye using 1% methylene blue solution, with test material and stain mixed in equal proportions and then left the mixture in a humid chamber for 10 minutes. After that, the solution was mixed again and a small drop of the compound was placed on a microscope slide and covered with a cover slip. The microscopy was performed under 100 (10x10), 400 (10x40), and 1000 (10x100) magnifications consecutively.

The results showed that during an infection, two types of leukocytes can be distinguished by their nuclear morphology and cytoplasmic inclusions. The leukocytes of the first type are smaller and more intensely coloured. The second type of leukocytes is larger in size, paler in colour, and with an active Brownian motion of the cytoplasmic particles observed under x1000 magnification (those cells are referred to as “active” by Sterncheimer-Malbin, “fresh” or “young” by Stamey, “light cells” by Sterncheimer, and are also called “glitter cells”, due to their appearance when viewed under phase contrast). In patients diagnosed with pyelonephritis, those cells are almost always found. From this, we can conclude that those cells can be added to the laboratory configuration for the diagnosis of active tubulointerstitial bacterial nephritis. We can determine that the usefulness of the Sterncheimer-Malbin cells for the diagnosis of active pyelonephritis is due to the fast localisation during the examination of the sediment. With those cells, the active granulocytes in urine can be morphologically determined. By using our simple, convenient, fast and affordable method for examination of glitter cells, the diagnosis of the active infectious processes of the excretory system becomes faster and easier.

Keywords: urine sediment, active leukocytes, pyelonephritis

ОБРАЗНИ МЕТОДИ ЗА ОТКРИВАНЕ НА ЧУЖДО ТЯЛО В ДИХАТЕЛНАТА СИСТЕМА

Невенка Бонинска, Ива Борасова

МК „Й. Филаретова”, София

Всеки обект, проникнал по какъвто и да е път в тялото на човек, се нарича чуждо тяло. Попадането на чуждо тяло в дихателните пътища е състояние, свързано с нарушение на основните биологични функции – дихателна, защитна и фонаторна. Целта на обзора е запознаване на аудиторията с приложе-

нието на образните методи за откриване на чуждо тяло в дихателната система. Използван е документален метод, като са проучени и анализирани литературни източници, описващи образните методи за откриване на чужди тела. Чуждите тела в дихателната система могат да бъдат рентген-позитивни и рентген-негативни и могат да заседнат на различни места в горните и долните дихателни пътища. Основните образни методи за локализацията им са: рентгеноскопия, рентгенография, бронхоскопия, компютърна томография, по-рядко магнитнорезонансна томография и ултразвук. Чуждо тяло в дихателните пътища е сериозно неотложно състояние, което изисква бърза медицинска намеса. Точната локализация с помощта на образните методи има значение за своевременното му отстраняване от човешкия организъм.

Ключови думи: чуждо тяло, дихателна система, образна диагностика

IMAGING METHODS FOR DETECTING OF FOREIGN BODY IN RESPIRATORY SYSTEM

Nevenka Boninska, Iva Borisova

MC "Y. Filaretova", Sofia

Every object penetrated any way in a person's body is called a foreign body. Penetration of foreign body in airways is a condition associated with violation of fundamental biological functions– breathing protective and phonatory. The purpose of this review is to acquaint the audience with the use of imaging methods for detecting of foreign body in the respiratory system. The documentary method is used and literature sources are studied and analyzed describing imaging methods for detecting foreign bodies. Foreign bodies in the respiratory system can be X-ray positive and x-ray negative and can get stuck in various places in the upper and lower respiratory tract. The main imaging modalities used for their localization are: X-ray, bronchoscopy, Computed Tomography and rarely Magnetic Resonance Tomography and Ultrasonography. Foreign body in airways is serious urgent condition that requires rapid medical intervention. The exact location with the help of imaging techniques is important for its timely elimination from the body.

Keywords: foreign body, respiratory system, imaging diagnostics

РИСКОВИ ФАКТОРИ ЗА ЗДРАВЕТО В ПРОФЕСИЯТА НА РЕНТГЕНОВИЯ ЛАБОРАНТ И НАЧИНИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕТО ИМ

Наталия Нецова, Нора Пеева, Невенка Бонинска

МУ-София, МК „Й. Филаретова“

Професията „Рентгенов лаборант“ изисква динамичност, самостоятелни решения, работа на смени. Тя е функционална, с особено високи изисквания към личностните и професионални качества на специалиста. Целта на обзора е да представим факторите в професията на рентгеновия лаборант, които са рискови за здравето и начините за ограничаването им. Използван е документален метод. Направен е преглед и анализ на литературни източници и нормативни документи, свързани с условията на труд и спецификата на професията на рентгеновия лаборант. Тя е професия, свързана с предоставянето на здравни дейности, упражнявани в специфични за здравето условия: йонизиращи лъчения, работа с хора, химикали, спешност, нощен труд, липса на пряка слънчева светлина и свеж въздух, работа с компютър и др. Упражняването на професията в тези условия крие рискове здравето на рентгеновия лаборант, които могат да бъдат сведени до минимум чрез познаване, спазване, проследяване и контрол на законовите наредби и норми, касаещи специфичните условия на труд в професията на рентгеновия лаборант.

Ключови думи: рентгенов лаборант, условия на труд, здраве, норми, контрол

HEALTH RISK FACTORS IN THE PROFESSION X-RAY TECHNICIAN AND THEIR MITIGATION

Natalia Netcova, Nora Peeva, Nevenka Boninska

MU, MC "Y. Filaretova", Sofia

X-ray technician profession request dynamic, independent decisions, shift work. It is functional with particularly high demands of the personal and professional qualities of skills. The purpose of this review is to present health risk factors in the profession of x-ray technician, who are at risk for health and their limitation. The documentary method has been used. A review and analysis of literature and regulatory documents was done, which is related to working conditions and the specifics of the profession of x-ray technician profession. It is a profession related to the provision of health activities pursued in specific health condition: ionizing radiation, work with people, chemicals, emergency, lack of sunlight and fresh air, work with computer etc... Working in these conditions is risky for x-ray technician health, which can be minimized by knowledge, keeping, monitoring and control of legal regulations and norms concerning the specific conditions in the profession of x-ray technician.

Keywords: x-ray technician, working conditions, health, norms, control

ОРГАНИЗАЦИОННА КУЛТУРА И ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ В ПРОФЕСИЯТА НА РЕНТГЕНОВИЯ ЛАБОРАНТ

Невенка Бонинска, Петранка Гагова

МУ-София, МК „Й. Филаретова“

Организационната култура представлява взаимовръзка между убеждения, правила, действия и модели за комуникация на определена група хора. Поведението на човека в организацията има своите етични измерения. Те изразяват спонтанните реакции, емоции и особености на дадена ситуация. Професията на рентгеновия лаборант е свързана с предоставянето на здравни услуги и дейности, с голямо разнообразие на междуличностни отношения. Целта на обзора е да се посочи ролята и значението на организационната култура и етичното поведение при решаване на етични проблеми в професията на рентгеновия лаборант. Проучени и анализирани са литературни и интернет източници, описващи значението на организационната култура за влиянието на човешкото поведение върху професионалната изява. Извършено е наблюдение в ежедневната дейност на рентгеновите лаборанти при възникване и решаване на ситуации и дилеми с морално значение. Етичното отношение на рентгеновите лаборанти може да се разгледа в няколко сфери, във всяка от които може да възникне етичен проблем. Рентгеновият лаборант трябва да поддържа нивото си на професионална компетентност и етична подготовка през целия си професионален път, чрез непрекъснато обучение и самоусъвършенстване. Успехът в работата на рентгеновия лаборант зависи от взаимоотношенията му с пациентите и колегите, от усещането на пациента, че срещу него има някой, който му оказва помощ. Организационната култура и етичното поведение в професията на рентгеновия лаборант са важно условие за работа в екип, за качеството и ефективността в процеса на осъществяване на здравните грижи и услуги. Затова рентгеновият лаборант трябва да бъде не само професионално подготвен, но също така да бъде хуманен, емпатичен и етичен човек, който е горд със своята професия.

Ключови думи: организационна култура, етично поведение, рентгенов лаборант, пациент, качество на взаимоотношенията

ORGANIZATIONAL CULTURE AND ETHICAL BEHAVIOR IN X-RAY PROFESSION

Nevenka Boninska, Petranca Gagova

MU, MC „Y. Filaretova”, Sofia

Organizational culture is a relationship between beliefs, rules, acts, and communication patterns of a particular group of people. Human's behavior in organization has its ethical dimension. They express spontaneous reactions, emotions and features of situation. The X-ray profession is related with delivery of health services and activities, and wide variety of interpersonal relationship. The purpose of the review is to describe the role and importance of organizational culture and ethical behavior in ethical problem's solution in X-ray profession. Literature and internet sources were studied and analyzed, describe the meaning of organizational culture for human behavior influence over the professional activities. Monitoring is done of daily activities of radiologist in the event and resolve situation and dilemmas of moral significance have been observed. Ethical behavior of radiologist can be observed in several areas, each of which may cause ethical problem. X-ray technicians have to support the level of his professional competencies and ethical preparation throughout their careers through continuous learning and self-improvement. The success in X-ray profession depends of relationship with patients and colleagues, of patient's feeling that against him have someone who helps him. Organizational culture and ethical behavior of X-ray profession is important condition for team work, for quality and efficiency in the process of care and services. That why radiologist must not only be professionally prepared, but also be humane, empathic and ethical person who is proud of his profession.

Keywords: organizational culture, ethical behavior, radiologist, patient, relationship quality

ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ УМЕНИЯ И НАВИЦИ У СТУДЕНТИТЕ РЕНТГЕНОВИ ЛАБОРАНТИ, ПРИДОБИТИ ПО ВРЕМЕ НА УЧЕБНА ПРАКТИКА – ПРЕДПОСТАВКА ЗА УСПЕШНА ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ

Мариана Йорданова¹, ст. преп. Лъчезар Е. Попов²

¹Медицински университет - Варна

²Департамент по чуждоезиково обучение и спорт, Медицински университет
- Варна

Професионалните умения и навици, които студентите рентгенови лаборанти трябва да придобият в хода на практическата си подготовка по време на обучението им в Медицински колеж, са важна предпоставка за успешна бъдеща професионална реализация. Чрез учебната практика по време на следването студентите имат възможност да затвърдят и приложат на практика теоретичните знания, получени в хода на преподавания лекционен материал и да придобият специфични умения и навици в реална работна среда, които биха спомогнали да се утвърдят като знаещи и можещи здравни специалисти. Тенденциите в развитието на професионалната подготовка и квалификация в частност и в здравната сфера през последните години са насочени основно към:

- придобиване на професионални знания, специфични умения и навици;
- усвояване на организационна и управленска култура;
- усвояване на умения за вземане на самостоятелни решения;
- развиване на умение за работа в екип;
- усвояване на умения за преодоляване на конфликти;
- формиране на умения за получаване и използване на информация, и работа с нея.

За реализирането на тези тенденции при студентите рентгенови лаборанти особено важно място заема точното планиране, организацията на учебната практика като част от учебния процес и про-

веждането ѝ с оглед спазване на специфичните условия на труд в среда с йонизиращо лъчение, радиационната защита както на персонала, така и на пациента, съобразно стандартите за образна диагностика, нуклеарна медицина и лъчелечение.

В настоящата статия се проследяват резултатите от локално изследване на проблема сред студенти, обучаващи се в специалност „Рентгенов лаборант“ в Медицински колеж – Варна, проведено в периода 2011-2014 учебни години по отношение на планиране, организация, провеждане и отчитане на учебната практика като важни стъпки към придобиването на професионална компетентност.

Ключови думи: учебна практика, наставник, обучение, знания, умения, професионална компетентност

SKILLS AND HABITS OF STUDENTS – RADIOLOGIC TECHNOLOGISTS ACQUIRED DURING THEIR PRACTICAL TRAINING AS A PREREQUISITE FOR A SUCCESSFUL CAREER

Mariana Yordanova¹, Lachezar E. Popov²

¹Medical University – Varna

²Department of Foreign Language Teaching, Communications and Sport;
Medical University – Varna

The skills and habits that students –radiologic technologists need to acquire during their practical training in the course of their studies at the Medical College represent an important prerequisite for a successful future career. Intra-curricular practical training allows students to consolidate and apply the theoretical knowledge obtained from lectures and to master specific skills and habits in a real working environment, which would help them establish themselves as knowledgeable and capable health professionals.

The trends invocational education, including the health sector, in recent years have been mainly directed to:

- acquisition of professional knowledge, specific skills and habits;
- attainment of organizational and managerial culture;
- developing abilities for independent decision-making;
- cultivating teamwork capacity;
- mastering techniques for conflict resolution;
- formation of skills for the research and use of information.

To realize these trends among the students of radiologic technology, the following are important: the right planning of practical training, its organization aspart of the educational process, and its implementation in view of the specific working conditions in environments with ionizing radiation, as well as the radiation protection of both staff and patients according to the standards for diagnostic imaging, nuclear medicine and radiotherapy. The present article traces the results of a local study of these issues among students majoring in Radiologic technology at the Medical College – Varna, conducted between 2011 and 2014.

Keywords: practical training, mentor, training, knowledge, skills, professional competence

НЕИНВАЗИВЕН МЕТОД ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА НАТРУПАНОТО ЖЕЛЯЗО В ОРГАНИЗМА

Христина Маринова¹, Боряна Петкова¹, Мариана Йорданова²

¹Студенти 3 курс, Медицински колеж, МУ-Варна; ²Руководител УНС "Рентгенов лаборант", МУ-Варна

Представяме ви чувствителен биомагнитен измервателен метод, който използва устройство за свръхпроводяща квантова намеса (superconducting quantum interference device - SQUID) за определяне на натрупаното желязо при пациенти със заболявания като таласемия, наследствена хемохроматоза, сърповидно-клетъчна анемия, при които се натрупва желязо в организма. SQUID е образен метод. Изисква много слабо магнитно поле с чувствителни детектори, за да измери вмешателството на желязото във феритина и хемосидерина.

Биомагнитното изследване на черния дроб (BLS) измерва директно натрупаното желязо. Тъй като желязото, съхранено като феритин и хемосидерин, е единственият съответстващ парамагнитен материал в човешкото тяло, степента на парамагнитен отговор е пряко свързана с количеството на желязо в определен обем. Така BLS е метод за пряко измерване на натрупаното желязо.

Физичната основа на измерването се състои във факта, че складираното желязо съществува като желязно съединение под формата на феритин и хемосидерин. Отчитането при този метод е постигнато чрез прилагане на основни физични принципи и на вече познатите магнитно чувствителни величини феритин и хемосидерин.

Ключови думи: неинвазивен, измерване, повишено съдържание на желязо в организма, BLS, SQUID

NON-INVASIVE MEASUREMENT OF IRON OVERLOAD IN THE HUMAN BODY

Hristina Marinova¹, Boryana Petkova¹, Mariana Yordanova²

¹Students, Medical College, Medical University of Varna; ²Educational and Research Sector of X-ray Laboratory Assistant, Medical University of Varna

We present a Biomagnetic Liver Susceptometry using a superconducting quantum interference device (SQUID) to measure the iron overload in patients with pathology, like thalassemia, hereditary hemochromatosis, sickle cell disease producing iron store in the body. SQUID is an imaging technique. It uses a very low-power magnetic field with sensitive detectors to measure the interference of iron in ferritin and hemosiderin.

Biomagnetic Liver Susceptometry Directly Measures Stored Iron. Since iron stored as ferritin and hemosiderin is the only relevant paramagnetic material in the human body, the magnitude of the paramagnetic response is directly related to the amount of iron in a certain volume of tissue. Biomagnetic liver susceptometry (BLS) is thus a direct measurement of stored iron.

The physical basis of the measurement lies in the fact that storage iron exists as a ferric compound in the form of ferritin and hemosiderin. Calibration of the method has been achieved by the application of basic physical principles and the known magnetic susceptibility values of ferritin and hemosiderin.

Keywords: non-invasive, measurment, iron overload, biomagnetic liver susceptometry (BLS), SQUID

РОЛЯТА НА КТ ПРИ ПЛАНИРАНЕ И ВЕРИФИКАЦИЯ НА ЛЪЧЕЛЕЧЕНИЕТО

Кристина Игнатова¹, Минко Попов^{1,2}, Илиана Колева², Мариана Йорданова¹,
Елица Енчева²

¹Медицински колеж, МУ-Варна, ²Отделение по лъчелечение,
УМБАЛ „Св. Марина” - Варна

Увод: Лечебните резултати на лъчелечението зависят от коректното определяне позицията на тумора и заобикалящите го здрави тъкани и органи и съответно прецизно реализиране на предписаната лъчева доза в клиничния мишенен обем (КМО). Лъчелечебният процес включва няколко етапа, като първият е КТ симулация. Необходимо е да се извърши с голяма точност, тъй като от това зависи и следващата стъпка - изработване на лъчелечебния план чрез определяне условия на облъчване (оптималния тип лъчение, енергия на лъчението, техника на облъчване).

Цел и задачи: Целта на тази статия е да разгледа ролята на КТ симулацията при планиране и верификация на лъчелечението и необходимите системи и устройства, които позволяват неговото изпълнение.

Методи: Представяме отделните етапи на КТ симулацията, включваща позициониране и имобилизирането на пациента, сканиране на пациента, определяне на референтна точка и изоцентър с помощта на лазерни системи. Описваме използването на КТ образите от планиращата система, включително контурирането на тумора и органите в риск, значението им за планирането на дозовото разпределение и получаването на дигитално реконструирани цифрови образи (DRR) за верификация.

Материали: Използвани са различни литературни източници и ръководства.

Заклучение: За да се достигне прецизността, която се изисква в лъчелечението, е необходимо да се планира всяка негова стъпка точно и внимателно. КТ симулацията е задължителен елемент от планирането на лъчелечението на всеки отделен пациент. С нея се определя точното пространствено разположение на тумора, което служи за изработване на лъчелечебния план и съответно прецизно реализиране на дозата в КМО на самия апарат за облъчване.

Ключови думи: лъчелечение, КМО, КТ симулация, контуриране, планиране лъчелечение, референтна точка

THE ROLE OF CT IN PLANNING AND VERIFICATION OF RADIOTHERAPY

Kristina Ignatova¹, Minko Popov^{1,2}, Iliana Koleva², Mariana Kuppenova¹,
Elitsa Encheva²

¹Medical college, Varna, ²Radiotherapy Department, UH Saint Marina Varna,
Medical University, Varna

Introduction: The treatment results of radiotherapy depend on the correct definition of tumor position and surrounding healthy tissues as well as on the precise delivery of the prescribed radiation dose to the clinical target volume (CTV). The radiotherapy process includes a few stages, the first of which is the CT simulation. It is crucial the CT simulation to be done with the utmost precision because the next step – the treatment planning process depends on it. During the treatment planning the conditions of the irradiation are defined (the optimal beam type, the beam energy, the irradiation technique).

Aim and tasks: The aim of the current article is to define the role CT simulation plays in radiotherapy planning and verification and the systems and devices required for its application.

Methods: We will discuss the steps of CT simulation, including the patient immobilization, CT scanning, the definition of reference point and isocenter via a laser system. We describe the application of CT images in the

treatment planning system including the contouring of the tumor and organs at risk and their significance to the dose distribution planning and the generation of digitally reconstructed radiographs (DRR) for verification.

Materials: Various literary sources and manuals have been used.

Conclusion: In order to achieve the accuracy required by the radiotherapy it is obligatory to plan each stage carefully and precisely. CT simulation is a mandatory element of each patient's treatment planning process in order to determine the exact position of the tumor which is necessary to create the radiotherapy treatment plan. The CT simulation is essential in planning the precise dose delivery to the CTV on the machine.

Keywords: radiation therapy treatment, CT simulation, CTV, planning, reference point, marking, verification, contours.

ГЛЮКОЗО-6-ФОСФАТ ДЕХИДРОГЕНАЗЕН ДЕФИЦИТ

Милена Лечева, Йорданка Михайлова

Медицински колеж, Медицински университет - Варна

Дефицитът на глюкозо-6-фосфат дехидрогеназа е генетично детерминирано заболяване, което се унаследява по Х-рецесивен начин.

Дължи се на мутация в рецесивния ген за синтез на Г-6-ФД, който се намира в Х-хромозомата. Боледуват мъже и рядко срещаните се жени-хомозиготи. Г-6-ФД участва в пентозо-фосфатния цикъл в еритроцитите, при липсата му намалява редуцираният глутатион, който предпазва еритроцитите от окислителни.

При хора с Г-6-ФД дефицит хемолитична анемия най-често се предизвиква от бактериални или вирусни инфекции, от някои антибиотици и противомаларийни лекарства.

Фавизъм настъпва след консумация на бакла или при инхалация на цветовете ѝ. В баклата се съдържат β -глюкозиди, при хидролизата на които се образуват продукти със силно окислително действие. Симптомите са: главоболие, фебрилитет, гадене, повръщане, мускулни болки, отпадналост, сънливост, пожълтяване на кожата, червена урина. Хемолитичната криза протича като вътресъдова хемолиза.

При лечението първо се отстраняват провокиращите фактори. При хемолитична криза се прилагат кортикостероиди. Прелива се прясна кръв или еритроцитна маса. Прилагат се антиоксиданти – витамин А, витамин Е, витамин В6.

Ключови думи: глюкозо-6-фосфат дехидрогеназа, пентозо-фосфатен цикъл, хемолиза, фавизъм

GLUCOSE-6-PHOSPHATE DEHYDROGENASE DEFICIENCY

Milena Lecheva, Yordanka Mihaylova

College of Medicine, Medical University of Varna

The deficiency of glucose-6-phosphate dehydrogenase is a genetically determined disease, which is inherited in a X-recessive way.

This is due to a mutation in the recessive gene for the synthesis of G-6-FD, which is located in the X-chromosome. Men suffer from the disease and rarely females-homozygotes. G-6-FD involved in the pentose-phosphate cycle in the erythrocytes, its absence decreases the reduced glutathione, which protects red blood cells from oxidizing agents. In people with G-6-PD deficiency, hemolytic anemia is most commonly caused by bacterial or viral infection of certain antibiotics and anti-malarial drugs.

Favism occurs after consumption of fava beans or by inhalation of its colors. Fava beans contains β -glucosides, in the hydrolysis of which are formed products with strong oxidizing.

Symptoms include: headache, fever, nausea, vomiting, muscle aches, tiredness, sleepiness, yellow skin, red urine. Hemolytic crisis occurs as intravascular hemolysis.

During treatment the first action is to remove the precipitating factors. In hemolytic crisis corticosteroids are applied. Fresh blood or packed erythrocytes are transfused. Antioxidants - Vitamin A, Vitamin E, Vitamin B6 - are applied.

Keywords: *glucose-6-phosphate dehydrogenase, pentose-phosphate cycle, hemolysis, favism.*

ВЪЗМОЖНОСТИТЕ НА ОБРАЗНО НАСОЧЕНОТО ЛЪЧЕЛЕНИЕ (IGRT) В СЪВРЕМЕННАТА ЛЪЧЕТЕРАПЕВТИЧНА ПРАКТИКА

Минко Попов^{1,2}, Илиана Колева², Мариана Йорданова¹, Елица Енчева^{2,3}

¹Медицински колеж, МУ-Варна, ²Отделение по лъчелечение, УМБАЛ "Св. Марина"
Варна, МУ-Варна

Увод: Лъчелечението претърпя редица революционни промени в последните няколко десетилетия. Възможността за реализиране на все по-високи лъчеви дози с постигане на по-стръмен дозов градиент изискват все по-голяма прецизност при локализацията на тумора и планирането на техниката за лъчелечение. Възпроизводимостта на позицията на клиничния мишенен обем (КМО) зависи от промяна в позицията на органите между отделните фракции (интерфракционно), както и от движение на органите по време на самата фракция на облъчване (интрафракционно). Налага се верифициране позицията на пациента и съответно на КМО с помощта на образни методи - т.нар образно насочено лъчелечение (IGRT - Image Guided Radiotherapy) за по-добро дефиниране на КМО и елиминиране на несигурностите.

Цел и задачи: Целта на статията е да се представят съвременните методи за образно насочено лъчелечение (IGRT), техните възможности и предимства.

Методи: В статията са описани и сравнени наличните методи за IGRT в съвременната лъчетерапевтична практика - компютърна томография (СВСТ-киловолтна; мегаволтна), портални мегаволтни образи (MV), KV (киловолтни) планарни графии. Разгледани са устройствата за IGRT и апаратите за лъчелечение, разполагащи с тези устройства. Изяснена е тяхната роля и практическо приложение.

Материали: Използвани са различни литературни източници и работни ръководства.

Заклучение: Образно насоченото лъчелечение (IGRT) използва разнообразни образи от образни устройства, интегрирани в апаратите за лъчелечение или в процедурното помещение с цел верификация позицията на пациента и съответно на тумора (КМО). Информацията относно точната позиция на мишенния обем позволява да се редуцира общият обем на облъчването (чрез намаляване на осигурителните зони) и по този начин максимално да се защитят околните здрави тъкани и органи. Приложението на образната верификация преди и/или по време на отделните фракции гарантира коректно изпълнение на лъчетерапевтичния план на апарата.

Ключови думи: *образно насочено лъчелечение, IGRT, KV, MV образи, СВСТ, верификация*

THE ROLE OF IMAGE GUIDED RADIOTHERAPY (IGRT) IN MODERN RADIOTHERAPEUTIC PRACTICE

Minko Popov^{1,2}, Iliana Koleva², Mariana Kuppenova¹, Elitsa Encheva²

¹Medical college, Varna, ²Radiotherapy Department, UH Saint Marina Varna,
Medical University, Varna

Introduction: Radiation therapy has gone through revolutionary changes in the last few decades. The improved dose conformity and steep dose gradients have necessitated enhanced precision in tumor localization and treatment

planning. The reproducibility of the target position (CTV) is influenced by the motion of internal organs between fractions (interfractional) and internal organ motion within a fraction (intrafractional). Verification of patient's position and CTV is required. For that purpose different imaging methods the so called image-guided radiotherapy (IGRT) is applied to better define CTV and eliminate the uncertainties.

Purpose and tasks: The purpose of this article is to summarize the contemporary methods of IGRT, their advantages and application.

Methods: The various methods of IGRT are described and compared: CT (CBCT – kV; MV), portal imaging (MV), KV planar radiographs. The devices for IGRT and the radiotherapy machines with such integrated devices are discussed. Their role and practical application are specified.

Materials: Various literary sources and manuals have been used.

Conclusion: IGRT relies on various images from imaging devices integrated in the treatment machines or located in the procedure room in order to verify patient's and tumor (CTV) position.

The knowledge of exact position of the tumor reduces the total irradiated volume (by decreasing the safety margins), targeting only the tumor and sparing the surrounding normal tissue and organs. Image verification prior to or during the irradiation ensures the correct delivery of radiotherapy plan on the machine.

Keywords: IGRT, KV, MV, CBCT, verification

ЗА СТУДЕНТСКОТО ХРАНЕНЕ

Албена Андонова

Медицински факултет, Тракийски университет – Стара Загора

Един от важните фактори, повлияващи позитивно на здравето, е храната. При съвременния начин на живот става все по-трудно да се придържаме към принципите и правилата на здравословното хранене. Студентите от медицинските специалности имат висока дневна учебна натовареност, достигаща понякога до 12 учебни часа. Много от тях по време на обучението си живеят на общежития или квартира, където няма подходящи условия за приготвяне на храна. Натовареният им дневен график, и особено по време на сесия, допълнително затруднява здравословно им хранене. Проучването има за цел да установи мнението на студентите от специалност „Медицинска сестра”, Тракийски университет - Стара Загора, живеещи извън дома си, за храненето им по време на обучението им.

FOR THE STUDENT'S FEEDING

Albena Andonova

Trakia University, Faculty of Medicine, Department of Health care

An important factor influencing positively to health is the food. With the modern lifestyle becomes increasingly difficult to stick to the principles and rules of healthy eating. Students of medical specialties have a high daily workload reaching sometimes up to 12 hours. Many of them during their education are living in dorms room, where there is no appropriate place for cooking. Their busy daily schedule especially during the session further impedes healthy eating.

The study aims to determine the opinion of students of “nurse” specialty, Trakya University which are living outside their homes, for their feeding during the training.

Keywords: healthy eating, students, education

ПРЕЗЕНТАЦИЯТА – ФОРМА НА САМОСТОЯТЕЛНА РАБОТА

Албена Андонова

Медицински факултет, Тракийски университет – Стара Загора

През последните години все по-широко се използва мултимедийната презентация в обучението на студентите с медицински специалности. Под формата на презентация се представят най-често лекционен материал. Мултимедийната презентация се използва и за представяне на теоретични постановки и алгоритми по време на упражнения и учебно-практически занятия. Като форма на самостоятелна работа на студентите презентацията се използва за изработване на реферати по предварително зададени теми

Изработването на реферати от студентите под формата на презентации се използва като форма на самостоятелна работа, стимулираща творчеството и активността на студентите. При мултимедийната освен теоретични постановки студентите имат възможност да проявят творчество и да включат различни анимации, снимки, графики, музика и др. Въвеждането на съвременните информационни технологии в обучението на младите хора от т.н Y-поколение ще създаде условие те да са по-мотивирани и заинтересовани и с концентрация върху учебния материал.

Ключови думи: мултимедийна презентация, самостоятелна работа, творчество, грешки

THE PRESENTATION – FORM OF INDIVIDUAL WORK

Albena Andonova

Trakia University, Faculty of Medicine, Department of Health care

In recent years, more and more widely is used multimedia presentation in the education of students with medical specialties. Form of presentation is most often lectures.

Multimedia presentation is used for the presentation of theoretical and algorithms during exercises and training exercises. As a form of self study presentation is used for producing papers on predefined themes. Preparation of papers by students in the form of presentations used as a form of job creation and stimulating the activity of the students. In multimedia presentation than presenting theoretical formulations students have the opportunity to be creative by using various animations, photos, graphics, music and more. The use of modern information technologies in teaching young people from the so called Y generation will create conditions to increase motivation, interest, and concentration on the study material.

Keywords: multimedia presentation, individual work, art, errors

ГЕРИАТРИЧНИТЕ ГРИЖИ - ФАКТОР ЗА ПОДОБРЯВАНЕТО НА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА ВЪЗРАСТНИТЕ И СТАРИ ХОРА

Мария Димова, Христина Милчева

Медицински колеж на Тракийски университет - Стара Загора

Демографските показатели са динамични и отчитат както увеличаване продължителността на човешкия живот, така и застаряване на населението в световен мащаб. Това се очертава като един необратим процес, който е особено валиден за България, поради това, че тя се нарежда на пето място в света по темп на застаряване на населението (2).

Целта на настоящото изследване е да се установи ролята и мястото на новите гериатрични специалисти от Медицински колеж на Тракийски университет - Стара Загора, за подобряване качеството на живота на възрастните и старите хора.

Материали и методи: документален, съпоставителен анализ, наблюдение.

Резултати: Медицински колеж при ТрУ създаде и акредитира нова за страната специалност „Гериатрични грижи“, по която се утвърди прием от 20 бройки държавна поръчка. На базата на анализа и съпоставянето на компетенциите на гериатричните специалисти с основните поставени цели на национално ниво за подобряване качеството на живот на възрастните и старите хора, в частта на предоставяне на качествени дългосрочни грижи, са направени изводи за гериатричните специалисти като фактор за постигане високо качество на живот.

Ключови думи: демографски фактори, дългосрочни грижи, компетенции, качество на живот

GERIATRIC CARE - A FACTOR FOR IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF OLDER AND ELDERLY PEOPLE

Mariya Dimova, Hristina Milcheva

Trakia University, Medical College - Stara Zagora

Demographic indicators of are dynamic and reported an increase in the length of human life and the aging the world population. This has emerged as an irreversible process, which is particularly valid for Bulgaria, because it ranks fifth in the world in pace of aging of the population (2).

The purpose of this research is to determine the role and place of the new geriatric specialists from the Medical College of Trakia University, Stara Zagora, for improving the quality of life of elderly and old people.

Materials and Methods: Documentary, counterfactual analysis, monitoring

Results: Medical College at Tr.U set up and accredits new for the country specialty "Geriatric Care" for which is approved administration of 20 students state order. Based on the analysis and comparison of the competencies of geriatric specialists with fundamental targets set at national level thus improving the quality of life of adults and older people in the part of delivery of quality long-term care are made conclusions about the geriatric specialists as factor in achieving high quality life.

Keywords: demographic factors, long-term care, competence, quality of life

ТРАНСКАТЕТЪРНО АОРТНО КЛАПНО ПРОТЕЗИРАНЕ

Веселин Вълков

УМБАЛ "Св. Марина" – Варна, Първа клиника по кардиология

Разпространението на дегенеративната аортна стеноза е по-голямо в застаряващите общества. Така броят на коморбидните болни в напреднала възраст и с висок периперативен риск се увеличава. Високостепенната симптомна аортна стеноза е с лоша прогноза, когато не е проведено клапно протезиране. Транскатетърното аортно клапно протезиране (TAVI) е алтернатива на хирургичния подход в групата на високорисковите болни. За първи път такава процедура е извършена на 16.04.2002 г. от проф. Ален Крибие и сътрудници. До края на 2013 г. по този начин са лекувани повече от 80 000 пациенти и въпреки критиките през първите години броят на проведените TAVI продължава бързо да расте, успоредно с технологичното усъвършенстване на използваната клапа.

Ключови думи: TAVI, аортна стеноза, висок периперативен риск, пациент

TRANSCATHETER AORTIC VALVE IMPLANTACION

Veselin Valkov

UMBAL "Sveta Marina" Varna, First Cardiology Clinic

Prevalence of degenerative aortic stenosis is greater in aging societies. Thus the number of comorbid elderly patients with high perioperative risk increases. Severe symptomatic aortic stenosis has a poor prognosis when not surgically treated. Transcatheter aortic valve implantation (TAVI) is an alternative to the surgical approach in the group of high risk patients. For the first time such a procedure has been performed on 16.04.2002 by prof. Alain Cribie and associates. By the end of 2013 over 80 000 patients underwent it and despite criticism in the first years, the number of carried TAVI continues to grow rapidly, along with the technological improvement of the valve .

Keywords: TAVI, aortic stenosis, high perioperative risk, patient

ОЦЕНКА НА ХРАНИТЕЛНИТЕ НАВИЦИ НА ПАЦИЕНТИ С ОСТЕОПОРОЗА

Теодора Тодорова, Никола Кирилов, Елена Кирилова

Медицински факултет, Тракийски университет - Стара Загора

Остеопорозата е заболяване, което засяга плътността на костите. Намалената плътност влияе на здравината им и води до склонност към фрактури. Храненето на пациентите с намалена костна плътност налага съзнателен прием на храни, съдържащи омега-3-мастни киселини, фитоестрогени, белтъци, вит. Д, калций и калий, баланс на останалите микроелементи и витамини.

Метод: Като анкета бяха интервюирани 126 пациентки с намалена костна плътност и средна възраст 62,6 г. 54 (42.9%) от тях са с остеопороза и 72 (57,1%) са с остеопения. Резултати:

1. Прием на млечни храни и продукти, източник на калций - 800 мг дневно - има при 72 (57.1%) жени.
2. Осигурен прием на витамин D - Рибено масло или тлъсти риби. Установи се липса на прием при 121 пациентки (96%).
3. Прием на ядки – соя, семена на сусам , фъстъци и ленено семе; всички съдържат високи нива на фитоестрогени. Налице при 12 пациентки (9.5%).
4. Прием на фабрично месо -114 пациентки консумират до 5 пъти седмично (90.4%).
5. Прием на пресни зеленчуци и плодове - всички пациентки приемат свежи продукти до три пъти седмично (100%).
6. Преобладаване приема на рафинирани продукти - 98 пациентки предпочитат тези храни (77.8%).
7. Злоупотреба със сол - 24 пациентки (19%).
8. Прием на алкохол - 6 пациентки превишават дневните норми за жени (4.76%).
9. Злоупотреба с кафе - при 66 пациентки (52.4%).

Заклучение: Хранителните навици на изследваните пациентки не са адекватни за потребностите на жените с намалената костна плътност. Данните доказват нуждите от обучение за рационално хранене на тези пациентки.

Ключови думи: остеопороза, хранене

NUTRITIONAL EVALUATION OF PATIENTS WITH OSTEOPOROSIS

Teodora Todorova, Nikola Kirilov, Elena Kirilova

Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora

Osteoporosis is a disease which affects bone density. The reduced density affects their strength and leads to a tendency for fracture. Diet for patients with low bone density requires conscious intake of foods containing omega-3 fatty acids, phytoestrogens, protein, vitamin D, calcium and potassium balance of other trace elements and vitamins.

METHODS: 126 patients with low bone density at average age of 62.6 were interviewed. 54/ 42.9% of them have osteoporosis and 72/57.1% osteopenia.

Results:

- 1. Dairy food products are source of calcium - 800mg daily in 72 women/57.1%.*
- 2. Vitamin D - Fish oil or fatty fish. no intake in 121 patients /96%.*
- 3. Nuts - soy, sesame seeds, peanuts and flaxseed all contain high levels of phytoestrogens. Present in 12 patients/9.5%.*
- 4. Meat - 114 patients consume up to five times a week/90.4%.*
- 5. Fresh Vegetables and fruits, all patients receive fresh food three times a week/100%.*
- 6. Refined products - 98 patients prefer these foods/77.8%.*
- 7. Salt overuse-24 patients /19%.*
- 8. Alcohol abuse - 6 patients exceed the daily rate for women /4.76%.*
- 9. Coffee overuse - 66 patients/52.4%.*

Conclusion: Dietary habits of the studied patients are not adequate for the needs of women with reduced bone density. These figures reveal training needs for rational nutrition of these patients.

Keywords: *osteoporosis, nutrition*

ОПРЕДЕЛЯНЕ НИВАТА НА ВИТАМИН D ПРИ ЖЕНИ В СТАРОЗАГОРСКА ОБЛАСТ

Теодора Тодорова, Никола Кирилов, Елена Кирилова

Медицински факултет, Тракийски университет - Стара Загора

Витамин D е важен за растежа на скелета и за здравината на костите. Основната физиологична роля е свързана с поддържане на подходящи нива на калций и фосфор в кръвта. Дефицитът на витамин D води до намалена абсорбция на калций и фосфор. В резултат от това продължителният дефицит на витамин D има отрицателен ефект върху костната минерализация. Възрастните хора с такъв дефицит могат да изпитват болка в костите и остеомаляция (меки кости). Витамин D и неговите противовъзпалителни ефекти се наблюдават при широк спектър от заболявания, включително хипертония, захарен диабет тип 1 и псориазис.

Цел: Изследване на нивата на витамин D при жени над 50 години и връзка с костната плътност.

Резултати: Изследвани са 56 жени от Старозагорска област. При 39 пациенти (69.6%) се установиха ниски нива на витамин D - под 30 ng/ml. От тях 12 (21.4%) са с остеопороза, 21 (37.5%) са с остеопения и 6 пациентки (10.7%) са с нормална костна плътност.

Обсъждане: Проявите на хиповитаминоза D включват безапетитие, диаричен синдром, безсъние, зрителни нарушения. Намалената костна плътност е свързана с липса на витамин D. Определянето на витамин D дава възможност за включване в лечебния план на заместително лечение и подобряване на костната здравина.

Ключови думи: *ниво на витамин D, костна плътност*

DETERMINING VITAMIN D LEVELS IN FEMALE RESIDENTS OF STARA ZAGORA PROVINCE

Teodora Todorova, Nikola Kirilov, Elena Kirilova

Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora

Vitamin D is important for skeletal growth and strong bones. The main physiological role is related to maintaining adequate levels of calcium and phosphorus in the blood. Vitamin D deficiency leads to decreased absorption of calcium and phosphorus. As a result, prolonged vitamin D deficiency has a negative effect on bone mineralization. Older people with a deficit may experience bone pain and osteomalacia (soft bones). Vitamin D and its anti-inflammatory effects were observed in a wide range of diseases, including hypertension, type 1 diabetes mellitus and psoriasis.

Objective: Research on vitamin D levels in women over 50 years old and its relation to bone density.

Results: 56 women were examined in Stara Zagora province. 39 patients /69.6%/ were found to have low vitamin D levels below 30 ng/ml. Of these, 12 /21.4%/ are with osteoporosis, 21 /37.5%/ with osteopenia and 6 patients/10.7%/ with normal bone density.

Discussion: The manifestations of hypovitaminosis D include anorexia, diarrhea syndrome, insomnia, visual disturbances. Decreased bone density is associated with a lack of vitamin D. The determination of vitamin D allows the inclusion of replacement therapy in the treatment plan and improvement of bone strength.

Keywords: level of vitamin D, bone density

ЗАПРЕЩЕНИЕТО – ЛАБИРИНТ ЗА ХОРАТА С УМСТВЕНИ УВРЕЖДАНИЯ

Ива Петкова Петкова

Студент, Медицински колеж, МУ-Плевен, специалност „Социални дейности“

Въведение: Този доклад е поглед върху законодателството и практиката, свързани със запрещението в Европа. Въздействията на запрещението върху живота на хората, поставени под неговия защитен статут.

Материал и методи: Извършен е обзор на последиците върху живота на хората, поставени под запрещение. Създадена ли е възможност за въвеждане на услуги за подпомогнато взимане на решения. Предизвикателствата, с които се сблъскват европейските държави в тази област.

Резултати: Осигуряване на достъп до правата на човека за хора с интелектуални и психосоциални увреждания все още е само добро пожелание в по-голямата част от Европа. Позитивното действие е неотложно и необходимо за ускоряване на процеса на включване. През 2009 г. Парламентарната асамблея на Съвета на Европа приема резолюция, в която се изброяват ключовите области, които трябва да се превърнат в приоритет. Първата от тях е реформа на днешните остарели системи на правосубектност.

Заклучение: Правото на лицата с увреждания да правят избор във връзка с живота си и да се ползват от правосубектност равноправно с всички останали е един от най-значимите проблеми във връзка с правата на човека в Европа днес. Признаването му за способен да взема решения дава възможност да поеме контрол над собствения си живот и да участва в обществото редом с другите. Правото на тези хора позволява да избират къде и с кого искат да живеят, да гласуват за предпочитаната политическа партия, решения във връзка със здравните грижи, да бъдат зачитани, да контролират финансовите си дела и да имат достъп до социалния живот на общността. Без него те не са личности пред закона и техните решения нямат правна сила.

Ключови думи: запрещение, последици, хора с увреждания, правосубектност, реформа

THE INJUNCTION - A LABYRINTH FOR DISABLED PEOPLE

Iva Petkova Petkova

Student in Medical college, MU-Pleven, Specialty: „Social activities”

Introduction: This report is a look at the law and practice associated with guardianship in Europe. The effects of interdiction on the lives of people under its protective status.

Material and methods: An overview is made on the consequences over people's lives under guardianship. Is possibility is created for introduction of services for supported decision-making. Challenges faced by European countries in this field.

Results: Ensuring access to human rights for people with intellectual and psychosocial disabilities is still just wishful thinking in the bigger part of Europe. Positive action is urgent and necessary to accelerate the process of inclusion. In 2009, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe accepts a resolution, in which are listed the key areas that should be a priority. The first is the reform of today's outdated systems of personality.

Conclusion: The right of disabled people to make choices about their lives and to benefit from legal equal basis with others is one of the most important issues relating to human rights in Europe today. The recognition for their ability to make decisions permits them to take control of their own lives and to participate in society alongside others. These people's right allows them to choose where and whom they want to live with, to vote for the preferred political party, decisions on health care, to be respected, to control their financial affairs and to have access to the social life of the community. Without it, they are not persons before the law and their decisions have no legal effect.

Keywords: *interdiction, consequences, people with disabilities, legal, reform*

ВЪЗМОЖНОСТИ НА АНИМАЛОТЕРАПИЯТА В ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ ЗА ЛИЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ЗДРАВНИ ПОТРЕБНОСТИ

Нина Великова¹, Марина Атанасова¹, Лора Георгиева²

¹Бакалавърска програма по Здравен мениджмънт,
Медицински университет - Варна

²Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването,
Медицински университет – Варна

Грижите за здравето на лица със специални здравни потребности включват както медикаментозни, така и немедикаментозни подходи. Осъзнаването на благоприятния ефект на животните върху цялостното състояние на хората води до целенасоченото им използване като допълнителна терапия, подпомагаща официалния лечебен процес. При различните видове анималотерапия (канистерапия, фелинотерапия, хипотерапия, делфинотерапия) участват специално обучени животни. Пълноценното използване на потенциала на анималотерапията изисква познаване на ползите и ясна нормативна база за нейното приложение.

Ключови думи: *анималотерапия, специални здравни потребности, подпомагане*

OPPORTUNITIES OF ANIMAL-ASSISTED THERAPY IN HEALTH CARE FOR PEOPLE WITH SPECIAL HEALTH NEEDS

Nina Velikova¹, Marina Atanasova¹, Lora Georgieva²

¹Bachelor programme in Healthcare Management, Medical University of Varna

²Department of Social Medicine and Healthcare Organization, Medical University of Varna

Health care for persons with special health needs include both medicated and non-medicated approaches. An awareness of the beneficial effect of animals on the overall state of the people leads to their targeted use as additional therapy accompanied the formal treatment process. Specially trained animals participate in different types of animal-assisted therapy (canistherapy, felinotherapy, hippotherapy, dolphin therapy). Full use of animal-assisted therapy potential requires knowledge of the benefits and a clear legal basis for its application.

Keywords: animal-assisted therapy, special health needs, assistance

КАНИСТЕРАПИЯ В ПОМОЩ НА ЛИЦА СЪС ЗРИТЕЛНИ УВРЕЖДАНЯ

Марина Атанасова¹, Нина Великова¹, Лора Георгиева²

¹Бакалавърска програма по Здравен мениджмънт, Медицински университет - Варна

²Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването,
Медицински университет – Варна

Кучетата са съпътствали човешкия живот от древни времена като пазачи или ловци. По-късно силните им обонятелни способности се използват в сфери като криминалистиката, военното дело, разузнаването, спасителните дейности и т.н. Съчетаването на природните им дадености и специализираното обучение ги прави полезни помощници на лица с нарушено здраве. Канистерапията (терапия с куче) е подвид на анималотерапията. Анималотерапията е с доказани положителни ефекти при редица здравни проблеми. Най-манифестното участие на кучетата в помощ на хората е асистирането на лица със зрителни увреждания, което подобрява емоционалното състояние на тези лица и улеснява тяхната социална адаптация.

Ключови думи: канистерапия, куче водач, лица със зрителни увреждания

CANISTHERAPY TO HELP PEOPLE WITH VISUAL DISORDERS

Marina Atanasova¹, Nina Velikova¹, Lora Georgieva²

¹Bachelor programme in Healthcare Management, Medical University of Varna

²Department of Social Medicine and Healthcare Organization, Medical University of Varna

Dogs are accompanied human life from ancient times as guards or hunters. Later their strong olfactory abilities are used in areas such as forensic, military, intelligence, rescue, etc. The combination of their natural resources and specialized training makes them useful assistants for persons with impaired health. Canistherapy (therapy with dog) is a type of animal-assisted therapy. Animal-assisted therapy has proven positive effects in a number of health problems. The manifest participation of dogs to help people is assisting people with visual disorders, which improves emotional status of the individuals and facilitates their social adaptation.

Keywords: canistherapy, guide dog, people with visual disorders

МИГРАЦИОННИ НАГЛАСИ НА РУСКИТЕ СТУДЕНТИ ПО ЗДРАВНИ ПРОФЕСИИ

Лора Георгиева¹, Анета Докова²

¹Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването,
Медицински университет - Варна

²Отдел по международно сътрудничество, Медицински университет – Варна

Най-важният елемент на всяка система на здравеопазване са професионалистите, чийто труд е пряко ангажиран с опазването и възстановяването на здравето на населението. Размерът на здравната работна сила се определя от вливащите се в системата дипломирани представители на здравните професии и тяхната мобилност. В Русия традиционно се обучават голям брой студенти по здравни професии. Представено е проучване на миграционните нагласи на руските студенти в последен курс на обучение по медицина, стоматология, фармация, сестринство и акушерство. Резултатите показват, че посоките на потенциалната вътрешна миграция се обуславят от желанието за практикуване в големите градове. Намеренията за емиграция са слабо изразени. Предпочита се краткосрочна външна миграция под формата на студентска практика, специализация или докторантура. Задържащи фактори в страната са домашната и приятелската среда, както и безплатното медицинско образование.

Ключови думи: миграция, студенти, здравни професии, Русия

MIGRATION INTENTIONS OF RUSSIAN STUDENTS IN HEALTH PROFESSIONS

Lora Georgieva¹, Aneta Dokova²

¹Department of Social Medicine and Healthcare Organization, Medical University of Varna

²Department of International Relations, Medical University of Varna

The most important element of every health system are the professionals whose work is directly related to saving and recovering the health of the population. The size of the health workforce is determined by the health professional graduates inflow into the system and their mobility. A large number of students in health profession education are traditionally trained in Russia. A study of migration intentions of final year Russian students in medicine, dentistry, pharmacy, nursing and midwifery is presented. The results show that the directions of potential internal migration are determined by those willing to practice in big cities. The intentions for emigration tend to be slightly expressed. A short-term external migration as a student practice, specialization or doctoral study is preferred. Factors which retain students in the country include the domestic environment, the friends' environment and the free medical education.

Keywords: migration, students, health professions, Russia

ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ПОДКРЕПЯЩИ ГРИЖИ – ДЕФИЦИТЕН ЕЛЕМЕНТ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Лора Георгиева¹, Красимира Лалева¹, Людмил Цветков²

¹Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването,
Медицински университет - Варна

²Център за професионално обучение, Медицински университет – Варна

Популярното схващане, че грижите за болен или недееспособен член на семейството са задължение на самото семейство, подлежи на ревизия, защото компетентността на близките обикновено е недостатъчна, а трудовата им заетост ги ограничава. Дългосрочното полагане на фамилни грижи създава напрежение, произтичащо от противоречието между емоционалната ангажираност и неувереността от липсата на медицински знания и умения. Нерядко продължителният психоемоционален стрес предизвиква соматични заболявания у полагащия грижи. В нашата страна медицинското обслужване е организирано на двустепенен принцип (лекар/медицинска сестра), а някои елементи на подкрепа в ежедневието са част от социалните услуги. Адекватното полагане на подкрепящи грижи в съответствие със здравните потребности изисква специфична подготовка и ясно регламентирани задължения, поради което все повече се налага разбирането за необходимост от професионални извършители в системата на здравеопазване.

Ключови думи: здравни потребности, подкрепящи грижи, професионална квалификация, здравеопазване

PROFESSIONAL SUPPORTING CARE – A DEFICIENT ELEMENT IN HEALTHCARE

Lora Georgieva¹, Krasimira Laleva¹, Lyudmil Tsvetkov²

¹Department of Social Medicine and Healthcare Organization, Medical University of Varna

²Vocational Training Centre, Medical University of Varna

The popular understanding that supporting care provided for ill or disabled family member is an obligation of the family itself, should be revised because the competency of relatives is usually insufficient and their employment restrict them. The long-term family care leads to tension arising from the conflict between emotional commitment and uncertainty due to a lack of medical knowledge and skills. Prolonged psycho-emotional stress often causes somatic diseases to the caregiver. Medical care in our country is organized in a two-stage principle (physician/nurse) while some elements of the daily living support are part of the social care services. Adequate supporting care in accordance with the health needs requires specific training and clearly regulated obligations. Therefore, the understanding of the need for professional caregivers in the healthcare system increases.

Keywords: health needs, supporting care, professional qualification, healthcare

ИЗТОЧНИЦИ НА СТРЕС ПРИ ЛИЦА, НАСТАНЕНИ В СОЦИАЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Диана Дудева¹, Лора Георгиева²

¹Дом за възрастни хора с физически увреждания, Русе

²Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването, Медицински университет – Варна

Всяка промяна, към която човек трябва да се приспособи, е съпроводена със стрес. При събития, водещи до загуба на социалното равновесие, каквото е настаняването в социална институция, се проявяват чувства на страх, малоценност и безпомощност. Направено е проучване за източниците на стрес сред 53 лица, настанени в дом за възрастни хора с физически увреждания, и 33 лица в дом за стари хора в град Русе. Резултатите показват, че негативните емоции са свързани главно с промяната на обстановката при постъпване в институциите, при конфликти с другите съжители, по време на празници и посещение на близки. Лицата, настанени в специализирани социални институции, имат потребност да живеят в близка до домашната среда и да получават адекватни на състоянието им грижи.

Ключови думи: стрес, социална институция, потребители на социални услуги, адаптация

SOURCES OF STRESS AMONG RESIDENTS OF SOCIAL INSTITUTIONS

Diana Dudeva¹, Lora Georgieva²

¹Home for adults with physical disabilities, Rousse

²Department of Social Medicine and Healthcare Organization, Medical University of Varna

Every change to which a person has to adapt is accompanied by stress. In events that lead to loss of social equilibrium such as settlement into a social institution, sense of fear, inferiority and helplessness are manifested. A study was carried out about the sources of stress among 53 residents of a home for adults with physical disabilities and 33 residents of a home for old people in the town of Rousse. Results show that the negative emotions are mainly related to the change of the environment during the entrance into the institutions, conflicts with other residents, during holidays and visits of relatives. Persons residing in specialized social institutions need to live in an environment close to the domestic one and to receive care adequate to their condition.

Keywords: stress, social institution, social services users, adaptation

ПРОУЧВАНИЯ НА НАГЛАСИТЕ КЪМ СЕКСУАЛНОТО ВЪЗПИТАНИЕ СРЕД УЧИТЕЛИ В СРЕДНОТО УЧИЛИЩЕ

Диана Димитрова

Медицински колеж – Варна

Сексуалното възпитание е процес, чрез който се формират знания, умения и нагласи свързани с репродуктивното човешко поведение. Възпитателният и образователен процес винаги протичат успоредно. Затова в настоящото проучване се оценяват нагласите на 63 учители от 12 училища от градовете Варна, Добрич и Шумен. Данните сочат, че учителите не се чувстват достатъчно подготвени, за да се ангажират с преподаване на уроци, свързани със сексуалното здравно поведение. Това дава основание да се предложат два начина за решаване на проблема: повишаване на учителската компетентност

в областта на сексуалните знания или сексуално образование, преподавано от медицински специалисти, обучени по време на академичния курс на обучение (акушерки, медицински сестри или инспектори по общественото здраве).

Ключови думи: сексуално възпитание, училище, здравно поведение

RESEARCH ON ATTITUDES TOWARDS SEXUAL EDUCATION AMONGST TEACHERS IN HIGHSCHOOLS

Diana Dimitrova

Medical College - Varna

SUMMARY: Sexual education is a process through which knowledge, skills and attitudes in relation to reproductive human behavior are formed. The process of upbringing and the process of education are always parallel. Therefore, in the current study we assess the attitudes of 63 teachers from 12 schools in the towns of Varna, Dobrich, Shumen. The results show that teachers do not feel prepared enough to undertake teaching related to sexual health behavior. This provides a base to recommend two approaches for solving the problem: increase of teachers' competency in the area of sexual knowledge, or sexual education taught by medical specialists trained during an academic course of education (midwives, nurses or public health inspectors).

Keywords: sexual education, school, health behavior

РИСКОВО СЕКСУАЛНО ПОВЕДЕНИЕ ПРИ УЧЕНИЦИ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО НА ВЪЗРАСТ 12-18 ГОДИНИ

Невена В. Цветанова¹, Йоана И. Симеонова², Янка И. Цветанова²

¹МОБАЛ „Д-р Стефан Черкезов“ – Велико Търново

²Медицински университет – Плевен

Цел: Да се установят проявите на рисково сексуално поведение сред ученици на възраст 12-18 години от област Велико Търново.

Методологични подходи: През 2014 г. е проведено срезово проучване. Чрез пряка груповая анкета са обхванати 310 ученици от 7 училища. Въпросникът включва 48 въпроса, 16 от които извличат информация за сексуалния живот на лицата – употреба на контрацептиви, наличие на постоянен сексуален партньор, преживяна половотрансмисивна инфекция (ПТИ), формиране на хигиенни навици след полов контакт и др. Данните са обработени със софтуерния пакет SPSS.v.19. При търсенето на сигнификантни различия в групите са използвани параметрични и непараметрични методи.

Резултати: Над 50% от учениците водят полов живот, като повечето са започнали на 16 години. Близо 1/2 от лицата нямат постоянен сексуален партньор, а 46% са осъществили полов контакт до 1 седмица след иницирането на нова интимна връзка. Едва 30% от учениците използват редовно контрацептиви по време на секс. За преживяна ПТИ споделят 7,3% от лицата, като всеки шести ученик не спазва необходимата хигиена след полов акт.

Заклучение: Идентифицирането на всички аспекти на рисковото сексуално поведение сред учениците позволява проблемът да бъде изследван систематично и задълбочено. Планирането и реализирането на ефективна здравнообразователна програма в училищата изисква прилагането на интегриран подход с включване на ученици, учители, родители, здравни професионалисти и политици.

Ключови думи: постоянен сексуален партньор, контрацептиви, ПТИ, формиране на хигиенни навици

RISK SEXUAL BEHAVIOR IN STUDENTS AGED 12-18 IN VELIKO TURNOVO REGION

Nevena V. Tzvetanova¹, Joana I. Simeonova², Y. I. Tzvetanova²

¹MDHAT Dr Stefan Cherkezov AD-Veliko Turnovo

²Medical University – Pleven

Aim: To identify risk sexual behavior in students aged 12-18 in Veliko Turnovo region.

Methods: A cross-sectional study was carried-out in 2014. Three hundred and ten students attending seven schools filled in a self-administered questionnaire. The questionnaire included 48 questions, sixteen of which collected information about sexual behaviour, regarding contraception, casual sex with different partners, sexually transmitted diseases (STD), hygiene after sex, etc. Data were processed with SPSS.v.19. Parametric and non-parametric statistical methods were applied.

Results: Over 50% of students reported being sexually active, most of them since they turned 16. Almost half of the responders had had casual sexual partners and 46 percent had had sex within a week after initiation of a new relationship. Less than one third of students reported safe sex behaviour. Seven percent of the students had a history of STDs, and one in six did not practice proper hygiene after sex.

Conclusion: Identification of all aspects of risk sexual behavior in students aged 12-18 provides an opportunity to study the problem systematically and in depth. Planning and implementation of effective health education programs at schools requires the application of an integrated approach with the participation of students, teachers, parents, health professionals and policy makers.

Keywords: casual sexual partner, contraception, STD, after-sex hygiene

МНОЖЕСТВЕНА КАЛЦИНОЗА, ПРИЧИНА ЗА ОСТЪР МОНОАРТРИТ НА ДЯСНА КОЛЯННА СТАВА

Стоянка Владева, Елена Кирилова, Никола Кирилов

Медицински факултет, Тракийски университет - Стара Загора

Намрупването на калциеви отлагания в меките тъкани е известно като калциноза. Кристалите от калциев пирофосфат най-често се отлагат в подкожие на пръстите на ръцете, раменни стави, колена и лакти, както и на кое да е друго място от тялото. С времето тези кожни уплътнения се втвърдяват, нарастват и в зависимост от локализацията могат да причинят неприятни симптоми.

Описание на случай: Представяме пациентка на 58 г. с прояви на остър моноартрит на дясна колянна става - зачервяване, оток, невъзможност за флексия на коляното при липса на анамнеза за травма. Лабораторните изследвания са без данни за възпаление, без хиперурикемия. Конвенционалната рентгенография не показва промени в структурите на ставата и околоставните зони. Компютърната томография на колянна става установи наличие на две калциеви отлагания с размери 5 и 7 мм в областта на fossa Poplitea. Провеждането на общо прогивовъзпалително лечение, рехабилитация доведе до овладяване на артритата. В диференциално диагностичен план беше обсъждана подагра, хондрокалциноза, ревматизъм, ревматоиден артрит, псориатичен артрит без псориазис. При цялостния преглед на пациентката се установи в дисталните фаланги на пръстите на ръцете множествена калциноза. Лабораторните изследвания на калциево-фосфорната обмяна показаха нормални серумни нива на калций, фосфор, алкална фосфатаза. Имунологичните показатели установиха повишен титър антинуклеарни антитела 1:160 (норма до 1:80).

Заклучение: Мултиплената калциноза има много възможни клинични изяви, създаващи диагностични и терапевтични затруднения.

Ключови думи: мултиплена калциноза, артрит

MULTIPLE CALCINOSIS A CAUSE FOR ACUTE MONOARTHRITIS OF THE RIGHT KNEE

Stoyanka Vladeva, Elena Kirilova, Nikola Kirilov

Faculty of Medicine, Trakia University, Stara Zagora

Calcium deposits in the soft tissue is known as calcinosis. Crystals of calcium pyrophosphate deposit most often under the skin of the fingers, shoulder joints, knees and elbows, as well as any other part of the body. With the passage of time, these skin seals harden, grow and depending on the location can cause unpleasant symptoms.

Description of the event: We present a patient 58 years old, with manifestations of acute monoarthritis of the right knee, redness, swelling, inability to flex knee in the absence of a history of trauma. Laboratory tests have no evidence of inflammation and hyperuricemia. Conventional radiographs showed no changes in the structures of the joint and periarticular areas. CT of the knee joint has determined presence of two calcium deposits with dimensions 5 and 7 mm in the fossa Poplitea. Non steroid anti inflammatory treatment and rehabilitation resulted in recovery of arthritis. Gout, chondrocalcinosis, rheumatism, rheumatoid arthritis, psoriatic arthritis without psoriasis have been discussed as differential diagnosis. In a comprehensive review of the patient multiple calcinosis was found in the distal phalanges of the fingers. Laboratory studies of calcium-phosphorus metabolism showed normal serum calcium, phosphorus, alkaline phosphatase. Immunological parameters determined elevated titer of antinuclear antibodies 1: 160/ with reference range 1:80 /.

Conclusion: Multiple calcinosis has many clinical manifestations, creating diagnostic and therapeutic difficulties.

Keywords: multiple calcinosis, arthritis

БЕЗОПАСНА ИНЖЕКЦИОННА ПРАКТИКА – РЕЗУЛТАТИ ОТ ЕДНО ПРОУЧВАНЕ И ПРЕВЕНЦИЯ НА УБОЖДЕНИЯТА С ИГЛА

А. Кирчева, Р. Константинов, Е. Иванова

Медицински университет – Варна

Здравните работници са изложени на експозиция с кръв и телесни течности в хода на ежедневната работа и кръвни процедури. Опасните инжекционни практики са свързани с възможност за трансмисия на кръвнопреносими патогени като вирусен хепатит тип В (ВХВ), вирусен хепатит тип С (ВХС) и вируса на човешкия имуноен дефицит (ХИВ). Здравните работници, професионално ангажирани в операционни, спешна помощ и лаборатории, са поставени в по-висок риск от експозиция.

Целта на настоящото проучване е да определи честотата на перкутанна експозиция за периода 05. 2012 – 05. 2013 година в МБАЛ „Св. Анна“ – Варна.

Изследването показва висок риск за здравните работници при ниско регистрационно ниво на отчитане. Проучвателните данни насочват приоритетите към планиране на дейностите, свързани с инжекционна практика, и ревизия на съществуващите политики и процедури по безопасна инжекционна практика.

Ключови думи: безопасни инжекции, убождане с игли

SAFE INJECTION PRACTICES – RESULTS FROM AN ASSESSMENT AND PREVENTING NEEDLESTICK INJURIES

B. Kircheva, R. Konstantinov, E. Ivanova

Medical University – Varna

Health workers are exposed to blood and other body fluids in the course of their work. Unsafe injection practices are a powerful engine to transmit bloodborne pathogens including hepatitis B virus (HBV), hepatitis C virus (HCV) and human immunodeficiency virus (HIV). Health workers in areas such as operating, emergency rooms and laboratories have a higher risk of exposure.

The aim of this study was to determine the frequency of percutaneous exposures in the period 05.2012 – 05. 2013 year. The study points a relatively high risk to the healthcare workers and a low incidence rate. The survey revealed the priorities to be focused in the plan of action, revision of policies and procedures related to safety.

Keywords: safe injection, needlestick

ОСОБЕНОСТИ НА ЕПИДЕМИОЛОГИЧНИЯ СТАТУС ПРИ НЯКОИ АКТУАЛНИ ВАКСИНОПРЕДОТВРАТИМИ ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2009-2013 Г.

Е. Иванова¹, Р. Константинов¹, Ц. Паунов¹, А. Кирчева¹, А. Баева²

¹Катедра Инфекциозни болести, Епидемиология и тропическа медицина,
Медицински университет – Варна

²РЗИ- гр. Варна

Изясняването на епидемиологичния статус на инфекциите, подлежащи на имунизационен контрол, е необходимо условие за ефикасен и качествен имунизационен обхват. Задълбоченият епидемиологичен анализ на причините за установените неблагоприятия при ваксинапредотвратимите инфекции ще позволи гъвкаво адаптиране на имунизационното покритие. Въвеждането на обективни критерии за епидемиологичен надзор при имуно контролираните инфекциозни заболявания ще даде възможност за своевременни корекции в имунизационните програми.

Цел: Да се проучи епидемиологичният статус при някои актуални ваксинапредотвратими инфекции във Варненска област.

Материали и методи: Използвани са отчетните данни за регистрираните ваксинапредотвратими инфекции във ВО за периода 2009-2013 г., данни за извършени имунизации за периода 2009-2013 г. Използвани са епидемиологични, математико-статистически, графични и др. методи.

Резултати и обсъждане: За разглеждания период 2009-2013 г. епидемиологичният статус на инфекциите от групата на ваксинапредотвратимите инфекции на дихателните пътища - дифтерия, морбили, епидемичен паротит, рубеола, коклюш - се характеризира с особености, в общ план сходни за инфекции в стадий на преерадикация и стабилен контрол. Установяват се епидемиологични проблеми при морбили (1087 случая през 2010 г.), епидемичен паротит (192, 46, 46 случая през 2009, 2010, 2011 г.), рубеола (24,13,16 случая през 2009, 2010, 2012 г.), които имат своя специфичен епидемиологичен оттенък съобразно контролираната инфекция. Извършена е епидемиологична дискусия и анализ на вероятните причини за все още регистрираните проблеми. В групата на ваксинапредотвратимите инфекции с друг механизъм на предаване: вирусен хепатит тип Б, полиомиелит и тетанус, задачата на епидемиологичния анализ на статуса бе да насочи вниманието за превенция на възможните заболявания чрез проследяване на нивото на имунизационния обхват и поддържане на висок имунизационен обхват.

Ключови думи: епидемиологичен статус, ваксинапредотвратими инфекции, Варненска област

FEATURES OF THE EPIDEMIOLOGICAL STATUS OF SOME ACTUALS VACCINPREVENTABLE INFECTIOUS DISEASES IN VARNA REGION FOR THE PERIOD 2009 TO 2013

E. Ivanova¹; R Konstantinov, ¹Ts.Paunov¹, A. Kircheva¹; A. Baeva²

¹Department of Infection diseases, Epidemiology and Tropical medicine, Medical University "Prof. Dr. P. Stoyanov" - Varna

²Regional Health Inspection Varna

Clarifying the epidemiological status of infections, subject of immunization control is a necessary condition for efficiently and qualitative immunization coverage. A thorough epidemiological analysis of the causes of the established failures in Vaccinpreventable infections will allow flexible adaptation of immunization coverage. Introduction of objective criteria for epidemiological surveillance in immuno-controlled infectious diseases will allow for timely adjustments to immunization programs.

Objective: To investigate the epidemiological status of some actual Vaccinpreventable infections in Varna region.

Materials and Methods: The reported data on registered Vaccinpreventable infections in Varna region for the period 2009 to 2013., Evidence of immunizations for the period 2009 to 2013. Were used epidemiological, mathematical-statistical, graphic and more methods.

Results and discussion: During the period 2009- 2013 the epidemiological status of the infections from the group of Vaccinpreventable infections of respiratory tract: diphtheria, measles, mumps, rubella, pertussis is characterized by peculiarities in general similar for infections in stage of preeradication and stable control. They are identifications of the epidemiological problems in measles (1087 cases in 2010.) Mumps (192, 46, 46 cases in 2009, 2010, 2011.), Rubella (24,13,16 In AD 2009, 2010, 2012) that having its own distinct epidemiological hue according to controlled infection. Done is an epidemiological discussion and analysis of the likely causes of still registered problems. In the group of the Vaccinpreventable infections with a different mechanism of transmission: viral hepatitis type B, polio and tetanus, the task of epidemiological analysis of status was to focus on the prevention of possible diseases by monitoring the level of immunization coverage and maintain high immunization coverage.

Keywords: epidemiological status, Vaccinpreventable infections, Varna region

ПОЛАГАНЕ НА ПОДКРЕПЯЩИ ГРИЖИ ЗА ВЪЗРАСТНИ ХОРА В ДОМАШНИ УСЛОВИЯ

Красимира Лалева, Лора Георгиева

Катедра по социална медицина и организация на здравеопазването,
Медицински университет - Варна

Застаряването на населението е обществено значим проблем, който засяга много държави в световен мащаб, включително България. Основните въпроси, които възникват, са кой и по какъв начин ще се грижи за възрастните хора с хронични и терминални заболявания и какви са проблемите при полагане на подкрепящи грижи. Представени са резултати от проучване сред лица, които се грижат за болни на възраст 65 и повече години в домашни условия. Информацията е получена чрез дълбочинни интервюта с десет полагащи грижи, половината от които са съпрузи или деца на обгрижваните, а останалите са наети. Резултатите показват, че основните извършвани дейности са личен тоалет, обличане и събличане, къпане, хранене, помощ при приемане на лекарства, преместване, профилактика на декубитус, помощ при придвижване, транспортиране до лечебно заведение и др. Главните опасения на болногледачите са свързани с опасността от травми на болните при преместването им, липсващите знания за реакция при влошаване на състоянието, влошаване на взаимоотношенията болен-болногледач. Допълнителни проблеми при наетите са ниското заплащане и конфликтите с близките на обгрижвания.

Ключови думи: подкрепящи грижи, възрастни хора, болногледач, домашни условия

SUPPORTING HEALTH CARE DELIVERY FOR ELDERLY AT HOME

Krasimira Laleva, Lora Georgieva

Department of Social Medicine and Healthcare Organization, Medical University of Varna

Population ageing is a socially significant problem which affects many countries in the world, including Bulgaria. The main issues that arise are who and how will take care for elderly people with chronic and terminal diseases, and what are the problems when delivering supporting care. Results are presented from the study among individuals who take care for patients aged 65 and over at home. The information is obtained through in-depth interviews over ten caregivers, half of which are spouses or children of the patients and the rest are hired. Results show that the main activities that caregivers provide are personal washing, dressing and undressing, bathing, feeding, assistance with medications, movement, decubitus prevention, assistance in moving, transportation to the medical establishment and etc. The main concerns of caregivers are associated with risk of injury to patients when caregivers help them moving, the lack of knowledge to respond adequately to deterioration, worsening of patient-caregiver relationship. Additional problems in hired caregivers are low payment and conflicts with relatives of the patient.

Keywords: supporting care, elderly, caregiver, home

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ТЮТЮНОПУШЕНЕТО СРЕД ВАРНЕНСКИТЕ УЧЕНИЦИ

Р. Станчева¹, Р. Панчева¹, Ю. Витлянова², С. Иванова²

¹МУ-Варна, Катедра "Хигиена"

²РЗИ – Варна, отдел "Профилактика на болестите и промоция на здравето"

Сериозен проблем в световен мащаб през 21 век е високата честота на хроничните неинфекциозни заболявания. Те влияят върху продължителността и качеството на живот, както и върху разходите за здравеопазване, което обуславя социалната им значимост. Сред водещите рискови фактори за тези заболявания е тютюнопушенето.

Цел на настоящото проучване е да се установи какво е разпространението на тютюнопушенето сред варненските ученици и тяхната информираност за въздействията му върху човешкото здраве.

Методи: Проведено е анкетно проучване за честотата на тютюнопушене сред варненските ученици и за отношението им към този рисков за здравето фактор.

Резултати: Анкетирани са 1085 ученици от град Варна на средна възраст 14.94 (± 0.12) год. (от 13 до 18 год.). Според резултатите от проучването 44.70 % от учениците са правили опити да пушат, като броят на момичетата ($n=313$) превишава този на момчетата ($n=172$) ($p<0.001$). Любопитството е най-честата причина (27.46 %) за започване на тютюнопушенето. Тютюнопушенето е по-разпространено сред момичетата в сравнение с момчетата (26.08 % vs. 17.83 %) ($p<0.001$). В периода на провеждане на проучването 77.42 % от анкетираните ($n=840$) отговарят, че не пушат.

Ключови думи: тютюнопушене, подрастващи, здравни ефекти

SMOKING PREVALENCE AMONGST THE STUDENTS IN THE CITY OF VARNA

R. Stancheva¹, R. Pancheva¹, Y. Vitlyanova², S. Ivanova²

¹MU - Varna, Department of "Hygiene"

²RZI (RHI) – Varna, Department "Prevention of disease and promotion of health"

A serious problem facing the world in the 21st century is the high incidence of chronic non-communicable diseases. They affect the length and quality of life as well as on health care costs, which determines their social significance. Smoking is among the leading risk factors for these diseases.

Purpose of this study is to establish what are the spread of smoking among students in the City of Varna and their awareness of its effects on human health.

Methods: A study was carried out in regards to the incidence of smoking among students in the City of Varna and their point of view to this risk factor for health.

Results: Respondents were 1085 students from the city of Varna at an average age of 14.94 (± 0.12) years (13 to 18 years old). According to the survey results 44.70% of students have tried smoking as the number of girls ($n = 313$) exceeds the number of boys ($n = 172$) ($p < 0.001$). Curiosity is the most common reason (27.46%) to start smoking. Smoking is more popular among girls than boys (26.08% vs. 17.83%) ($p < 0.001$). When the survey was being carried out 77.42% of respondents ($n = 840$) stated they did not smoke.

Keywords: smoking, adolescents, health effects

СТРАТЕГИЯ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА ЕЛЕКТРОННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ В БЪЛГАРИЯ

Петя Кантарева, Стефка Георгиева, Камелия Богданова, Димитринка Благоева

Медицински университет - София, Факултет „Обществено здраве“

Въведение: Концепцията на електронното здравеопазване (e-health) като част от електронното правителство в България се основава на фундаменталната потребност на съвременното общество да създава и реализира ефективни и висококачествени продукти.

Материал и методи: Авторите правят обзор на достъпната литература по проблемите на електронното здравеопазване. Анализират се основните принципи за неговото осъществяване, разглеждат се стратегията на Европейския съюз (ЕС) по този проблем и възможностите за приложението му в България, пречупени през призмата на спецификата на българското законодателство. Направен е критичен анализ на резултатите от внедряване на първите пилотни проекти на електронно здравеопазване в България.

Резултати и обсъждане: Основните принципи и направления на електронното здравеопазване са десет: ефективност, качество на обслужването, медицина, базирана на доказателствата, равнопоставен достъп, насърчаване на нов вид взаимоотношения между гражданите и здравните институции, адекватна подготовка на здравни кадри, оперативна съвместимост на информационните системи и етичност. Стратегията за електронно здравеопазване в нашата страна е разработена съгласно програмите на правителството на Република България за развитие на здравеопазването и се базира на предварително направен анализ, който обхваща българския и световен опит за внедряване на информационните и комуникационните технологии в здравеопазването, състоянието на здравната система в България и е съобразена с тенденциите на формиране на модерно развито здравеопазване в развитите страни и с обществените потребности от ползване на електронни услуги в сферата на здравеопазването.

Заклучение: Въвеждането на електронно здравеопазване в България е реална и постижима цел, която ще доведе до подобряване на здравното обслужване, правилно разпределение на медицинския потенциал, в зависимост от потребностите на населението, съхранение на здравната информация и възможност

за бърз и лесен анализ, а също така ще даде възможност за осъществяване на строг контрол върху медицинските дейности.

Ключови думи: електронно здравеопазване

STRATEGY FOR THE IMPLEMENTATION OF E-HEALTH IN BULGARIA

Petya Kantareva, Stefka Georgieva, Kamelia Bogdanova, Dimitrinka Blagoeva

Medical University - Sofia, Faculty of "Public Health"

Introduction: The concept of e-health (e-health), as part of e-government in Bulgaria is based on the fundamental needs of modern society to develop and implement effective and high quality products.

Material and Methods: The authors review of the available literature on e-health. Analyzed the basic principles for its implementation, consider the strategy of the European Union (EU) on this issue and the possibilities for its application in Bulgaria, refracted through the prism of the specifics of the Bulgarian legislation. Made a critical analysis of the implementation of the first pilot project of e-health in Bulgaria.

Results and discussion: Basic principles and directions of e-Health ten, efficiency, quality of service, medicine, evidence-based, equitable access, fostering a new relationship between citizens and health care institutions, adequate training of health personnel, interoperability of information systems and ethics.

E-Health strategy in our country is developed under the Government of the Republic of Bulgaria for health development and is based on preliminary analysis, which includes Bulgarian and international experience for the deployment of information and communication technologies in healthcare, healthcare system in Bulgaria and is consistent with trends in the formation of modern advanced health care in developed countries and the social needs of the use of electronic services in healthcare.

Conclusion: The implementation of e-Health in Bulgaria is real and achievable goal that will lead to better health care, proper distribution of medical potential, depending on the needs of the population, preservation of health information and for quick and easy analysis, but also It will enable to exercise strict control over the medical activities.

Keywords: e-health

ЕЛЕКТРОННА ЗДРАВНА КАРТА В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ – РИСКОВЕ И ПОЛЗИ

Стефка Георгиева, Петя Кантарева, Камелия Богданова, Димитринка Благоева

Медицински университет - София, Факултет „Обществено здраве“

Въведение. Дългогодишни са опитите на изследователите в областта на общественото здраве за управление на потока от данни за състоянието на пациентите и въвеждане на електронна здравна карта. В страните от Западна Европа и досега електронната здравна карта не се възприема еднозначно – от една страна са безспорните ѝ предимства, но от друга – противниците на тази карта имат не-малко доводи.

Материал и методи: Авторите правят обзор на литературата по проблемите на електронната здравна карта. Анализира се процентът нежелатели техните данни от здравното досие да бъдат публикувани чрез електронната карта. Друг анализиран критерий е влиянието на процесите на миграция върху чувствителността и достоверността на данните от електронното здравно досие.

Резултати и обсъждане: Електронната здравна карта се приема позитивно от 70 до 75 % от населението в Западна Европа. Намаляването на акуратността на електронната карта се влияе от различни фактори, като най-същественят е ненавременната ѝ актуализация. С най-висок риск от неак-

туализиране на здравната карта са следните категории пациенти: мъже, хора без предшестващи заболявания, собственици на жилището, което обитават и жители на социално по-бедни райони.
Заключение: Най-важният критерий, по който пациентите оценяват електронната здравна карта, е нейната сигурност. В повечето западноевропейски страни това е постигнато посредством микропроцесор, който позволява идентификация, криптиране и електронен дигитален подпис.

Ключови думи: електронна здравна карта, електронно здравеопазване, здравноосигурителна система

E-HEALTH CARDS IN EUROPEAN UNION - RISKS AND BENEFITS

Stefka Georgieva, Petya Kantareva, Kamellia Bogdanova, Dimitrinka Blagoeva

Medical University of Sofia, Faculty of Public Health

Introduction. Longstanding attempts of researchers in the field of public health management of the flow of data on the patients and the introduction of an electronic health record. In Western Europe and far eCards not perceived clearly - on the one hand and the benefits are undeniable, but on the other hand, opponents of this card have many arguments.

Material and Methods: The authors review the literature on the problems of the electronic health card. Analyzed their data unwilling percent of the medical record to be promoted through the electronic card. Another criterion is analyzed the influence of migration processes on the sensitivity and reliability of the data from the electronic health record.

Results and discussion: Eлектронната health card is accepted positively by 70 to 75 percent of the population in Western Europe. Reducing the accuracy of the electronic card is influenced by various factors, the most significant is untimely and update. The highest risk of outdated health card are the following categories of patients: men, people without pre-existing conditions, homeowners who live and residents of socially deprived areas.

Conclusion: The most important criterion by which patients rated eCards is its security. In most western countries this is achieved by a microprocessor which allows identification encryption and electronic digital signature.

Keywords: electronic health card, e-health, health insurance system

ДОБРОВОЛНАТА СТУДЕНТСКА РАБОТА ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА ЗДРАВНАТА РЕФОРМА В БЪЛГАРИЯ

Силвия Кючукова

Тракийски Университет, Медицински факултет, катедра „Здравни грижи“

Доброволният труд обучава и мотивира младите хора, като им предлага възможности, които им помагат да дадат най-доброто от своите способности и да развиват своите умения в полза на себе си и на обществото. В условията на несвършваща здравна реформа у нас доброволната работа на студентите намира своето заслужено място като форма на неформално образование и като механизъм за подпомагане на нуждаещи се. Хаотичната реформа в българското здравеопазване създаде редица предпоставки за изява на студентите като доброволци. В същото време не се отчита цялостното благотворно влияние на доброволната работа върху процеса на промяна в здравната система.

Ключови думи: здравна реформа, студентско доброволчество, здравни потребности, ползи

VOLUNTARY STUDENT WORK THROUGH THE PRISM OF HEALTH REFORM IN BULGARIA

Silviya Kyuchukova

Trakia University Stara Zagora, Health Cares

Volunteering educate and motivate young people by offering them opportunities that help them make the best of their abilities and to develop their skills for the benefit of themselves and society. In a never-ending health care reform in our voluntary work of students finds its rightful place as a form of non-formal education as a tool to assist the needy. Chaotic reform in the Bulgarian healthcare creates a number of prerequisites for the appearance of students as volunteers. At the same time are not the overall beneficial effects of voluntary work on the process of change in the health system.

Keywords: health care reform, student volunteering, health needs, benefits

АБДОМИНОПЛАСТИКА С ЛИПОСУКЦИЯ

Йоланда Заякова

Отделение по термична травма, пластично-възстановителна и естетична хирургия, Многопрофилна болница за активно лечение - Варна

Абдоминопластиката е търсена процедура след бременност или екстремно отслабване, съчетани с кожен излишък и желание за естетичен вид на абдоминалния контур. В нашето съвремие тя е единствената ефективна процедура, чрез която може да се отстрани увисналият корем и да се подобри изгледът на тялото. Целта на презентацията е да се сподели нашия опит в приложението на абдоминопластиката, съчетана с липосукция за постигане на желаната форма на тялото. Материал и методи: Абдоминопластика, съчетана с липосукция, е приложена при 22 жени, възрастта на които бе от 18 до 49 години. Представят се предоперативното планиране и оперативна техника. Резултати: Много добри резултати са наблюдавани в 18 (81.8%) случая; добри 2 (9.2%); задоволителни 1 (4.5%); лоши 1 (4.5%). Дехисценция на оперативната рана наблюдавахме при 1 случай и инфекция при 1 пациент. Допълнителна ексцизия на излишна кожа се наложи при 2 пациентки, в два от случаите се оформиха сероми. Заключение: Съчетанието на абдоминопластиката с липосукция за оформяне на тялото постига добри резултати, независимо че рискът от усложнения е относително по-висок.

Ключови думи: липосукция, абдоминопластика, оформяне на тялото, хирургическа техника

ABDOMINOPLASTY WITH LIPOSUCTION

Yolanda Zayakova

*Department of Burns, Plastic – reconstructive and Aesthetic surgery,
Multiprofile Hospital for Active treatment – Varna*

Abdominoplasty has become a sought procedure after pregnancies or a dramatic weight loss, combined with skin excess and a desire for an aesthetically appealing abdominal contour. Currently it is the only effective method of removing the loose abdominal pannus to improve the appearance of the body such as, skin excision and musculoaponeurotic tightening. The objective of this paper is to share our experience with abdominoplasty combined with liposuction for achieving the desired body shape. Material and methods: Abdominoplasty with liposuction were used in 22 women, aged 18-49. Preoperative planning and surgical technique are presented. Results: Very good results were reported in 16 (72.8%); very good 4 (18.2%); good in 1 (4.5%); satisfactory in 1(4.5%). In 1

case dehiscence of the surgical wound was observed, infection in 1 patient, additional excision of excess skin was needed in 2 cases and seroma in two patients. Conclusion: The body contouring by tummy tuck with liposuction obtain good results, although the risk of complications is relatively high.

Keywords: liposuction, abdominoplasty, body contouring, surgical technique

ЕФЕКТЪТ ОТ ДИШАНЕТО НА ХИПЕРБАРЕН КИСЛОРОД СЛЕД ВОДОЛАЗНО СПУСКАНЕ СПРЯМО НОРМОБАРЕН ВЪРХУ ФОРМИРАНЕТО НА ВЕНОЗНИ ГАЗОВИ МЕХУРЧЕТА

Никола Шопов¹, Ивайло Въжаров²

¹Военномедицинска академия, Отделение по военномедицинска експертиза за
работа на вода – Варна

²Военномедицинска академия, Многопрофилна болница за активно лечение – Варна,
Катедра „Вътрешни болести“

Възприето е, че най-вероятният фактор, инициращ появата на декомпресионна болест, е формирането на газови мехурчета в кръвта и тъканите на водолазите. Откриването на газови емболи, с помощта на Доплер, се използва като индекс за безопасност на спусканията. Засега има сравнително малко информация за влиянието на дишането на кислород след спускането върху формирането на мехурчетата при хора. Целта на това изследване е да тества хипотезата, че активността на мехурчетата може да бъде намалена в по-голяма степен чрез дишане на хипербарен кислород (ДХК) след водолазното спускане, сравнено с дишане на нормобарен кислород (ДНК). 18 водолази участват в изследването. Всеки от тях извършва по 3 спускания през 3 дни в барокамера: едно контролно и две, след които се диша съответно 30 минути хипербарен или нормобарен кислород. Всяко спускане се провежда на дълбочина 45 метра (450 kPa) за 35 минути с последваща 75-минутна стъпаловидна декомпресия. ДХК и ДНК започва 10 мин. след края на декомпресията. За ДХК водолазите се рекомпресират на дълбочина 6 метра и дишат кислород от маски. Мехурчетата се регистрират в областта на прекордиума според Kisman-Masurel кода. Използва се пулсов Доплер с 2MHz трансдюсер. Мониторирането се извършва на 40, 60 и 80-та минута след края на декомпресията. Определените степени на мехурчетата в последствие се използват, за да се изчисли Kisman integrated severity score (KISS). Приема се, че стойностите на KISS дават по-достойно и линеарно измерване на вътресъдовата газова продукция и могат да се обработват статистически. Степените на мехурчетата са сигнификантно по-ниски след ДНК, сравнено с контролните. ДХК драматично потиска формирането на газови мехурчета, като степените на мехурчетата са много по-ниски както от контролните спускания, така и след ДНК. Рекомпресията на 6 метра с дишане на кислород много по-ефективно намалява газовите мехурчета, сравнено с ДНК. Това изследване потвърждава, че ДХК може да се използва като превантивно лечение при случаи на „прекъсната“ или „пропусната“ декомпресия и по този начин да се намалява декомпресионният стрес при водолазите.

Ключови думи: водолазни спускания, дишане на кислород, превенция на декомпресионната болест

EFFECT OF POST-DIVE HYPERBARIC VERSUS NORMOBARIC OXYGEN BREATHING ON VENOUSE GAS BUBBLE FORMATION

Nikola Shopov¹, Ivaylo Vazharov²

¹Military Medical Academy, Department of Military Medical Expertise of Naval Staff, Varna

²Military Medical Academy, Multi-profile Hospital for Active Treatment, Varna, Department of Internal Medicine

It is generally accepted that the most likely factor initiating Decompression Sickness is the formation of bubbles in the blood and the tissues. Detection for venous gas emboli with Doppler systems is considered an index of safety for diving. Until now, very little data are available about the impact of oxygen breathing on bubble formation following a provocative dive in man. The purpose of this investigation was to test the hypothesis that the bubble activity can be reduced more by performing hyperbaric versus normobaric oxygen breathing (NOB) after a dive. 18 divers participate in this study. Each diver performed three dives 3 days apart: one control dive, and two dives followed by 30 min hyperbaric oxygen breathing (HOB) or NOB. Each dive was to a pressure of 450 kPa for 35 min followed by a 75 min staged decompression in a hyperbaric chamber. Both HOB and NOB started 10 min after surfacing. For HOB, divers were recompressed to 6 msw at rest. Bubbles are detected in the precordial area with the usage of the Kisman-Masurel code. A pulsed Doppler has been used with 2MHz transducer. Monitoring was performed at 40, 60 and 80 min after surfacing. The bubble grade was subsequently used to calculate the Kisman integrated severity score (KISS). KISS was assumed to be a meaningful linearised measure of post-decompression intravascular bubble activity status that may be treated statistically. Bubble count was significantly lower for post-dive NOB than for control divers. HOB dramatically suppressed circulating bubble formation with a bubble count significantly lower than for NOB or controls. Recompression with oxygen to 6 msw is more effective in removing gas bubbles than NOB. This report confirms that a HOB could be used like a preventive treatment in situations of "interrupted" or "omitted" decompression and thereby decreases the decompression stress.

Keywords: diving, oxygen breathing, prevention of Decompression Sickness

АНТИБИОТИЧНА РЕЗИСТЕНТНОСТ НА ESBL-ЩАМОВЕ, ПРИЧИНЯВАЩИ УРОИНФЕКЦИИ ПРИ АМБУЛАТОРНИ ПАЦИЕНТИ В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ И ТЯХНОТО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ В ОБЩИНА ВАРНА

Н. Лодозова¹, Д. Близнакова², Г. Цанкова¹

Медицински университет - Варна

¹Катедра „Предклинични и клинични науки“

²Катедра “Клинични медицински науки”

Инфекциите на уринарния тракт (ИУТ) в детска възраст са сред най-честите след тези на дихателната система [1]. Основни причинители на уроинфекции са грам-отрицателни бактерии от сем. Enterobacteriaceae - Escherichia coli, Klebsiella spp., Proteus spp., някои грам-положителни бактерии - Enterococcus spp., Staphylococcus spp, Streptococcus spp., и по-рядко гъби, представители на род Candida. Основният антибиотичен подход при лечение на уроинфекции е прилагането на β -лактамни антибиотици, флуорохинолони и др. През 80-те години на миналия век започва за пръв път документирането на данни за детекцията на грам-отрицателни бактерии, представители на сем. Enterobacteriaceae, които притежават ензими, способни да хидролизират β -лактамния пръстен на β -лактамните антибиотици (пеницилини, II-ра и III-та генерация цефалоспорици) и по този начин да ги обезвредят.

Ензимите, които произвеждат се наричат ESBL (extended-spectrum β -lactamases) – широкоспектърни β -лактамази. Появата на тези щамове резистентни бактерии, за които приложеното лечение в повечето случаи се оказва неефективно, днес е повсеместен проблем в целия свят, тъй като техният дял в повечето страни тенденциозно нараства с всяка година.

Ключови думи: широкоспектърни β -лактамази, антибиотична резистентност, β -лактамни антибиотици, уроинфекции

ANTIBIOTIC RESISTANCE OF ESBL-STRAINS CAUSING URINARY TRACT INFECTIONS IN CHILDREN AND THEIR DISTRIBUTION IN THE MUNICIPALITY OF VARNA

N. Lodozova, D. Bliznakova, G. Tsankova

Medical University - Varna

Urinary tract infections (UTI) in childhood are among the most common, after those of the respiratory system. Main causes of UTI are gram-negative bacteria of the family Enterobacteriaceae - Escherichia coli, Klebsiella spp., Proteus spp., some gram-positive bacteria - Enterococcus spp., Staphylococcus spp, Streptococcus spp. and less yeasts representatives of the genus Candida. The core antibiotic approach for the treatment of UTI is the use of β -lactam antibiotics, fluoroquinolones and others. In the 80s of last century began first documentation of data on detection of gram-negative bacteria, members of the family Enterobacteriaceae, which possess enzymes able to hydrolyze the β -lactam ring of β -lactam antibiotics (penicillins, II-nd and III-rd generation cephalosporins) and thus to disposed. Enzymes produced are called ESBL - extended-spectrum β -lactamases. The emergence of these strains resistant bacteria for which treatment administered mostly ineffective, today is a pervasive problem throughout the world, as their share in most countries tended to grow every year.

Keywords: extended-spectrum β -lactamases, antibiotic resistance, urinary tract infections

АДЕНОИДНА ВЕГЕТАЦИЯ И БРОНХИАЛНА АСТМА В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ

М. Гълъбова-Николова¹, В. Касабова², Д. Близнакова¹

¹Катедра по детски болести и медицинска генетика, МУ-Варна

²УМБАЛ „Св. Марина“ - Варна

Заболяванията на дихателната система в детска възраст са изключително честти. Предизвикателство пред педиатрите и специалистите по уши-нос-гърло представляват клиничните случаи с аденоидна вегетация. Тя определя честтата заболяемост и свързаните с това усложнения. Потърсихме връзка между аденоидната вегетация и деца с бронхиална астма до 5-год. възраст. За период от пет години в клиниката по детска пулмология на УМБАЛ „Св.Марина“ - Варна са лекувани 224 деца с бронхиална астма на възраст до 5 години, като 19 от тях са с аденоидна вегетация. Установихме връзка между честотата на пристъпите и аденоидната вегетация. След аденотомия децата са проследени и се установява повлияване на рецидивите на астматичните пристъпи. Препоръчваме при деца до 5-год. възраст да се изследват насочено за аденоидна вегетация и нейното лечение.

Ключови думи: бронхиална астма, аденоидна вегетация, детска възраст

РЕАКТИВНИ АРТРИТИ, СВЪРЗАНИ С ОДОНТОГЕННА ИНФЕКЦИЯ

С. Владева, Т. Тодорова

Медицински факултет, ТУ - Стара Загора

Реактивните артрити са голяма група заболявания, причинени от различни видове инфекции. Одонтогенните инфекции са често незабелязани, хронични. Съществува връзка между огнищната инфекция от зъбен произход от една страна и промяната в общата и локалната реактивност на организма от друга страна. Огнищата могат да бъдат активни и латентни (потенциални). Активни са тези огнища, които са преодолели локалната реактивна бариера и са предизвикали повлияване в далечни органи или системи. Латентните са ограничени болестни изменения, които все още не са преодолели локалната реактивна бариера и поради това не е настъпило далечно смущение. В диагностика на зъбните фокуси се включват тестове за обща реактивност и тестове за локална реактивност в зъбно-челюстната област. Появата на артрит възниква до три месеца след появата на фокалното възпаление.

Цел: Представяне на пациенти с одонтогенна инфекция и изява на реактивен артрит.

Материал и методи на изследване: Изследвани са 46 пациенти, средна възраст 48,4 г. На всички пациенти беше проведен лекарски и стоматологичен преглед. Назначени са допълнителни параклинични изследвания: СУЕ, кръвна картина, ревматоиден фактор, рентгенографии чрез ортопантомографии и сегментни снимки, рентгенографи на стави др.

Резултати и обсъждане: При 12 пациенти (26%) - проявите на артрит бяха свързани с мекотъканни и околоставни промени, при 26 пациенти (56%) - с олигоартрит, 10 пациенти (21,7%) - с полиартрит. Установени бяха следните патологични находки: девитализирани зъби с непроведено или неекзактно ендодонтско лечение – при 11 болни (23,9%), зъби с периапикални изменения – при 21 болни (45,6%), зъби с дълбок кариес – при 14 болни (30,4%). Оценката на зъбния статус е изключително важен елемент от цялостния преглед на пациентите със ставни заболявания. Много често пациентите биват насочени за търсене на фокална зъбна инфекция чак когато са изчерпани всички други възможности за специфични изследвания. Това забавя правилната диагноза и лечението.

Заклучение: Активното търсене на фокалната зъбна инфекция и включването ѝ в комплексната диагностика на пациентите с прояви на артрит е важен момент за ранно откриване и лечение на тези заболявания.

Ключови думи: реактивен артрит, одонтогенна инфекция

REACTIVE ARTHRITIS ASSOCIATED WITH ODONTOGENIC INFECTION

S. Vladeva, T. Todorova

Medical Faculty, Trakia University - Stara Zagora

Reactive arthritis is a large group of diseases caused by various types of infections. Odontogenic infections are often undetected, chronic. There is a link between focal dental infection and local reactivity of the organism. Outbreaks can be active and latent (potential). Active outbreaks are those who have overcome local reactive barrier and caused interference to distant organs or systems. Latent disease have yet not been overcome local reactive barrier and therefore has not occurred distant disturbance. In the diagnosis of dental foci include total reactivity tests for local reactivity in the teeth-jaw area. The onset of arthritis is three months after the onset of focal inflammation.

Objective: Presentation of patients with odontogenic infection and expression of reactive arthritis.

Materials and methods of research: 46 patients have been studied, mean age 48.4. On all patients was conducted medical and dental examinations. Assigned additional clinical examinations: ESR, blood count, rheumatoid factor, radiographs by Dental imaging and segmented images, joint radiographs etc.

Results: By 12 patients /26% /-manifestations of arthritis have been associated with soft tissue and periarticular changes in 26 patients /56%/ with oligoarthritis, 10 patients /21,7%/- with polyarthritis. Identified were the following pathological findings: devitalized teeth interrupted and canceled or endodontic treatment in 11 patients /23,9%/, teeth with periapical changes, in 21 patients /45,6%/, teeth with deep caries - in 14 patients /30.4%/. Assessment of dental status is a crucial element of the overall review of patients with rheumatic diseases. Very often patients are directed to seek dental focal infection when all other specific testing is done. This slows down the right diagnosis and treatment.

Conclusion: The active search for focal dental infection and its inclusion in the comprehensive diagnosis of patients with symptoms of arthritis is an important moment for the early detection and treatment of these diseases.

Keywords: reactive arthritis, odontogenic infection

СТУДЕНТСКИ ГРЕШКИ ПО ВРЕМЕ НА ПРАКТИЧЕСКОТО ОБУЧЕНИЕ ПО ОРТОДОНТИЯ В МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ (ОПИТ ОТ ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПРАКТИКА)

М. Варнева¹, М. Москова²

¹Медицински колеж, Медицински университет - Варна

²Медицински колеж, Медицински университет – София

Ортодонтията е раздел от денталната медицина, който се занимава с постигане на правилни оклузални съотношения и осигуряване на оптимален функционален и естетически комфорт за пациентите. Успешното ортодонтико лечение е подчинено на високо квалифицираната работа на целия дентален екип – лекар-ортодонт и зъботехник ортодонт. Неправилното заучаване на манипулациите и начина на работа по време на обучението по зъботехника създава възможност за заучаване на грешни дейности. Това ще попречи на бъдещите зъботехници при формиране на професионалните им компетенции за успешна практика. Обучението по ортодонтия в специалност „Зъботехник” е разпределено в един семестър за Медицински колеж - Варна и два семестъра за Медицински колеж - София, като разлика в хорариума няма.

Цел на настоящата статия е да систематизираме и опишем най-често допусканияте грешки по време на практическото обучение по ортодонтия от позицията на собствения дългогодишен преподавателски опит. За постигане на целта използвахме наблюдения по време на практическото обучение по ортодонтия през целия си преподавателски стаж (М. Варнева – 28 г., М. Москова – 20г.).

Обект на проучване са студентите от Медицинските колежи във Варна и София, като само за учебна 2013/2014 година обучаемите са 35 във Варна и 60 в София. Установихме, че най-често допусканияте грешки от студентите са свързани с неправилно огъване на телените елементи, нараняване целостта на работния модел, неправилната работа с пластмаса, неправилна обработка на плаковата част и др.

Ключови думи: ортодонтия, практическо обучение, студенти по зъботехника, грешки, наблюдение, професионални компетенции, успешна практика

STUDENT'S MISTAKES, MADE DURING THE PRACTICAL TRAINING IN ORTHODONTICS IN MEDICAL COLLEGE (EXPERIENCE FROM PEDAGOGICAL PRACTICE)

M. Varneva, M. Moskova²

¹Medical College, Medical University Varna

²Medical College, Medical University Sofia

Orthodontics is a part of dental medicine, which concerns with achieving proper occlusion correlation and provides the patients with optimal functional and aesthetic comfort. The successful orthodontic treatment depends on the highly qualified work of the entire dental team- an orthodontist and orthodontic technologist. Learning incorrectly the manipulations and working protocol, during the Dental Laboratory Technology training, creates a possibility for learning wrong activities. That will put an obstacle for the future dental lab technicians to develop professional competences and successful practice. The education in Orthodontic Technology is divided in one semester in The Medical College-Varna and two semesters in The Medical College- Sofia, but includes equal amount of academic hours in both colleges.

The purpose of the present article is to systemize and describe the most commonly made mistakes during the practical training in Orthodontics from the position of our long standing teaching experience. (Varneva- 28 years, Moskova- 20 years).

Object of the research are the Dental Lab Students in the Medical Colleges in Sofia and Varna. Only during the 2013/14 academic year there were 35 students in Varna and 60 students in Sofia. We discovered, that the most commonly made by the students mistakes, concern the wrong curving of the wire elements, injuring the working models, misuse or wrong proceeding of the dental plastics, incorrect treatment and polishing of acrylic parts.

Keywords: orthodontics, practical training, Dental Lab Students, mistakes, observation, professional competences, successful practice

ПРАКТИЧЕСКО ОБУЧЕНИЕ ПО ОРТОДОНТИЯ В МЕДИЦИНСКИЯ КОЛЕЖ НА МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

М. Варнева¹, Я. Ангелов², М. Пенчев²

¹Преподавател в УНС „Зъботехник“ на Медицински колеж, МУ-Варна

²Студенти в УНС „Зъботехник“ на Медицински колеж, МУ-Варна

Терминът ортодонтия се образува от гръцките думи ortho, което значи прав, и odonto – зъб. Ортодонтията е учебна дисциплина при обучението на студентите от специалност „Зъботехник“. В нея се изучават зъбно-челюстните деформации, основните ортодонтски апарати и технологиите за тяхното изработване. Студентите придобиват практически умения и навици, необходими в ортодонтската практика. Целта на проучването е да се установи студентското мнение относно качеството на практическото обучение по ортодонтия. За постигане на целта използвахме социологически метод. Анкетната карта е разработена от Отдел за управление на качеството към МУ-Варна. Въпросите са закрити за проучване на мнението и открити за събиране на препоръки. Обект на изследване са 34 студенти от II и III курс, специалност „Зъботехник“ в МК, МУ-Варна. Те представляват 63% от студентите в етап на обучение (от II и III курс) през учебната 2013/2014 година. Проучване от подобен род се прави за първи път в УНС „Зъботехник“ на Медицинския колеж. Установеното задоволство на студентите от практическото обучение по ортодонтия е свидетелство за правилното структуриране на учебната програма и професионализма на преподавателите, преподаващи по учебната дисциплина.

Ключови думи: практическо обучение, ортодонтия, студенти по зъботехника, проучване

PRACTICAL TRAINING IN ORTHODONTICS AT THE MEDICAL COLLEGE UNDER THE MEDICAL UNIVERSITY OF VARNA

M. Varneva¹, Y. Angelov², M. Kostadinov²

¹Lecturer, Department of Dental Technology at The Medical college under The Medical university of Varna

²Students, Department of Dental Technology at The Medical college under The Medical university of Varna

The term "orthodontics" comes from the Greek words "ortho" meaning straight and "odont" meaning tooth. The orthodontics is a student education program in the discipline of Dental Technology. The program provides knowledge about the malformations of teeth and jaws, the basic orthodontic appliances and the technology of their making. Students gain practical skills and habits required to work in general orthodontic practice.

The aim of this survey is to obtain students' opinion regarding the qualities of the practical training in orthodontics. To achieve the aim, a sociological method was used. The survey questionnaire was developed by the Quality Management Department at the Medical university of Varna. The closed-ended questions refer to the opinion poll and the open-ended questions refer to the collection of recommendations.

The subjects of this survey are 34 second and third grade Dental Technology students from the Medical college of Varna. They represent 63% of the students at stage of training (2nd and 3rd grade) in the academic year 2013/2014. This is the first time that such a research is being conducted for the Department of Dental Technology at the Medical college of Varna.

The satisfaction of the practical training in orthodontics, ascertained among the students, is an evidence for a correctly structured training program and a great professionalism shown by the lecturers and the tutors in the discipline of orthodontics.

Keywords: practical training, orthodontics, dental technology students, survey

НЕОБХОДИМОСТ ОТ ОБУЧЕНИЕ В МЕНТОРСТВО – МНЕНИЕ НА НАСТАВНИЦИ, УЧАСТВАЩИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО СПЕЦИАЛНОСТ „ЗЪБОТЕХНИК” В МЕДИЦИНСКИЯ КОЛЕЖ КЪМ МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

А. Атанасова¹, Т. Друмева², Сл. Овчарова², Ш. Мустафова²

¹Преподавател УНС „Зъботехник”, Медицински колеж, МУ-Варна

²Студенти УНС „Зъботехник”, Медицински колеж, МУ-Варна

Менторът е възпитател, наставник, съветник. Да си ментор не е задължение, а лична инициатива. Връзката ментор-ученик се гради предимно на добри лични взаимоотношения и доверие. Менторството е инструмент, който традиционно се използва в обучението и професионалното развитие. То може да бъде неформална практика или формална програма. Менторът не само дава знания на учениците си, но същевременно и усвоява такива.

Цел на настоящото изследване е да проучим мнението на наставници, участващи в обучението на студентите от специалност „Зъботехник”, относно нуждата и необходимостта от обучение в менторство. За постигане на целта използвахме анкетно проучване. Анкетната карта е собствено разработена.

Обект на изследване са СМТЛ по зъботехника, одобрени от Медицински колеж – Варна да участват в обучението на студентите. В проучването участват управители и служители от 13 от одобрени-

те 31 СМТЛ (42%). Изследването е реализирано през месец март на учебната 2012/2013 г. в гр. Варна. Установихме, че само 21% от жените и 8% от мъжете са завършили обучителни курсове за наставници. Малка част от мъжете (23%) и малко по-голяма част от жените отчитат нуждата от специално обучение в тази насока (36%). По-голяма част от респондентите не считат, че е необходимо специално обучение.

Въпреки negliжирането на обучението в наставничество от респондентите, според нас все още е полезно, те да преминат допълнително обучение за придобиване и усъвършенстване на своите педагогически и комуникативни умения.

Ключови думи: ментор, специалност „Зъботехник“, обучение в менторство, проучване

NECESSITY OF MENTORSHIP TRAINING – RESEARCH BASED ON THE OPINION OF MENTORS PARTICIPATING IN DENTAL TECHNICIS STUDENT TRAINING AT VARNA MEDICAL COLLEGE

A. Atanasova¹, T. Drumeva², Sl. Ovcharova², Sh. Mustafafova²

¹Tutor at the University Educational Subject „Dental Technician“, Medical College Varna,
Department of Varna Medical University.

²Second-year students at the University Educational Subject „Dental Technician“, Medical
College Varna, Department of Varna Medical University.

Being a mentor consists of being simultaneously an educator, a tutor and an advisor. It is also not an obligation but personal initiative. The mentor-student connection is based mainly on positive mutual relationship and trust. The mentorship function is an instrument that is traditionally applied to education and professional development. It can be either an informal practice or a formal programme. A mentor not only gives knowledge to the students but also receives information from them.

The target of the present research is to investigate the opinion of tutors who participate in teaching students from the Dental Technics Department about the necessity of specialized training in mentorship. An inquiry has been held to investigate the topic. The inquiry list has been developed for the particular occasion.

The target of research are Independent Medico-technical Laboratories of Dental Technics that have received approval of Varna Medical College to participate in student training. The present research consists of managers and attendants from 13 of the approved laboratories /42% from the 32 laboratories altogether/. The research was held in March of the academic 2012-2013 year in Varna. The results have shown that only 21% of the female staff and 8% of the male staff have finished a course in mentorship training. Some male research participants (23%) and a couple of female ones (36%) point out the necessity of specialized training in mentorship skills. The greater part of the respondents do not think that special mentor training is required.

Despite the fact that most of the investigated representatives of the medical personnel neglect mentorship training necessity we strongly recommend an additional course that will introduce and improve pedagogical and communication skills.

Keywords: mentor, dental technician, training in mentorship, research

КОНСУЛТАЦИЯТА КАТО ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ В СПЕЦИАЛНОСТ „ЗЪБОТЕХНИК“ - МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ, МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛОВДИВ

Йордан Ковачев¹, Явор Калъчев², Михаела Варнева³

¹Медицински колеж - Пловдив, ²Медицински университет – Пловдив, ³Медицински университет - Варна³

Класическите форми на обучение в коледите и висшите училища са важна форма на организация на работа. Организационните форми имат тенденция към развитие и усъвършенстване. Настоящото проучване има за цел да изследва и анализира отношението и мотивацията на студентите към консултацията като активна форма на обучение. За реализиране на целта проведохме анкетно проучване. Анкетната карта е собствено разработена. При анализа на резултатите използвахме методите: наблюдение, анализ на документи, проучване на литературни източници.

Обект на проучването са 49 студенти от II и III курс специалност „Зъботехник“ при Медицински колеж към Медицински университет - Пловдив. Средната възраст на респондентите е 19-22 години. Проучването е проведено през летен семестър на учебната 2013-2014 г. За обработка на данните са използвани статистически методи, а фигурите са изготвени посредством програмата Microsoft Excel 2010. Резултатите и техният анализ ни дават основание да направим следните изводи: консултацията е активна организационна форма на обучението, която има за цел да оказва директна помощ при учебни затруднения; значението на консултациите все още се подценява от студентите и те не ги посещават редовно.

Ключови думи: консултация, обучаеми, организационна форма, проучване

CONSULTATION AS A FORM OF TRAINING IN SPECIALTY „DENTAL TECHNICIAN“ - MEDICAL COLLEGE, MEDICAL UNIVERSITY PLOVDIV

Jordan Kovachev¹, Yavor Kalachev², Mihaela Varneva³

Medical College - Plovdiv¹, Medical University - Plovdiv², Medical University - Varna³

The classic forms of training in colleges and high schools are an important form of work organization. These organization forms tend to improve and develop. This paper aims to examine and analyze the students' motivation and attitude to the consultation as active form of training. This study aims to investigate and analyze the attitude and motivation of students to the consultation as an active form of training. To realize this purpose we conducted a survey. The questionnaire was developed own. In analyzing the results using the methods: observation, document analysis, literature survey.

We studied the 49 students from II and III course in "DT" at Medical College Medical University - Plovdiv. The average age of respondents was 19-22 years. The study was conducted in the summer semester of the 2013-2014 academic year on the processing of the data used statistical methods and graphs are established using the program Microsoft Excel 2010.

The results and their analysis gives us reason to draw the following conclusions: the consultation is active organizational form of training, which aims to provide direct assistance with learning difficulties; importance of consultation is still underestimated by the students and they do not attend regularly.

Keywords: consultation, students, organization form, research

ПРАКТИЧЕСКО ОБУЧЕНИЕ ПО ТЕХНОЛОГИЯ НА ЗЪБНИТЕ ПРОТЕЗИ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ МЕДИЦИНСКИЯ КОЛЕЖ НА МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА

Св. Пенева, Й. Йорданов, Т. Димитрова

УНС „Зъботехник“, Медицински колеж, Медицински университет - Варна

„Технология на зъбните протези“ е важна учебна дисциплина при обучението на студентите от специалност „Зъботехник“. В нея се изучават основните конструкционни принципи и технологията на изработване на най-често и най-широко употребяваните зъбопротезни конструкции. Практическите дейности, изпълнявани в лабораториите на учебното заведение, имат голямо значение за формирането на двигателни и технически умения и навици. По време на практическото обучение по учебната дисциплина се придобиват знания, умения и навици, които по-късно се превръщат в професионално поведение. Формира се чувство за отговорност и нагласа за непрекъснат контрол и самооценка. Целта на проучването е да се установи студентското мнение относно качеството на практическото обучение по дисциплината „Технология на зъбните протези“. За постигане на целта използвахме социологически метод. Разработената от Отдел за управление на качеството към МУ-Варна анкетна карта съдържа закрити въпроси за проучване на мнението и открити за събиране на препоръки. Обект на изследване са 50 студенти от I, II и III курс специалност „Зъботехник“ в МК, гр. Варна. Те представляват 50% от студентите в етап на обучение през учебната 2013/2014 година. Анализът на резултатите навежда към следните по-важни изводи: Според студентите предвиденият хорариум за учебната дисциплина е достатъчен за формиране на знания и умения, необходими за успешна практика. Високата удовлетвореност на студентите от практическото обучение по учебната дисциплина е доказателство за педагогическия професионализъм на преподавателите и качеството на обучение, което дава възможност за придобиване на практически умения и компетенции.

Ключови думи: практическо обучение, Технология на зъбните протези, студенти по зъботехника, проучване

PRACTICAL TRAINING IN THE DENTURE TECHNOLOGY FOR STUDENTS FROM THE MEDICAL COLLEGE OF THE MEDICAL UNIVERSITY - VARNA

Sv. Peneva¹, T. Dimitrova², Y. Yordanov²

¹Instructor at the Education and Science Department „Dental Technologist“, ²first-year students in the programme “Dental Technologist” at the Medical College, Medical University - Varna.

Abstract: Denture technology is an important educational discipline in the training of the students in the programme “Dental Technician”. It teaches the basic constructional principles and the technology of producing the most often and most widely used denture constructions. The practical activities, performed at the laboratories in the school, have an immense impact on the formation of motor and technical skills and habits. During the practical training of the discipline one acquires knowledge, skills and habits which later on are transformed into a professional conduct. The aim of the research is to determine the students’ opinion on the quality of the practical training in the discipline Denture Technology. To achieve our goal we have used a sociological method. Developed by the Department of Quality Management at the Medical University - Varna, the survey form contains closed-ended questions to research the opinion and open-ended ones to collect recommendations. The objects of the research are 50 first-, second- and third-year students from the programme “Dental Technician” at the Medical College - Varna.

They represent 50% of the students studying during the academic year 2013/2014. The analysis of the results draws the following important conclusions: According to the students the pre-planned credit hours of the discipline are enough to form knowledge and skills, needed for a successful practice. The students' high level of satisfaction from the practical training in the discipline is a proof of the pedagogical professionalism of the instructors and the quality of education, which gives an opportunity of acquiring professional competencies, needed for a successful practice.

Keywords: practical training, dentures technology, Dental Technician students, research

НЯКОИ СЪВРЕМЕННИ ОПОРНО-ЗАДРЪЖНИ ЕЛЕМЕНТИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ КОМБИНИРАНО ПРОТЕЗИРАНЕ

Наталия Рашева¹, Максим Симов²

¹МУ-Варна, студент 2 курс

²МУ-Варна, ръководител УНС „Зъботехника“

През последните десетилетия развитието на медицинската наука има все по изразен интердисциплинарен характер, който в частност може да се дължи на различните инженерни приложения. В това отношение денталната медицина е клон на медицината с най-дългата традиция по отношение на включването на инженерни решения в практиката. Зъбното протезиране е клон от денталната медицина, който се занимава със заместването на липсващите зъби и свързаните с тях устни или челюстни структури с мостове, протези или други зъбопротезни конструкции, като винаги се поддържат тесни връзки с инженерните дисциплини, най-вече свързани с технологията на производството. Постоянното и бързо развитие на компютърните технологии, които напълно преобразяват производствените процеси, също остава незаличим отпечатък върху зъбното протезиране. Настоящата разработка разглежда някои основни опорно-задръжни елементи, използвани при частично протезиране с моделно лети конструкции. Обръща се внимание на положителните и отрицателни качества на куки по системата Ней, различните видове ставно, телескопно и траверсно свързване и фрезовани повърхности. Засяга се и технологията за изработване на стави с използването на CAD-CAM система.

Ключови думи: опорно-задръжни елементи, моделно лее, комбинирано протезиране, CAD-CAM система

SOME MODERN THE BONES-HOLD THE ITEM USED IN COMBINED DENTURES

Natalia Rasheva¹, Maxim Simov²

¹MU – Varna, student 2 course

²MU – Varna, Head Dep. “Dental technician”

During the last couple of decades, development of medical science has been marked with an ever more pronounced interdisciplinary character which, in part, can be attributed to various engineering applications. In that respect, dentistry is a branch of medicine with the longest tradition of incorporating engineering solutions. Dental prosthetics - the branch of dentistry which deals with the replacement of missing teeth and related mouth or jaw structures by bridges, dentures, or other artificial devices - has always maintained close relationships with engineering disciplines, mostly relying on production engineering. Constant and rapid development of computer-aided technologies, which completely transformed production engineering, also left an indelible mark on dental prosthetics. Present study examines some major the bones - hold the item used in partial dentures with a model - alloy structures. Attention is drawn to the positive and negative qualities of hooks in the system Ney, different types

of joint, telescopes and sleepers connection and milled surfaces. Affect and manufacturing technology of joints with the use of CAD-CAM system.

Keywords: *the bones-hold the item, model casting, combined prosthetics, CAD-CAM system*

ПРОТЕТИЧНО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ЗЪБИ ВЪВ ФРОНТАЛНАТА ОБЛАСТ (СЛУЧАЙ ОТ ПРАКТИКАТА)

М. Милев, М. Варнева

*Преподаватели в УНС по зъботехника, Медицински колеж, Медицински
университет-Варна*

Подчертаването на красотата на лицето е едно от основните изисквания на пациентите, които търсят висококачествени дентални услуги. Една от главните цели на съвременното зъболечение е изработването на естетични възстановявания. Възстановяванията на фронтални зъби са сред най-често срещаните процедури в зъболечението. Цел на настоящата статия е да представим три случая от практиката, при които лечението се извършва с помощта на зъботехническа лаборатория, съвременна апаратура и реставрационни материали. За целта бе сформиран мултидисциплинарен екип за провеждане на максимално естетично дентално възстановяване. Благодарение на доброто познаване на анатомията и на зрителното възприятие, на вникването във физиологията и патологията и на задълбоченото познаване на съществуващите съвременни материали и технологии постигнахме истински естетичен резултат.

Ключови думи: *протетично възстановяване, зъби във фронталната област, случай от практиката, литиев дисиликат (прес керамика), естетика, биосъвместима безметална технология*

PROSTHETIC RESTORATION OF TEETH IN THE FRONTAL AREA (A PRACTICAL CASE)

M. Milev, M. Varneva

*Lecturers at the Training scientific sector of Dental technology, Medical College, Medical
University - Varna*

Enhancement of facial beauty is one of the main requirements of the patients who search for high quality dental services. The manufacturing of esthetic restorations is one of the main goals of the contemporary dental treatment. Frontal teeth restorations are among the most common procedures in dental treatment. Our present article is intended to present a practical case in which the patients have impaired completeness and esthetics in the frontal area of their dentition due to trauma or caries resistance. A multidisciplinary team was composed to conduct a maximum esthetic dental restoration. We achieved a real esthetic result thanks to the good knowledge of anatomy and visual perception, entering deep into physiology and pathology and due to our profound knowledge of the existing materials and technologies.

Keywords: *prosthetic restoration, front teeth area, a practical case, case study, lithium disilicate (press ceramics), aesthetics, biocompatible metal free technology*

СЛУЧАЙ НА БЕЛОДРОБНА ТУБЕРКУЛОЗА СЛЕД ПРИЛОЖЕНИЕ НА REMICADE

С. Владева

Медицински факултет, Тракийски университет - Стара Загора

Описва се клиничен случай на жена на 47 г., при която след лечение на високоактивен ревматоиден артрит с медикамента Remicade за период от шест месеца в доза 0,3 мг/кг тегло като инфузия по схема, съчетано с 10 мг Метотрексат седмично се изяви клиника на белодробно инфилтративно заболяване. Отрицателните туберкулинови проби, отчетени на фона на прием на Преднизолон 10 мг/дневно, както и негативният растеж на храчките за бактерии на Кох първоначално, нетипичните рентгенови, бронхоскопски и компютър-томографски промени наложиха открита белодробна биопсия. Макроскопски се намери дисеминирана форма на инфилтративно-пневмонична туберкулоза със засягане на двете белодробни половини и на плевра. Хистологичният резултат установи огнища от казеозна некроза и клетки тип Лангханс в променената белодробна тъкан. Впоследствие допълнително при микробиологичното изследване на храчка се установи наличие на *Mycobacterium tuberculosis*. След проведено специфично лечение с тройна антибиотична комбинация настъпи обратно развитие на туберкулозно-то възпаление.

Извод: Представеният случай доказва възможността за подобно странично действие на Remicade, трудния диференциално-диагностичен аспект на настъпилите промени. Насоченото скриниране за специфично възпаление на белите дробове преди и в хода на лечение с Remicade е важна част от проследяването на пациентите с ревматоиден артрит.

Ключови думи: ревматоиден артрит, лечение, Remicade, нежелани странични реакции

A CASE OF PULMONARY TUBERCULOSIS AFTER ADMINISTRATION OF REMICADE

S. Vladeva

Medical Faculty, Thracian University, Stara Zagora

A clinical case of a woman at the age of 47 is presented where after a treatment of highly active rheumatoid arthritis with the drug Remicade for a period of six months at a dose of 0.3 mg / kg combined with 10 mg methotrexate weekly an infiltrative lung disease was developed. Negative tuberculin samples were recorded with the admission of Prednisolone 10 mg / day, and also negative growth of Koch bacteria in the sputum at the beginning. The atypical X-ray, bronchoscopy and CT changes necessitated an open lung biopsy. Macroscopic disseminated form of infiltrative-pneumonic tuberculosis was found with the involvement of both lung and pleura halves. Histological results showed caseous necrosis and Langhans-type cells in the altered lung tissue. Subsequently, additional microbiological testing of sputum revealed *Mycobacterium tuberculosis*. Following a specific treatment with a triple antibiotic combination, there was a reversal of tuberculosis inflammation.

Conclusion: The presented case demonstrated the possibility of such side effect of Remicade with difficult differential diagnosis. Targeted screening for specific inflammation of the lungs before and during treatment with Remicade is an important part of the follow-up of patients with rheumatoid arthritis.

Keywords: rheumatoid arthritis treatment, Remicade, side effects

ХОМЕОПАТИЧНИ ЛЕКАРСТВА

С. Маринова, М. Салиева, А. Вели

¹Студенти, Медицински университет – Варна

Хомеопатията е метод на лечение на природна основа. За неин основоположник се смята немският лекар Самюел Ханеман (1755-1843). След много наблюдения той установил, че веществата, които в измислени дози могат да причинят болест, в безкрайно малки дози могат да излекуват болест, протичаща с подобни симптоми. Името хомеопатия произлиза от *homeos* – подобен, и *patos* – болест. Лекарите хомеопати се съобразяват с важен принцип – принципа на индивидуалния подход към болния. Това означава, че не се лекува болестта, а болният човек според неговите индивидуални особености (физически и психо-емоционални), а също и според неговите болестни тенденции и предразположения. Хомеопатията е предпочитан метод за лечение при бременни жени, кърмачета, деца, възрастни хора, болни хора с бъбречна и чернодробна недостатъчност, а също и на хора с алергии. Счита се, че докато алопатичните лекарства потискат болестта, хомеопатичните са специфичен сигнал за стимулиране и отключване на потенциала, заложен във всеки организъм да се справи с възникнал в него болестен процес.

Ключови думи: хомеопатия, хомеопатични лекарства

HOMEOPATHIC REMEDIES

S. Marinova, M. Salieva, A. Veli

¹Students, Medical University of Varna

Homeopathy is method of treatment based on natural origin. It is considered that her founder is the german scientist Samuel Hahnemann (1755-1843). After a lot of research he ascertain that the substance can cause disease, in very small dose can also cure disease with similar symptoms. The name homeopathy comes from *hemos* – similar and *patos* – disease. Doctors which practice homeopathy obey very important rule – an individual approach to the patient i.e. the doctor cure not the disease, but the ill patient according his individual physical, mental and emotional characteristics and also according discharge summary and diatheses. Homeopathy is preferred method of treatment to pregnant women, infants, children, old people, patients with kidney and liver insufficiency, and patients with allergies. It is considered that till allopathic drugs suppress the disease, homeopathic drugs are specific signal to stimulate the potential of the organism to recover from the disease process.

Keywords: homeopathy, homeopathic remedies

ФУНКЦИОНАЛНИ ХРАНИ И НУТРАЦЕВТИЦИ, НАЛИЧНИ ВЪВ ФАРМАЦЕВТИЧНАТА МРЕЖА В БЪЛГАРИЯ

Николина Заркова, Виктория Иванова, Катя Недева, Жанет Георгиева

Студенти 2 курс, специалност “Фармация”, Медицински университет - Варна

Въведение: Съгласно широко възприетата концепция като функционални се дефинират тези храни, които осигуряват ползи за здравето извън основното хранене. Все повече потребители вярват, че функционалните храни и техните активни компоненти (нутрацевтици) могат да намалят риска от определени здравни проблеми.

Целта на настоящото проучване е да се оцени наличието на функционални храни в аптекната мрежа в България.

Методи: Бяха посетени определен брой аптеки и дрогерии в района на град Варна. Различни видове продукти бяха идентифицирани като функционални храни и нутрацевтици по определени критерии.

Резултати: Продуктите, идентифицирани като функционални храни и нутрацевтици, бяха разделени в три групи въз основа на тяхното съдържание и произход: такива на растителна основа, с нерастителен произход и обогатени храни. Различни видове храни и нутрацевтици бяха идентифицирани и класифицирани според фокуса на техните здравни претенции. Профилактика на стомашно-чревната функция, липидния профил и гликемичния индекс са някои от ползите, които тези продукти биха могли да носят за организма. Освен това бяха описани обогатени храни и нутрацевтици с благоприятен ефект върху някои метаболитни заболявания.

Извод: Въпреки че терминът "функционални храни" все още не е много популярен в България, беше установено голямо разнообразие от природни продукти и нутрацевтици с различни здравни претенции, налични в аптекната мрежа.

Ключови думи: функционални храни, нутрацевтици, здравни ползи

FUNCTIONAL FOODS AND NUTRACEUTICALS AVAILABLE IN BULGARIAN PHARMACEUTICAL NETWORK

Nikolina Zarkova, Viktoria Ivanova, Katya Nedeva, Zhanet Georgieva

Second year students, "Pharmacy", Medical University-Varna

Department of Biochemistry, Molecular Medicine and Nutrigenomics

Introduction: According widely adopted concept functional foods are defined as foods that may provide health benefits beyond basic nutrition. An increasing number of consumers believe that functional foods and their active components (nutraceuticals) can reduce the risk of certain health problems.

The purpose of present survey is to assess the availability of functional foods in the pharmacy networks in Bulgaria. Methods: Certain number of pharmacies and drug stores in Varna region were visited and different kinds of products were recognized and defined as functional foods and nutraceuticals using certain criteria.

Results: Based on their nutrient content, the products were divided into three groups: plant-derived functional foods and nutraceuticals, ones with non-plant origin and fortified foods. Different kinds of foods and nutraceuticals were identified and classified according their health claims. Prophylaxis of gastrointestinal function, lipid profile and glycemic index are some of benefits that this products could provide. Moreover, fortified foods and nutraceuticals with beneficial effects on certain metabolic diseases were described.

Conclusion: Although the term "functional foods" is not very popular in Bulgaria yet, there are many natural products and nutraceuticals with varied health claims, available in pharmacy networks in Bulgaria.

Keywords: functional foods, nutraceuticals, health benefits

РЕКЛАМАТА – НОВИЯТ ОПИУМ НА ОБЩЕСТВОТО

Десислава Александрова, Десислава Димитрова

Студенти, Медицински колеж - Варна

Въведение: Всяка форма на информация, представяне, промоция или предложения с цел стимулиране предписването, продажбата или употребата на дадено лекарство е дефиниция за реклама. Като елемент на маркетинговата комуникация цели да повиши интереса към дадена стока. По закон лекарствата в България винаги са два вида – без лекарско предписание (OTC, over the counter = отпуснат „над тезгяха“) и по лекарско предписание. Пред населението се допуска реклама само на лекарства, които се отпускат без лекарско предписание и рекламни кампании по ваксиниране. Рекламата на лекарства подлежи на разрешителен режим чрез разглеждане и одобряване от Експертен съвет и издаване

на административен документ от директора на ИАЛ. Тя трябва да насочва към правилна употреба, като представя обективно терапевтичните показания, без да преувеличава възможностите за лечение, профилактика или диагностика с конкретното лекарство.

Цел: Целта на изследването е да се проследят законодателните изисквания за рекламата на лекарствата и влиянието на рекламата върху обществото и фармацевтичния пазар.

Материали и методи: Използван е методът на анкетиране на фармацевти, лекари, както и на пациенти на територията на гр. Варна и гр. Казанлък.

Резултати: Податливи на рекламите са гражданите, защото те им показват определени симптоми или типове личности, чрез които потребителят да се самоидентифицира. Докато медицинските лица са по-предпазливи – водещ елемент в подобна реклама при тях е не търговското послание, а качеството и безопасността на продукта.

Изводи: Рекламата (от френски *reclame* или от латинското *reclamo*, „извиквам“) се оказва едно силно оръжие на 21 век за привличане на вниманието или за „зомбирането“ на аудиторията.

Ключови думи: реклама, маркетинг, без лекарско предписание, влияние на рекламата

THE ADVERTISEMENT – THE NEW OPIUM OF SOCIETY

Desislava Alexandrova, Desislava Dimitrova

Students, educational and research sector of assistant pharmacist, Medical College - Varna

Introduction: Every form of information, introduction, promotion or suggestion, made with the purpose of stimulating the prescribing, selling or using a certain type of medicine, is definition of advertisement. As a part of the marketing communication its purpose is to increase the interest for certain goods. According to the Bulgarian law, the drugs are two types – without prescription (OTC, over the counter) and with prescription. Public advertisement is allowed only for medicines available without prescription and for vaccination marketing campaigns. Advertising medicines requires a license, granted by Committee of experts and granting of administrative document by IAL's director. It must show the proper use of the drug, by resending objectively the therapeutical indications, without exceeding the possibilities for treatment, prevention or diagnostics.

Goal: the purpose of the research is to study the legislative requirements for the medicine promotion and its influence over the society and the pharmaceutical market. *Sources and methods:* the research is based on surveys filled by pharmacists, doctors and also patients on the territory of the cities Varna and Kazanlak. *Results:* pliable to the commercials are the citizens, because they are introduced to specific symptoms or personality types, to which they can relate and identify themselves with. As for the medics – they are more cautious. The leading element in an advertisement to them is not the commercial message, but the quality and safety of the product. *Conclusion:* the commercial (in French *reclame* or in Latin *reclamo*, call) has become one powerful weapon of the 21st century for attracting attention or for “zombifying” the public.

Keywords: advertisement, marketing, without prescription, influence of advertisement

ПРОУЧВАНЕ НА НАГЛАСАТА ЗА УПОТРЕБА НА ХОМЕОПАТИЧНИ СРЕДСТВА ПРИ СТУДЕНТИ ОТ МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ И МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ – ВАРНА

Хр. Романова, Мария Пантелеева

Медицински университет – Варна, УНС по МБС

Проведено е анкетно проучване на 133 студенти от I и II курс на Медицински колеж при МУ-Варна на нагласата за употреба на хомеопатични средства.

Изводите, които направихме, са, че по-голямата част от анкетираните студенти са запознати с хомеопатията като терапевтичен метод и повече от половината от тях вече са ползвали хомеопатични средства. По-младите от анкетираните студенти са по-малко информирани. Установихме, че най-познати и най-често използвани хомеопатични средства са осцилококцинум, стодал, цинабсин, инфлуцид, тонзилотрен, седатиф и други често рекламирани препарати. Желаетелите да изучават хомеопатия по време на обучението си в Медицинския университет и Медицинския колеж са повече от половината от анкетираните.

Ключови думи: хомеопатия, хомеопатични средства, алтернативна медицина

A STUDY ON THE USE OF HOMEOPATHIC REMEDIES AMONG STUDENTS FROM MEDICAL UNIVERSITY AND MEDICAL COLLEGE – VARNA

Hristianna Romanova, Maria Panteleeva

Medical University – Varna, Disaster Medicine Department

A study was held among 133 1st and 2nd year students from Medical University and Medical College - Varna about their disposition to use homeopathic remedies.

The conclusions we made were that the majority of the respondents are familiar with homeopathy as a therapeutic method and more than half of them have already used homeopathic remedies. The younger respondents are less informed. It was determined that best known and commonly used homeopathic remedies are Oscillocoquinum, Stodal, Cinnabsin, Influcid, Tonzilotren, Sedatif PC and other most advertised products. More than half of the respondents are willing to study homeopathy as a subject at the Medical University and the Medical College.

Keywords: homeopathy, homeopathic remedies, alternative medicine

АСПЕКТИ НА ПАРАЛЕЛНА ТЪРГОВИЯ С ЛЕКАРСТВА В БЪЛГАРИЯ

А. Цветкова¹, С. Михайлова¹, А. Тодорова²

¹УНС „Помощник-фармацевт”, Медицински колеж - Варна

²Катедра по „Фармацевтични науки и фармацевтичен мениджмънт”, Факултет по фармация, Медицински университет - Варна

Паралелната търговия съществува в целия ЕС. Тя е възможна заради разликите в цените, на които производителите на медикаменти ги продават в отделните страни. При паралелната търговия

дистрибуторите купуват едно лекарство от държава, в която цената му е по-ниска, и го продават в друга, където е по-висока. Обект на този тип дейност са скъпите нови лекарства.

Паралелната дистрибуция на лекарства, както и при други стоки, противодейства на ценовите различия между различните национални пазари в рамките на Европейската икономическа зона (ЕЕА). Идеята е паралелните фармацевтични дистрибутори да осигуряват възможност за спестявания за обществените организации, купуващи лекарства, като едновременно гарантират, че тези лекарства са с доказан произход от ЕС и са част от законната верига на лекарствоснабдяване.

Ключови думи: паралелна търговия, ИАЛ, лекарства, фармацевтичен пазар

ASPECTS OF PARALLEL PHARMACEUTICAL TRADE IN BULGARIA

A. Tsvetkova¹, S. Mihailova¹, A. Todorova²

¹TRS "Assistant Pharmacist", Medical College -Varna

²Department of Pharmaceutical Sciences and Pharmaceutical Management, Faculty of Pharmacy, Medical University - Varna

Parallel pharmaceutical trade exists within the entire EU. What makes the parallel trade a feasible model is the price level difference of pharmaceuticals, produced by different manufacturers across the EU member states. This means that a distributor can buy a pharmaceutical product in a low-price country and then re-sell it in a high-price country. New and expensive medicinal products are in the focus of the parallel trade. (1)

Parallel trade of pharmaceutical and other products diminishes the price differentials across the separate national markets within the European Economic Area (EEA). The notion of parallel trade is to facilitate the savings of public organizations through the purchase of medicinal products with a certificate of EU origin within the legitimate pharmaceutical supply chain.

Keywords: parallel trade, BDA, medicinal products, pharmaceutical markets

УДОВЛЕТВОРЕНОСТТА НА БЛИЗКИТЕ – ПРЕДПОСТАВКА ЗА КАЧЕСТВОТО НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ В БОЛНИЧНИТЕ ОТДЕЛЕНИЯ

Петя Аспарухова, Любомир Маринов

Филиал „Проф. д-р Иван Митев“ към МУ-София

Статията разглежда способността на медицинските сестри да осигурят качествени здравни грижи в подкрепа на близките на пациентите.

Цел на настоящето изследване е да проучи удовлетвореността на близките на пациентите от качеството на здравните грижи в болничните отделения, свързани с отношението на медицинските сестри.

Материали и методи: Проучването е проведено през периода август-септември на 2013 година сред 140 близки на пациентите в лечебни заведения на територията на страната. В процеса на изследването са използвани документален, социологически и статистически методи. За проучване мнението на респондентите са разработени анкетни карти. Данните са обработени чрез статистическата програма SPSS, а графиките са изготвени посредством програмата Microsoft Excel.

Резултати: В по-голямата си част близките споделят, че медицинските сестри успяват да ги приспособят в отделението много бързо – 59,3%. Значителна част – 48,6%, определят милосърдието като

водещо качество, което трябва да притежават медицинските сестри при прилагането на здравните грижи. В същото време съпричастността на здравната грижа според респондентите е с акцент върху медицинския аспект – 71,5%, а духовното насърчаване и подкрепа са пренебрегвана област в работата на сестрите – 28,5%. Успокоителен е фактът, че 51,4% от медицинските сестри разговарят с близките винаги, когато имат време.

Заклучение: Резултатите показват, че близките не са напълно удовлетворени от качеството на здравната грижа, изразена в загриженост, съчувствие, внимание, емоционална и духовна подкрепа.

Ключови думи: близки, удовлетвореност, качество, здравни грижи, медицински сестри

SATISFACTION OF PATIENT'S RELATIVES – PREREQUISITE FOR QUALITY OF HEALTH CARE IN HOSPITAL WARDS

Petya Asparuhova, Liobomir Marinov

Affiliate “Prof. Dr. I. Mitev” at Medical University – Sofia

This review examines the ability of nurses to provide quality health care to support relatives of patients.

Target of present study is to research the satisfaction of patients' relatives of quality of health care in hospital wards, in relation to nurses' attitude.

Materials and methods: This study was made in August-September 2013, among 140 relatives of patients in various hospitals on the territory of the country. During the research process documentary, sociological and statistical methods were used. Questionnaires were developed to study the respondents' views. Data were processed by the SPSS statistical program, and graphics were prepared by Microsoft Excel.

Results: Most of the patients' relatives reported that nurses were able to adapt them very quickly when entering the hospital ward- 59,3%. A significant part – 48,6% determined compassion as a leading quality that nurses need to have when applying health care. At the same time, the involvement of health care according to the respondents is with an emphasis on medical aspects – 71,5%, and the spiritual encouragement and support are neglected areas in nurses' work - 28,5%. Reassuring is the fact that nurses talk to respondents whenever they have time – 51,4%.

Conclusion: The results show that patients' relatives are not completely satisfied of quality of nurses' health care, expressed in concern, compassion and care, emotional and spiritual support.

Keywords: patients' relatives, satisfaction, quality, health care, nurses

БЪБРЕЧНИ УВРЕДИ В ХОДА НА ЧРЕВНИ ИНФЕКЦИИ, ПРОТИЧАЩИ С ОСТЪР ДИАРИЕН СИНДРОМ

И. Тодоров¹, М. Господинова¹, Д. Близнакова²

¹Катедра по Инфекциозни болести, епидемиология и тропическа медицина,
Медицински университет - Варна

²Катедра по детски болести и медицинска генетика,
Медицински университет – Варна

Острите чревни инфекции, протичащи с диаричен синдром, продължават да бъдат главна причина за заболяемост и смъртност сред населението по целия свят. В развиващите се страни диарията, свързана с инфекциозни агенти, се асоциира с приблизително 3 млн. смъртни случая годишно, ангажирайки предимно лица от детската възрастова група. С това острите гастроентерити се нареждат на члено място в групата на петте основни причини за заболяемост и смъртност в тези региони (на второ място след пневмонията). Що се отнася до развитите страни, инфекциозната диария е отговорна за около 2,2 млн. посещения при лекар на година, като възприемчиви са всички лица, без съществена въз-

растова или полова предилекция. В хода на вирусните или бактериални гастроентерити по разнообразни патофизиологични механизми биват засягани бъбреците, като развиващият се уринарен синдром може да бъде: основна проява на болестта (холера, хемолитико-уремичен синдром), с факултативен характер (салмонелози, коремен тиф) или по-скоро рядко срещан се (шигелоза). С настоящия обзор си поставихме за цел да обследваме наличните в литературата данни, относно най-честите етиологични агенти, причиняващи бъбречни увреди в хода на остра диария от инфекциозен произход и да анализираме характера, тежестта, диагностичната стойност, обратимостта и прогнозата на развиващия се уринарен синдром. Това сме направили, базирайки се върху общ преглед на наличната в различни медицински източници информация относно посочения проблем. Разгледани са най-честите чревни инфекциозни заболявания, в протичането на които биват засегнати бъбреците, механизмите на бъбречна увреда, промените, които се отчитат при биохимично изследване на урината на болните, тяхната диагностична и прогностична стойност. Обзорът показва, че бъбречните увреди в хода на чревни инфекции, протичащи с диаричен синдром, са често срещано явление, особено в хода на заболявания като холера, салмонелози, колиентерити. Токсични, хипоксични и дисметаболически механизми обясняват развиващите се прояви на нефрит, пиелит, пиелонефрит, бъбречна недостатъчност. Своевременното и адекватно лечение повлиява в значителен аспект посочените патофизиологични механизми, в резултат от което клиничните проявления се негативират и прогнозата в дългосрочен аспект е благоприятна.

Ключови думи: диария, гастроентерит, чревна инфекция, бъбреци, уринарен синдром

RENAL INJURY IN THE COURSE OF DIARRHEAL INFECTIONS

I. Todorov¹, M. Gospodinova¹, D. Bliznakova²

¹Department of Infectious Diseases, Epidemiology and Tropical Medicine,
Medical University - Varna

²Department of Pediatrics and Medical Genetics, Medical University - Varna

Acute diarrheal infections are still the main cause of morbidity and mortality worldwide. In developing countries, acute diarrhea is associated with approximately 3 million deaths per year, predominantly among children. Because of this acute gastroenteritis are around the top of the five main causes of morbidity and mortality in this parts of the world (at the second place next to pneumonia). In industrialized countries acute infectious diarrhea accounts for 2.2 million physician visits per year and all patients are at risk, no matter of the age or sex. In the course of viral or bacterial gastroenteritis, different pathological mechanisms lead to renal injury, which is: the main symptom of the disease (cholera, hemolytic – uremic syndrome), a minor issue (salmonellosis, abdominal typhus) or with rare occurrence (shigellosis). In the present review we introduce data about the most frequent agents that cause renal injury in the course of acute infectious diarrhea and we analyze its character, severity, diagnostic value and prognosis. We were based on literature data about that problem. The most important acute diarrheal infections, which take its course with renal involvement, the pathological mechanism of renal injury, biochemical changes in the patient's urine, its diagnostic and prognostic values are shown. Our review present that renal injury in the course of acute infectious gastroenteritis is not rare, especially about cholera, salmonellosis, colienteritis. Nephritis, pyelitis, pyelonephritis and renal failure are caused by toxic, hypoxic and dismetabolic mechanisms. The appropriate treatment should be start as soon as possible and the recovery would be full and the prognosis would be auspicious.

Keywords: diarrhea, gastroenteritis, gastrointestinal infection, kidneys, urine syndrome

ДИГИТАЛНА МАМОГРАФСКА ТОМОСИНТЕЗА – ИНОВАТИВНА ДИАГНОСТИЧНА МЕТОДИКА

Георги Вълчев¹, Милка Попова²,
Марияна Алексиева²

¹Медицински колеж - Варна, УНС „Рентгенов лаборант“, асистент; УМБАЛ „Света Марина“ - Варна, Клиника по образна диагностика, рентгенолог-специалист

²Медицински колеж - Варна, УНС „Рентгенов лаборант“, студент

Мамографията се е утвърдила като скринингово и диагностично изследване от колосална значимост. С навлизането на дигиталните технологии тази методика се облагодетелства от значително подобрена разделителна способност и намалена доза йонизиращо лъчение за пациента. В последните години научните общности в САЩ и Европа разработват и имплементират най-новото стъпало в еволюцията на това незаменимо изследване. Комбинирайки аспекти от аналоговата томография и сложния компютърен постпроцесинг, достигаме до дигиталната мамографска томосинтеза – метод, добиващ серия от срези подобно на компютърната томография, но без сигнификантно увеличение на дозата. Крайната доза, поета от пациента, се равнява на дозата от единична аналогова мамография. Всяко едно от добитите изображения е с качеството на дигитална мамография. Крайно повишената информативност и възможността за триизмерни реконструкции значително намаляват фалшиво положителните и фалшиво отрицателните резултати, както и позволяват много по-ранното откриване на малигнени и суспектни лезии, подобрявайки прогнозата за сигнификантна част от пациентите. Допълнително, успоредно със срезовата серия, апаратът извършва и двуизмерна дигитална мамография. Новият метод все още набира скорост в световните клиники, но всички проведени до момента проучвания потвърждават изключителната му стойност – и като диагностично, и като скринингово изследване.

Ключови думи: мамография, томосинтеза, мамографска томосинтеза, рак на гърдата, нови технологии, образна диагностика, скрининг

DIGITAL MAMMOGRAPHIC TOMOSYNTHESIS – A NOVEL DIAGNOSTIC METHOD

Georgi Valchev¹, Milka Popova², Mariyana Aleksieva²

¹Medical College Varna, Department of Radiological Technologists, teaching assistant; UMBAL “Sveta Marina” Varna, Clinic of Imaging Diagnostics, specializing radiologist.

²Medical College Varna, Department of Radiological Technologists, student

Mammography has been established as a screening and diagnostic tool of colossal significance. With the introduction of digital technology this method has benefitted greatly – substantial leaps have been made in terms of improved image resolution and ionising radiation dose. In recent years the scientific communities in the USA and Europe have been developing and implementing the newest stage in the evolution of this irreplaceable examination. Combining aspects of analogue tomography and complex computed postprocessing, digital mammographic tomosynthesis has been contrived – a method that delivers a series of slices, similar to computed tomography, but without significant increase in patient dose. The total dose received by the patient is equal to that of a single analogue mammogram. Each of the acquired images has the resolution of digital mammography. The greatly increased informativeness and the capacity for three-dimensional reconstructions substantially reduce false-positive and false-negative results, as well as enable much earlier detection of malignant and suspicious lesions, improving prognosis for a significant part of the patient body. Additionally, along with the series of slices, the apparatus performs a standard two-dimensional digital mammogram. This novel method is currently slowly being introduced in the world's clinics, meanwhile all studies conducted so far confirm its incredible value – as both a diagnostic and a screening tool.

Keywords: *mammography, mammogram, tomosynthesis, mammographic tomosynthesis, breast cancer, novel technologies, imaging diagnostics, screening*

НОВИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ И ТЕХНИТЕ АКТИВНИ СЪСТАВКИ В ТЕРАПИЯТА НА ОНКОЛОГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Калоян Георгиев

Катедра по предклинични и клинични дисциплини, УНС „Фармакология и токсикология“, Факултет по фармация, Медицински университет - Варна

Ракът е втората водеща причина за смърт в развиващите се страни. Поради значително изразените странични ефекти на химиотерапията, усилията са насочени към свеждане до минимум на неблагоприятните ефекти чрез използване на вещества от растителен произход. Много растения са показали многообещаваща противотуморна активност ин витро и ин vivo, но все още не е проучен активният принцип на този ефект. Необходимо е обединяване на усилията в областите фармакогнозия, фармакология и химия в откриването и въвеждането в клиничната практика на нови противотуморни агенти от растителен произход. В това ревю ще обобщим данните от литературата за някои нови потенциални противоракови молекули от растителен произход, техните предполагаеми молекулярни мишени, както и оценка на тяхната ин витро и ин vivo активност.

Ключови думи: *противотуморна активност, антинеопластични агенти, рак, лечебни растения*

NEW MEDICINAL PLANTS AND THEIR ACTIVE INGREDIENTS IN THE TREATMENT OF CANCER

Kaloyan Georgiev

*Department of Preclinical and clinical sciences, Sector Pharmacology and Toxicology,
Faculty of Pharmacy, Medical University - Varna*

Cancer is the second main cause of death in developing countries. Due to significantly pronounced side effects of chemotherapy, efforts are focused on minimizing adverse effects by using substances of plant origin. However, there are many plants that have shown very promising anticancer activities in vitro and in vivo but their active anticancer principles have yet to be evaluated. Combined efforts in fields of Pharmacognosy, Pharmacology and Chemistry are required to find new lead anticancer constituent to fight disease. In this review we summarize the data in the literature for potential anticancer molecules of plant origin, their possible molecular targets as well as evaluation of their in vitro and in vivo activity.

Keywords: *anticancer activity, anticancer agents, cancer, medicinal plants*

ОЦЕНКА НА ФАРМАКОКИНЕТИЧНИТЕ И ФАРМАКОДИНАМИЧНИТЕ СВОЙСТВА НА КАТЕХИНИТЕ ОТ ЗЕЛЕН ЧАЙ

Калоян Георгиев

Катедра по предклинични и клинични дисциплини, УНС „Фармакология и токсикология“, Факултет по фармация, Медицински университет - Варна

Доказано е в много предклинични изследвания, че зеленият чай (*Camellia Sinensis*) притежава противотуморна активност. Неговите основни активни компоненти включват епигалокатехин галат (EGCG), епигалокатехин (EGC), епикатехин (EC) и епикатехин галат, от които EGCG притежава най-мощния антиоксидантен ефект. Целта на този преглед е да се съберат данни за фармакокинетиката на катехините в зеления чай, като например бионаличност, метаболизъм, полуживот, екскреция, както и възможностите за взаимодействие с други лекарства, използвани едновременно, но също така да се оцени връзката между тези параметри с техните фармакодинамични свойства.

Ключови думи: рак, зелен чай, катехини, фармакокинетика

EVALUATION OF PHARMACOKINETIC AND PHARMACODYNAMIC PROPERTIES OF GREEN TEA (*CAMELLIA SINENSIS*) CATECHINS

Kaloyan Georgiev

Department of Preclinical and clinical sciences, Sector Pharmacology and Toxicology,
Faculty of Pharmacy, Medical University - Varna

Green tea (*Camellia sinensis*) has been shown to exhibit cancer-preventive activities in preclinical studies. Its principal active components include epigallocatechin gallate (EGCG), epigallocatechin (EGC), epicatechin (EC), and epicatechin gallate, of which EGCG is the most abundant and possesses the most potent antioxidative activity. The aim of this review is to gather data on the pharmacokinetics of catechins, e.g. bioavailability, metabolism, half-life, excretion, as well as opportunities for interaction with other concomitantly used drugs, but also to evaluate the relationship between these parameters with their pharmacodynamic properties.

Keywords: cancer, green tea, catechins, pharmacokinetic

ОФОРМЯНЕ НА ПАЛАТИНАЛЕН КЛАПАН ПРИ ГОРНА ЦЯЛА ПРОТЕЗА ЧРЕЗ РАДИРАНЕ НА МОДЕЛА

Явор Калъчев¹, Онник Чапрашикян¹, Йордан Ковачев², Джендо Джендов³

¹Медицински университет - Пловдив, ²Медицински колеж - Пловдив, ³Медицински университет - Варна

Известно е, че палатиналният клапан се явява уплътнението по задния край на горна цяла протеза, който лежи върху областта на задния палатинален клапан. Техниките за конструиране на палатиналният клапан могат да се разделят на:

- Функционална техника - окончателният отпечатък в района на задния палатинален клапан изисква термопластичен материал, който да се оформи с движения, извършвани от пациента.

- Полуфункционална техника - окончателният отпечатък в района на задния палатинален клапан се оформя с движения, предизвикани от денталния лекар.
- Емпирична техника - палатиналният клапан се получава чрез радиране на работния гипсов модел до желаната дълбочина.

Целта на настоящата публикация е да представи различни становища за получаване на палатинален клапан чрез радиране на модела.

Материал и методика: Разгледани са различни становища за оформяне на палатинален клапан чрез радиране на модела. Дадени са насоки за конструиране на палатиналният клапан при горна цяла протеза. Получените резултати могат да бъдат използвани като база на бъдещи изследвания.

Ключови думи: горна цяла протеза, палатинален клапан

SHAPING THE PALATAL SEAL IN UPPER COMPLETE DENTURE WHOLE TRACING BY MODEL

Yavor Kalachev¹, Onnik Chaprashikian¹, Jordan Kovachev², Jendo Jendov³

¹Medical University - Plovdiv, ²Medical College - Plovdiv, ³Medical University - Varna

It is known that the palatal seal at the rear edge of the upper complete denture which rests on the rear area of palatal seal.

Technics for constructing palatal seal can be divided into:

- *function technique the final imprint at the rear region of the palatal seal requires a thermoplastic material which can be formed with the movements carried out by the patient.*
- *semifunctional technique definitive footprint in the region of the back palatal seal is formed with movements caused by dentists.*
- *empirical technique, palatal valve is obtained by tracing the working plaster model to the desired depth.*

The purpose of this publication is to present different views to obtain palatal seal by tracing on the model.

Material and methods: Many different views on shaping the palatal seal by tracing model. Guidance is given for constructing an upper palatal valve prosthesis whole.

The results obtained can be used as the basis of further investigations.

Keywords: upper complete denture, palatal seal

АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ ЗА НАЧИНИТЕ ЗА ОФОРМЯНЕ НА ПАЛАТИНАЛЕН КЛАПАН ПРИ ГОРНА ЦЯЛА ПРОТЕЗА

Явор Калъчев¹, Онник Чапрашикян¹, Йордан Ковачев², Джендо Джендов³

¹Медицински университет - Пловдив, ²Медицински колеж - Пловдив,

³Медицински университет - Варна

Известно е, че палатиналният клапан се явява уплътнението по задния край на горна цяла протеза, който лежи върху областта на задния палатинален клапан.

Целта на настоящата публикация е чрез анкетно проучване да проучи мнението на лекарите по дентална медицина, зъботехниците на свободна практика и студентите от специалност „Зъботехника“ – МК, МУ-Пловдив, относно начините за оформяне на палатинален клапан при горна цяла протеза. Материал и методика: Проучено е мнението на 30 преподаватели от Факултета по дентална медицина, МУ-Пловдив, и 20 лекари по дентална медицина на свободна практика; 30 зъботехници на свободна практика и 30 студенти от специалност „Зъботехника“ – МК, МУ-Пловдив. Зададените въпроси

изясняват тяхното становище относно конструирането на дисталната граница на горна тотална протеза за получаване на палатинален клапан. Резултатите от анкетата са обработени и унагледени посредством Microsoft Office Excel.

Резултати: Получените резултати са систематизирани по групи и онагледени с диграми. В диаграмите са посочени процентните съотношения на мнението на анкетирания по определен проблем. Под диаграмите е дадено и кратко становище на авторите на публикацията за правилното становище по определен проблем, като е посочена използваната литература.

Получените резултати от анкетното проучване дават информация относно мнението на лекарите по дентална медицина, зъботехниците и студентите от специалност „Зъботехника“ относно използваните материални и начините за оформяне на палатинален клапан при горна цяла протеза. Те могат да бъдат използвани като база на бъдещи изследвания.

Ключови думи: горна цяла протеза, палатинален клапан

INVESTIGATION ON HOW TO FORM AN UPPER PALATAL SEAL IN UPPER COMPLETE DENTURE

Yavor Kalachev¹, Onnik Chaprashikian¹, Jordan Kovachev², Jendo Jendov³

¹Medical University - Plovdiv, ²Medical College - Plovdiv, ³Medical University - Varna

It is known that the palatal seal at the rear edge of the upper complete denture which rests on the rear area of palatal seal.

The purpose of this paper is through an investigation to explore the views of dentists, dental technicians - freelancers and students on how to form an upper palatal seal of upper complete denture.

Material and methods: Opinion survey of 30 members of the Faculty of Dental Medicine - Plovdiv and 20 dentists freelance.; 30 Technicians freelance and 30 students in Medical college-Medical University-Plovdiv. The questions clarified their position on construction of distal upper limit of upper complete denture to receive palatal seal. The results of investigation processed by Microsoft Office Excel.

The results are summarized in groups and illustrated by the charts. In the charts, percentages are given the views of respondents on a particular problem. Below chart is a brief statement of the authors of the correct opinion on a particular issue, it is indicating the literature. The results of the survey provide information on the views of dentists, dental technicians and students on the used material and methods for forming the palatal seal on top the complete denture. They may be used as the basis of further investigations.

Keywords: upper complete denture, palatal seal

СЕСТРИНСКИ И ФАРМАЦЕВТИЧНИ ГРИЖИ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ДИАБЕТ

Океан Костов¹, Любен Григоров², Алие Хавальова¹

¹Факултет по обществено здраве, ²Фармацевтичен факултет, МУ-Пловдив

Въведение: Захарният диабет е широко разпространено ендокринно-обменно заболяване с голяма социална и икономическа значимост.

Цел: Представяне на грижите, които различните здравни специалисти трябва да оказват при пациенти с диабет.

Материали и методи: Проучване на достъпната научна литература по проблема.

Резултати и обсъждане: Широкото разпространение на захарния диабет поставя необходимостта различните здравни специалисти да са запознати добре с неговата същност, възможните бързонастъпващи усложнения, мерките и грижите, които следва да се окажат на пациентите с това заболяване. Медицинските сестри са пряко включени в цялостния процес на лечение и обгрижване на пациентите с диабет, тъй като те не само следят за общото здравно състояние на пациентите при посещението им при лекар, но и взимат активно участие в обучението на пациента и близките му по отношение на правилното лечение, възможните спешни състояния, профилактичните мерки на редица усложнения на диабета.

Ролята на фармацевта се състои в запознаване на пациента със същността на заболяването и произтичащите от лечението възможни нежелани лекарствени реакции. Друга възможност на оказваните фармацевтични грижи се изразява в ранното диагностициране на диабет, при наблюдаването на специфични симптоми и последващо насочване към консултация със специалист.

Изводи и препоръки: Осигуряването на качествени здравни грижи за болни от диабет води до подобряване на качеството им на живот. Поради това е важно взаимодействието между различните здравни специалисти и формирането на здравен екип, чиято основна цел е благополучието на пациентите.

Ключови думи: диабет, сестрински грижи, фармацевтични грижи

NURSING AND PHARMACEUTICAL CARES IN DIABETIC PATIENTS

Okean Kostov¹, Lyuben Grigorov², Alie Havalayova¹

¹Faculty of Public Health, ²Faculty of pharmacy, MU-Plovdiv

Introduction: Diabetes mellitus is a widespread endocrine-metabolic disease with great social and economic importance.

Aim: Presentation of care that different health professionals should provide to patients with diabetes.

Materials and methods: Review of the available scientific literature on the problem.

Results: The prevalence of diabetes poses the necessity the various health professionals to be acquaint with its nature, possible rapid-coming complications, measures and cares should be given to patients with this disease.

Nurses are directly involved in the whole process of treatment and care of patients with diabetes, as they not only monitor the general health of patients when they visit their doctor, but also take an active role in educating the patient and his relatives, for appropriate treatment, possible emergencies, preventive measures of many complications of diabetes.

The role of the pharmacist is to acquaint the patient with the nature of the disease and the resulting treatment possible side effects. Alternatively, the provided pharmaceutical care is expressed in early diagnosis of diabetes by monitoring of specific symptoms and subsequent referral to a specialist.

Conclusions and recommendations:

The providing of quality health care for patients with diabetes leads to improved quality of life. Therefore, it's important interaction between health professionals and the formation of a health team whose main aim is the welfare of patients.

Keywords: diabetes, nursing cares, pharmaceutical cares

ПРОУЧВАНЕ НА СТРЕСА И ДЕПРЕСИЯТА ПРИ СТУДЕНТИТЕ СПЕЦИАЛНОСТ „МЕДИЦИНСКА СЕСТРА“ В МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛОВДИВ ПРЕДИ СЕСИЯ

Океан Костов¹, Алие Хавальова²

¹Катедра „Сестрински и акушерски грижи“, ²Факултет по обществено здраве,
Медицински университет - Пловдив

Цел: Да се оцени нивото на стрес, източниците на стрес и разпространението на депресия сред студенти по специалността „Медицинска сестра“ в МУ- Пловдив.

Методи: Крос-секционна проучване през 2014 г. с участието на 60 студенти първи курс и 40 студенти от специалността „Медицинска сестра“ в трети курс. Връзката между променливите е оценена чрез хи-квадрат тест с ниво на значимост $p < 0.05$.

Резултати: Умерен до много силен стрес се наблюдава при 78.4% от изследваните студенти. Депресивни симптоми са проявили 54.7 % от респондентите (лека депресия при 41.7%, умерена при 11.5%, тежка при 1.4%). Не се наблюдава значима разлика в депресията между първи и трети курс медицински сестри ($p = 0.1613$) и при мъже, и при жени ($p = 0.85$).

Изводи: Академично свързаните стресори са основна причина за стрес при студентите в двата курса. Препоръчваме провеждането на бъдещи проучвания върху стреса и депресията при всички специалности на медицинските университети в България и въвеждането на програми за управление на стреса.

Ключови думи: студенти специалност „Медицинска сестра“, стресори, депресия, инвентар на Бекс

STUDY OF STRESS AND DEPRESSION AMONG STUDENTS SPECIALTY “NURSE” IN THE MEDICAL UNIVERSITY OF PLOVDIV BEFORE THE SESSION

Okean Kostov¹, Alie Havalova²

¹Department of Nursing and midwifery care, ²Faculty of Public Health, Medical University of Plovdiv

Purpose: To assess the level of stress, the sources of stress and the spread of depression among students of “nurse” specialty MU-Plovdiv.

Methods: Cross-sectional survey in 2014, featuring 60 freshman and 40 - students from “nurse” specialty in the third course. The relationship between the variables is assessed using chi-square test with a significance level of $p < 0.05$.

Results: Moderate to very severe stress is observed in 78.4% of the surveyed students. Depressive symptoms were also 54.7% of respondents (mild depression in 41.7%, moderate in 11.5%, severe in 1.4%). There is no significant difference in depression between the first and third-course nurses ($p = 0.1613$) and in men and women ($p = 0.85$).

Conclusions: Academic-related stressors are a major cause of stress to students in the both courses. We recommend the conducting of further surveys on stress and depression in all specialties of medical universities in Bulgaria and the implementation of programs for managing stress.

Keywords: “nurse” student specialty, stressors, depression, Beck's inventory

ГЛАУКОМА – ФАРМАКОТЕРАПИЯ И ГРИЖИ

Любен Григоров¹, Алие Хавалъова², Океан Костов²

¹Фармацевтичен факултет, ²ФОЗ, МУ-Пловдив

Въведение: Глаукомата е значимо социално заболяване, което изисква своевременно диагностициране и лечение, с цел предотвратяване последващи промени в зрението и настъпването на слепота.

Цел: Представяне на основните подходи за терапия и грижи при пациенти с глаукома.

Материали и методи: Системно проучване на достъпната научна литература по проблема.

Резултати и обсъждане: Глаукомата е позната от древността. Тя е сериозно офталмологично заболяване, което води до промени в зрителния нерв и зрението, в резултат на разстройство на хидродинамиката на окото с повишение на вътреочното налягане.

Основната цел на прилаганото лечение е спирането на прогресията на заболяването в момента на неговото диагностициране, като се предпазят зрителните функции от по-нататъшно увреждане, посредством понижаване на стойностите на вътреочното налягане. Това най-често се постига чрез прилагането на консервативно медикаментозно лечение. При липса на терапевтичен успех се пристъпва и към оперативно лечение.

Медикаментозното лечение бива местно и общо, като се използват различни фармакологични групи лекарствени средства с различен механизъм на действие. Местното лечение е по-важно от системното и се поставя на първо място. Започва се с монотерапия – ако тя е неефективна, се добавя втори и рядко трети медикамент.

Изводи и препоръки: Целта на цялостната антиглаукомната терапия е понижаване на вътреочното налягане до граници, безопасни за зрителния нерв. Голямата значимост на заболяването предопределя необходимостта различните здравни специалисти да бъдат добре запознати с основните принципи за терапия и обгрижване на пациенти с глаукома.

Ключови думи: глаукома, значение, фармакотерапия, грижи

GLAUCOMA – PHARMACOTHERAPY AND CARES

Lyuben Grigorov¹, Alie Havalyova², Okean Kostov²

Faculty of pharmacy¹, Faculty of Public Health², MU Plovdiv

Introduction: Glaucoma is a significant social disease that requires timely diagnosis and treatment in order to prevent subsequent changes in vision and the oncoming of blindness.

Aim: Presentation of the main approaches to treatment and care for patients with glaucoma

Materials and methods: systematic examination of the available scientific literature on the problem.

Results and discussion:

Glaucoma is known from ancient times. It is a serious ocular disease which leads to changes in the optic nerve and visual disorders due to disturbances of the hydrodynamic of the eye with an increase in intraocular pressure.

The main aim of the administered treatment is stopping progression of the disease at the time of their diagnosis, and prevent the visual functions of further injury by reduction of the intraocular pressure values. This most often is accomplished by the application of the conservative treatment. In the absence of therapeutic success, is proceed to surgery.

Drug therapy is local or general, using different pharmacological groups medicaments with different mechanisms of action. The local treatment was more important than the system and is placed in the first place. Starts with monotherapy - if it's ineffective is added second and rarely third drug.

Conclusions and recommendations:

The purpose of the overall anti-glaucoma therapy is a reduction of the intraocular pressure to a safe range for the optic nerve. The great importance of the disease determines the necessity various health professionals to be acquainted with the basic principles of treatment and care of patients with glaucoma.

Keywords: glaucoma, meaning, pharmacotherapy, cares

КОМУНИКАЦИЯТА В СЕСТРИНСКИТЕ ГРИЖИ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА СТУДЕНТИТЕ

Любомир Маринов, Петя Аспарухова

Медицински университет - София, Филиал "Проф. д-р Ив. Митев" - Враца

Обучението на медицинските сестри е сложен и продължителен процес, чиято цел е изграждането на съчетание от знания, умения и отношения, които студентът трябва да придобие в хода на този процес. В статията се проучва мнението на студентите относно значимостта на комуникативните умения при предоставянето на качествени и адекватни сестрински грижи.

Цел: Настоящото проучване има за цел да проучи мнението на студентите медицински сестри относно значимостта на комуникативните умения за професионалната компетентност на медицинската сестра.

Материал и методи: Социологическо проучване чрез анкетен метод. Използвана е анонимна групово анкета от смесен тип. Анкетирани са 165 студенти от специалност „Медицинска сестра“ от I, II, III и IV курс. Проучването е извършено през II семестър на учебната 2013/2014 година.

Резултати и обсъждане: Според резултатите от проучването студентите осъзнават ролята на комуникативните умения при осъществяване на качествени здравни грижи. Студентите от III и IV курс отдават по голямо значение на комуникацията с пациентите. Най голям процент анкетираните смятат, че клиничната практика и клиничният стаж допринасят най-много за изграждането на комуникативни умения. Разпределението на лицата по пол не дава категорична достоверност на резултатите поради малкия процент лица от мъжки пол.

Изводи и препоръки: При анализа на получените данни бяха направени следните изводи:

- ♦ Анкетирани студенти осъзнават необходимостта от формиране на добри комуникационни умения.
- ♦ Настоящите учебен план и учебни програми допринасят за изграждане на комуникативните умения на бъдещите сестри, но могат да бъдат предоставени още възможности под формата на СИП.
- ♦ Провеждането на учебния процес в реална обстановка е предпоставка както за по-добра клинична подготовка, така и за формирането на по-добри комуникативни умения.

Професията на медицинската сестра е „комуникативна“ професия. Това обуславя необходимостта от овладяване на комуникативни умения още по време на обучението на медицинските сестри, които впоследствие да бъдат доразвити.

Ключови думи: комуникация, медицински сестри, обучение, значимост

COMMUNICATION IN NURSING THROUGH STUDENTS' POINT OF VIEW

Lyubomir Marinov, Petya Asparuhova

Medical University of Sofia, "Prof. Dr. Ivan Mitev" - Vratsa Subsidiary

Nursing education is a complex and continuous process which purpose is to build a combination of knowledge, skills and attitudes that students must acquire in the course of this process. This article examines the students' opinion on the importance of communication skills in providing qualitative and adequate nursing care.

Objective: This study aims to investigate the nursing students' opinion about the importance of communication skills for the professional competence of nurses.

Material and methods: A public opinion research by using a questionnaire method. An anonymous group inquiry of mixed type was used. 165 students in nursing in the first, second, third and fourth course of education were surveyed. The survey was conducted during the second term of the academic year 2013/2014.

Results: In accordance with the survey results, the students are aware of the role of communication skills in the implementation of quality health care. Students in third and fourth course of education attach great importance to communication with patients. The highest percentages of surveyed students believe that clinical practice and clinical probation contribute mostly to build communication skills. The distribution of individuals by sex, does not give a definite authenticity of the results due to the small percentage of males.

Conclusions and recommendations: During data analysis the following conclusions were obtained:

- Surveyed students realize the necessity of forming good communication skills.*
- Current curriculum and programs contribute to the development of communication skills of future nurses, but more opportunities in terms of free elective training (FET) can be provided.*
- Carrying out the education process in a real environment is a prerequisite for better clinical training and the formation of better communication skills.*

The nursing profession is a "communicative" profession. This determines the necessity of mastering communication skills during the training of nurses which will be developed subsequently.

Keywords: communication, nursing, training, importance

МАСЛО ОТ КАРИТЕ

¹Миглена Георгиева, ²Илко Бакърджиев, ²Десислава Гешева,
²Маргарита Станчева

¹Студент, Медицински колеж, МУ-Варна; ²Медицински колеж, Медицински университет-Варна

Маслото от карите (shea butter) е масло с необикновен състав. Неизброим е списъкът с неговите качества и приложения, като най-широко приложение намира в медицински и козметични продукти. Ценните му качества се дължат на богатата колекция от микроелементи, наситени и ненаситени мастни киселини, високо съдържание на витамин Е, каротен и алантоин. Маслото от карите се нарежда на едно от първите места по хидратация, регенерация, защита и подхранване на кожата. Именно затова този безценен еликсир от природата е прекрасна добавка към сапуни, кремове, лосиони, балсам за устни, слънцезащитни продукти, масажни масла.

Ключови думи: природен, хидратация, подхранване, регенериране, защита.

SHEA BUTTER

¹Miglena Georgieva, ²Ilko Bakardzhiev, ²Desislava Gesheva, ²Margarita Stancheva

¹Student, Medical College, MU-Varna; ² Medical College, Medical University of Varna

Shea butter is an oil with unusual composition. The list of its properties and applications is uncountable, the most widely it is used in medical and cosmetic products. It is valuable due to its rich collection of trace elements, saturated and unsaturated fatty acids, high in vitamin E, carotene and allantoin. Shea butter is among the top in hydration, regeneration, protection and nourishment of the skin. That is why this precious elixir of nature is a wonderful addition to soaps, creams, lotions, lip balm, sunscreen, massage oils.

Keywords: natural, moisturizing, nourishing, regenerating, protection

ТАЛАСОТЕРАПИЯ В МЕДИЦИНСКАТА КОЗМЕТИКА

¹Александрина Константинова, ¹Виктория Атанасова, ²Илко Бакърджиев,
²Маргарита Станчева, ²Десислава Гешева

¹Студенти, Медицински колеж, МУ-Варна; ²Медицински колеж, Медицински университет - Варна

Понятието „таласотерапия“ идва от гръцката дума „thalasso“, в буквален превод „море“.

Терминът е създаден от лекаря Ла Бонардьер през 1895. В историята на човечеството лечението с водорасли е известно от 3000 години пр. Хр. Прилагането на таласотерапия подобрява кръвообращението, обмяната на веществата, подсилва имунната система и поддържа хормоналния баланс. Спомоща за лечението на редица дерматологични заболявания и алергии. Има видим ефект при премахването на козметични дефекти, като забавя процесите на стареене на кожата и има мощен детоксикиращ ефект. Съществуват множество форми за прилагане на таласотерапията, най-популярната сред които е потапяне в басейн с топла морска вода. Други методи са кални бани, обвиване с водорасли и кал, хидромасаж със струи морска вода, вдишване на морски изпарения и подводни душиове. Всеки един метод е изключително ефективен поради богатството от протеини, минерали, аминокиселини, витамини и есенциални микроелементи, съдържащи се в морската вода, морските соли и водорасли. Козметичните продукти, които се използват в таласотерапията, съдържат различни елементи, действащи на различни клетки, тъкани и органи. Подходящи са както за грижа за лице, така и за тяло според индивидуалните нужди.

Ключови думи: таласотерапия, козметика, море, водорасли, морска вода, морски соли

THALASSOTHERAPY IN MEDICAL COSMETICS

¹Alexandrina Konstantinova, ¹Victoria Atanasova, ²Ilko Bakardzhiev, ² Margarita Stancheva, ² Desislava Gesheva

¹Students, Medical College, Medical University of Varna; ² Medical College, Medical University of Varna

The term “Thalassotherapy” comes from the Greek word “thalasso”, literally - “sea”.

The term was created by the physician La Bonardier in 1895. Throughout history, treatment with algae is known from 3000 years before Christ. It is successfully applied in respiratory, cardiovascular abnormalities, as well as dysfunctions of the nervous system. Implementation of thalassotherapy improves blood circulation, metabolism, strengthens the immune system and maintain hormonal balance. The thalassotherapy facilitates the treatment of many dermatological diseases, including allergies. It has a visible effect on the removal of cosmetic defects, and slows down the aging process of the skin, cleans and removes the effect called “orange peel” and has a powerful detoxifying effect. There are many forms of application of thalassotherapy, the most popular among them is dipping in a pool of warm sea water. Other methods are mud baths, coating with algae and mud, hydro-massage jets of sea water, inhalations and underwater showers. Each method is exceptionally effective because of the richness of the proteins, minerals, amino acids, vitamins and essential microelements contained in sea water, sea salt and algae. The cosmetic products which are used in thalassotherapy contain variety of elements affect on different cells, tissues and organs. They are suitable for face care and body according to individual needs.

Keywords: thalassotherapy, cosmetics, sea, seaweed, sea water, sea salt

НЕГЕНЕТИЧНИ ФАКТОРИ В ЕТИОЛОГИЯТА НА АУТИЗМА

Марина Атанасова¹, Дарина Найденова²

¹Бакалавърска програма по Здравен мениджмънт, Медицински университет - Варна

²Катедра по хигиена, Медицински университет - Варна

Въведение: Под сборното наименование генерализирано нарушение от аутистичния спектър (Autism Spectrum Disorders, ASD) са включени няколко различни форми на отклонения в неврологичното развитие, най-честата сред които е аутизмът. През последните 20 год. случаите с диагноза ASD в световен мащаб са се увеличили с 600%. Натрупаха се доказателства за етиологията на аутизма.

Цел: Целта на настоящата работа е да се обобщят данните от online базираните научни публикации, разглеждащи негенетичните фактори в етиологията на аутизма.

Резултати: Освен генетичния фактор, чиято роля е доказана, голямо значение имат и определен набор от негенетични фактори, действащи в перинаталния период. Те могат да повлияят на развитието на нервната система на плода. Сред тази група фактори най-убедителни връзки се установяват със замърсената околна среда (прахови частици и токсични елементи във въздуха), с периконцепционалното затлъстяване на майката, с нездравословните хранителни навици и недостига на някои есенциални нутриенти при стартиране на бременността. Резултатите показват, че периконцепционалният прием на фолиева киселина намалява риска от раждане на дете с аутизм с 40%. Съществуват доказателства, че недостигът на n-3-мастни киселини влияе на изявата на симптомите при деца с аутизм.

Заключение: Интервенционни програми, насочени към периконцепционалния период, биха били ефективни стратегии за намаляване на риска от раждане на дете с аутизм.

Ключови думи: аутизм, негенетични фактори, микронутриентни дефицити

NON-GENETIC FACTORS IN THE ETIOLOGY OF AUTISM

Marina Atanasova¹, Darina Naidenova²

²Bachelor programme in Healthcare Management, Medical University of Varna

¹Department of Hygiene, Medical University of Varna

Introduction: Under the collective name Generalized Violation Of the Autism Spectrum (Autism Spectrum Disorders, ASD) are included several different forms of abnormal neurological development, the most common of which is autism. Over the past 20 years, diagnosed with ASD cases worldwide have increased by 600%. Evidence is accumulated for the etiology of autism.

Objective: The aim of this work is to summarize the data from the on-line scholastic publications which analyze the non-genetic factors in the etiology of autism.

Results: In addition to the genetic factor, whose role is proven, also are important a great number of non-genetic factors acting in the perinatal period. They can affect the development of the nervous system of the fetus. Among this group of factors most convincing links are established with the environmental pollution (particulate matter and toxic elements in the air), the prepregnancy overweight of the mother, unhealthy nutritional habits and lack of some essential nutrients at the start of pregnancy. The results show that the periconceptional folic acid intake reduces the risk of having a child with autism by 40%. There is evidence that the lack of n-3 fatty acids affect the onset of symptoms in children with autism.

Conclusion: Intervention programs aimed at the periconceptional period would be effective strategies for reducing the risk of having a child with autism.

Keywords: autism, non-genetic factors, micronutrient deficiencies

ОТНОШЕНИЕТО НА МЛАДИТЕ ХОРА КЪМ ТРАФИКА С ЦЕЛ СЕКСУАЛНА ЕКСПЛОАТАЦИЯ И ЕМИГРАЦИЯТА КАТО РЕШЕНИЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПРОБЛЕМИ

Здравка Лазарова

Социален работник, УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ ЕАД – Плевен

Съществуват данни, че търговията с хора датира отпреди хиляди години. Пътищата на трафика са установени още през средновековието, по време на което на пазара за роби в Западна Европа са били продавани предимно източноевропейски жени и деца.

Първоначално проблемът за борба с трафика на жени с цел проституция е повдигнат на международен конгрес в Лондон през 1899 г., а през 1904 г. в Париж част от европейските страни подписват международно споразумение за борба с „бялото робство“.

Напоследък обаче трафикът на хора придобива нови измерения с добре организирана система за унищожението и експлоатацията на човешки същества с цел генериране на огромни печалби.

Целта на проучването е да се очертае профилът на жертвите и причините, пораждащи трафика с цел сексуална експлоатация. Проучване на отношението и осведомеността на младите хора към трафика на хора с цел сексуална експлоатация. Съществуват ли емиграционни настроения, като се отчете личната оценка за реализация в България.

Проведено е анонимно анкетно проучване със затворени въпроси през периода 01.03. – 31.03.2014 година на 156 ученици 11-12 клас и студенти IV-V курс. Проучването показва, че осведомеността на учениците и студентите за съществуването на „трафик на хора“ е на високо ниво – 94,23%. Първите асоциации, които се възпроизвеждат за „трафик на хора“ при анкетираните, са „проституция, сексуална експлоатация, бели робини“.

Въпреки различния образователен и социално-икономически статус на анкетираните се оформя емиграционно настроение, като 56,41% са обединени в отговора „да, за младите хора в България единственият шанс да имат нормален живот е да емигрират в чужбина“. Информираността по отношение начина на въвеждане по пътя на проституцията е разделена в два отговора, като водещ е „принуждават ги“, 42,31%, и „сами си решават“ - 39,1%. По отношение на доверието в институциите като форма на защита 51,92% имат доверие и 48,08% нямат доверие в полицията. Семейното възпитание се посочва като определящ фактор дали едно момиче ще стане проститутка или не - 44,87%. Вторият по приоритет избор е „въпрос на характер и морални ценности“. Отсъствието на отговорно семейство води до прекъсната връзка с миналото и разрушен мост към бъдещето.

България е сред малките държави в Европа, но с удобно географско положение за транзит, крайна дестинация и страна на произход за трафик с цел сексуална експлоатация. Според някои международни източници българки се извеждат с цел трафик в 12 страни в Западна, Южна и Източна Европа, като водещи са Германия, Холандия и Белгия с основна възрастова група от 18-25 години.

Ключови думи: емиграция, трафик на хора, осведоменост, проституция

YOUNG PEOPLE'S ATTITUDE TOWARDS TRAFFICKING FOR SEXUAL EXPLOITATION AND EMIGRATION AS A SOLUTION TO ECONOMIC PROBLEMS

Zdravka Lazarova

Social Worker, University Hospital "D-r Ivan Stranski" - Pleven

Data exists that human trafficking began thousands of years ago. The roads of human trafficking were set as early as the Middle Ages and at the time mostly Eastern European women and children were being sold in the slave markets of Western Europe.

The problem of fighting women trafficking used for the purposes of prostitution was first brought up during an international congress in London in 1899. In 1904 several European countries signed an international agreement to combat "white slavery". However, as of recently, human trafficking has acquired new dimensions with the aid of a well-organized system intended to exploit and destroy human beings in order to huge profits.

The aim of the study is to outline the profile of the victims, as well as the reasons which cause trafficking for sexual exploitation. It contains research of the attitude and awareness of young people towards human trafficking for sexual exploitation. Another goal is to find out whether emigration attitudes exist in view of the respondents' personal expectations for a successful realization in Bulgaria.

An anonymous survey containing close-ended questions was conducted from the 1st to the 31st of March 2014 with 156 respondents, including high-school students in 11th and 12th grade, as well as fourth- and fifth-year university students. The poll shows that the awareness of both groups of the existence of "human trafficking" is high – 94,23%. The first associations of human trafficking given by the study group included the terms "prostitution, sexual exploitation, white slaves".

Despite their different educational and socioeconomic status, an overall pro-emigration attitude was formed within the focus group. 56,41% of the respondents answered by stating that "Yes, the only chance for young people in Bulgaria to have a normal life is to emigrate abroad". The awareness of the ways of involvement in prostitution was divided into two main answers – "They are forced into it" (stated by 42,31% of all respondents), as well as "They decide for themselves" (39,1%). In terms of the trust in the relevant institutions providing protection in such cases, 51,92% stated they trusted the police, and 48,08% said they did not.

Family upbringing was considered the determining factor whether a girl will become a prostitute or not according to 44,87% of the participants. The second most popular reply was that the decision was "a matter of character and moral values". The absence of a responsible family leads to a severed connection to the past and a broken bridge towards the future.

Bulgaria is one of the small countries in Europe but the country's location is suitable both as a point of origin, transit, as well as a destination for human trafficking for sexual exploitation. According to international sources Bulgarian women are being exported for trafficking in 12 Western, Southern and Eastern European countries, of which the leading destinations are Germany, The Netherlands and Belgium with a main age group of 18 to 25 year olds.

Keywords: emigration, human trafficking, awareness, prostitution

ГЕРИАТРИЧНА ПОМОЩ ЗА ПАЦИЕНТИТЕ, ХОСПИТАЛИЗИРАНИ В УМБАЛ „Д-Р ГЕОРГИ СТРАНСКИ” ЕАД

Лиляна Михайлова, Ивайла Петкова, Наташа Манева, Александър Вълков

УМБАЛ „Д-р Георги Странски” ЕАД, Плевен

Въведение: През 2012 г. Населението на България е 7 282 000, като броя на хората над 65 години е 18.2% . Средната очаквана продължителност на живота у нас е с 10 години по-ниска в сравнение с останалите европейски страни.

Цел: Да се докаже необходимостта от въвеждане на специалността - гериатрична сестра за специалистите по здравни грижи във връзка с Европейските директиви за подобряване на качеството на грижите при възрастни и стари хора. Повишаване на качеството на живот при възрастните хора.

Материал и методи: Направен е анализ за тригодишен период, 2011 – 2013 г. на хоспитализираните пациенти над 65 години в “УМБАЛ – Д-р Г. Странски” ЕАД на част от клиничните звена. Използвани са документални, математически, статистически, метода на Кларк и графични методи.

Резултати и обсъждане: Увеличението за периода на възрастните хора, които се нуждаят от специализирани грижи нараства от 28,4% до 30,4% в клиниките. Пациентите над 65 г., лекувани в УМБАЛ са ¼ от всички лекувани болни, които изискват специализирани сестрински грижи.

Изводи: Необходимо е увеличаване на капацитета на общественото здравеопазване чрез по-добро обучение на достатъчен брой специалисти. Трябва да се разработи Национална стратегия за демографското развитие на Република България. Приоритет на българското здравеопазване трябва да бъде грижата за подобряване начина на живот на възрастните хора чрез комплексни грижи във връзка с демографските промени в страната. Спецификата на здравните грижи към хронично болните стари хора, изисква лекарите с различни специалности и специалистите по здравни грижи да работят заедно в интерес на пациента. Необходимо е медицински специалисти по гериатрия да са грижат за възрастни пациенти не само в стационара, а и старческият дом, хосписа, дамашия патронаж. Това налага острата нужда от обучението на медицински сестри.

Ключови думи: гериатрична помощ, медицинска сестра, здравни грижи

GERIATRIC CARE OF PATIENTS HOSPITALIZED AT THE UNIVERSITY HOSPITAL "DR GEORGE STRANSKY"

Lilqna Mihailova, Ivaila Petkova, Natasha Maneva, Aleksandar Valkov

University Hospital "Dr George Stransky", Pleven

Introduction: In 2012, Bulgaria's population is 7.282 million, and the number of people over 65 years is 18.2%. The average life expectancy in the country is 10 years less than other European countries

Objective: To demonstrate the necessity of introducing specialty - geriatric nurse for health care professionals in conjunction with the European directives for improving the quality of care for elderly people. Improving the quality of life in older people.

Material and methods: An analysis of a three-year period 2011 - 2013, at hospitalized patients over 65 years in the hospital " - Dr. G. Stransky" part of the clinical units. Used documentary, mathematical, statistical, method of Clark and graphical methods.

Results and discussion: The increase in the period of older people who require specialist care increased from 28.4% to 30.4% in the clinics. Patients over 65 years treated at University Hospital are 1/4 of all treated patients who require specialized nursing care.

Conclusions: It is necessary to increase the capacity of public health through better training of a sufficient number of specialists. Need to develop a National Strategy for Demographic Development of the Republic of Bulgaria. Priority of the Bulgarian health care should be to improve the way of life of older people through integrated care in relation to the demographic changes in the country

The specifics of health care to the chronically ill elderly people require doctors with different specialties and health care professionals to work together in the interest of the patient. It is a medical specialist in geriatrics are caring for elderly patients not only in the hospital, and nursing home, hospice, damashniya patronage. This requires pressing need for the training of nurses.

Keywords: geriatric care, nurse, health care

ВИСОКОФРУКТОЗНА ДИЕТА И ЗДРАВЕ

Николина Заркова

Студент втори курс, специалност „Фармация“, Медицински университет - Варна
Катедра „Биохимия, молекулна медицина и нутригеномика“

Въведение: В последните десетилетия фруктозата почти изцяло измести глюкозата като подсладител при приготвяне на храни и напитки. Научните данни сочат, че диета, богата на фруктоза, може да доведе до метаболитни нарушения, като хиперлипидемия, метаболитен синдром и затлъстяване. Фруктозата бързо се метаболизира в хепатоцитите, доставяйки енергия на клетката. От дру-

га страна обаче този метаболизъм благоприятства липогенезата, като доставя субстрати за синтез на триацилглицероли.

Цели: Да се проучи кои от популярните храни в търговската мрежа съдържат фруктоза; да се направи обзор на научните данни от последните години за ефекта на фруктозата върху човешкото здраве.

Методи: Бяха посетени хранителни магазини и супермаркети в района на град Варна и беше проучено съдържанието на различни пакетирани храни; след проучване в различни интернет сайтове за биомедицинска научна литература някои публикации по проучвания въпрос от последните години бяха избрани и обобщени.

Резултати: Голямо количество популярни продукти като сладкиши, газирани напитки, плодови сокове, плодови кисели млека и много преработени храни, налични в търговската мрежа, съдържат фруктоза. Научните изследвания от последните години разширяват знанията ни за негативните ефекти на високофруктозната диета върху човешкото здраве. Консумацията на фруктоза може да доведе до промяна в нивата на инсулин и лептин и да отслаби потискането на грелин в постпрандиалната фаза. Освен това, засягайки бионаличността на някои метални йони, фруктозата може да наруши антиоксидантната защита на организма.

Извод: Прекомерната консумация на фруктоза може да е една от причините за редица здравословни проблеми в българската популация, като метаболитни нарушения и затлъстяване.

Ключови думи: фруктоза, диета, метаболитни заболявания

HIGH-FRUCTOSE DIET AND HEALTH

Nikolina Zarkova

Second year student, "Pharmacy", Medical University-Varna
Department of Biochemistry, Molecular Medicine and Nutrigenomics

Introduction: In recent decades fructose has largely replaced sucrose as a sweetener in prepared foods and in carbonated soft drinks. Scientific research reveal that high fructose diet may contribute to metabolic disturbances such as hyperlipidemia, metabolic syndrome and obesity. Fructose is rapidly metabolized in hepatocytes supplying energy to the cell. However, this metabolism favors lipogenesis by providing substrates for triacylglycerol synthesis.

Aims: To investigate which of commercially available foods contain fructose; to make an overview of the latest scientific data on the fructose effects on human health.

Methods: Certain number of food stores and supermarkets in Varna region were visited and the content description of different packaged products was explored; after a survey of various websites for biomedical literature, certain publications in recent years were selected and summarized.

Results: A large amount of commercially available products like sweets, carbonated drinks, fruit juices, energy drinks, fruit yoghurts and many processed foods contain fructose as a sweetener. Scientific studies from recent years expand our knowledge of the negative effects of high-fructose diet on human health. Fructose, consumed with mixed meals, results in altered levels of circulating insulin and leptin and to attenuated postprandial suppression of ghrelin. Moreover, fructose consumption can affect bioavailability of certain metal ions and so to impair antioxidative defense of the body.

Conclusion: Excessive consumption of fructose may be one of the causes of health problems such as metabolic disturbances and obesity in the Bulgarian population.

Keywords: fructose, diet, metabolic diseases

МЕЗЕНХИМНИ ПРОИЗВОДНИ. ХИСТОЛОГИЧЕН СТРОЕЖ НА СЪЕДИНИТЕЛНАТА ТЪКАН. ДИФЕРЕНЦИРАНЕ НА КРЪВНИТЕ КЛЕТКИ – ХЕМОПОЕЗА

Кристиан Йеремиев, Йорданка Михайлова

Медицински колеж, Медицински университет – Варна

Хистологията може да се погледне като микроскопска анатомия. Единството от цитология, хистология, анатомия, биохимия, биофизика и физиология обяснява магията на един удивителен свършен механизъм – човешкия организъм.

С развитието на хистологията класификацията на тъканите е претърпяла известни промени.

Първата класификация на тъканите е създадена на базата на макроскопски наблюдения. В днешно време тъканите се разглеждат като 4 или 6 основни вида: епителна тъкан (*textus epithelialis*), съединителна тъкан (*textus conjunctivus*), нервна тъкан (*textus nervosus*), мускулна тъкан (*textus muscularis*), кръвна тъкан (*textus sanguineus*) и репродуктивна тъкан (*textus reproductivus*). Последните две могат да бъдат разглеждани и като подвидове на съединителната и епителната тъкан.

Съединителната тъкан е разпространена навсякъде в организма и има трофична, защитна и механична функция. Клетките, които изграждат съединителната тъкан, са: фибробласти, фиброцити, остеобласти, остеокласти, остеоцити, хондробласти, хондроцити, одонтобласти, одонтоцити, липоцити (адипоцити), хистиоцити (макрофаги), плазмоцити и моноцити.

Гореспоменатите клетки образуват междуклетъчно вещество, което може да бъде представено като влакна или аморфна материя. В него се извършва обмяната на веществата и резорбцията, също така има самостоятелно значение, определяйки свойствата на съответната разновидност съединителна тъкан. Зрелите кръвни клетки са: еритроцитите, гранулоцитите, агранулоцитите и тромбоцитите.

Ключови думи: хистология, съединителна, кръв, тъкан, клетки, мезенхим, диференциране, междуклетъчно, влакна, цитоплазма, ядро

MESENCHYMAL DERIVATIVES. HISTOLOGICAL STRUCTURE OF CONNECTIVE TISSUE. DIFFERENTIATION OF THE BLOOD CELLS – HEMATOPOIESIS

Kristian P. Yermiev, Yordanka Y. Mihaylova

Medical university - Varna, Medical college

Histology can be viewed as microscopic anatomy. The oneness of cytology, histology, anatomy, biochemistry, biophysics and physiology, explains the magic of an astonishing perfect mechanism – the human organism.

With the development of histology, the tissue classification has undergone some changes. The first tissue classification was based strictly on macroscopic examination. Nowadays, tissues are studied in 4 or 6 main classes: epithelial tissue (*textus epithelialis*), connective tissue (*textus conjunctivus*), nerve tissue (*textus nervosus*), muscle tissue (*textus muscularis*), blood tissue (*textus sanguineus*) and reproductive tissue (*textus reproductivus*). The last two can be studied as subtypes of connective and epithelial tissue.

Connective tissue is found everywhere in the human organism and serves a trophic, protective and mechanical function. The cells, forming the connective tissue are: fibroblasts, fibrocytes, osteoblasts, osteoclasts, osteocytes, chondroblasts, chondrocytes, odontoblasts, odontocytes, lipocytes (adipocytes), histiocytes (macrophages), plasmocytes and monocytes. The aforementioned cells have the ability to form an intercellular substance, which may be present in the form of fibers or amorphous matter. The extracellular matter is where the nutrient exchange

and resorption take place, it also defines the properties of the specific subtype of connective tissue. Matured blood cells are: erythrocytes, granulocytes, agranulocytes and platelets.

Keywords: *histology, tissue, connective, blood, cells, mesenchyme, differentiation, extracellular, fibers, cytoplasm, nucleus*

ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА УЧЕБНО-ПРАКТИЧЕСКИТЕ ЗАНЯТИЯ ПО КЛИНИЧНА ЛАБОРАТОРИЯ В МОДЕРНИ И ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ ДИАГНОСТИЧНИ ЗВЕНА

Месут Мехмедов, Йорданка Михайлова

Медицински колеж - Варна

Съвременната клинична лаборатория е основна самостоятелна организация, занимаваща се с изследване на биологичен материал и използване на информативното съдържание на клинично-лабораторните резултати, обективизира патологичните отклонения в началната или клинична фаза за диагностика, скринира рисковите фактори и спомага за провеждане на ефективна профилактика, индивидуализира рационална етиопатогенетична терапия.

Предварителната подготовка е задължителна за добиване на представа за същността на работния процес в сферата на медицинската лаборатория. В процеса на обучение са обхванати всички нива на практическото и теоретично придобиване на знания, умения и способности на студентите в модерни високотехнологични диагностични звена, оборудвани с конвенционална и с уникална апаратура. Нагледно изглежда, че основна задача на медицинската лаборатория е правене на анализи и изследвания, но всъщност тя е предназначена за предоставяне на анализирани резултати на време, достоверни, без грешки и отклонения до съответния клиницист или пациент.

Ключови думи: *клинична лаборатория, резултати, апаратура, учебно-практическо занятие, обучение*

IMPLEMENTATION OF THE PRACTICAL TRAINING IN CLINICAL LABORATORY IN MODERN AND HIGH- TECHNOLOGY DIAGNOSTIC SECTIONS

Mesut Mehmedov, Yordanka Mihaylova

Medical College Varna

The modern clinical laboratory is a basic independent organization dealing with analyses of biological material and usage of the informative contents of the clinical-laboratory results, it objectifies the pathological deviations in the initial or clinical phase for diagnostics, it screens the risk factors and facilitates/contributes to carrying out effective prophylaxis, it individualizes rational etiopathogenetic therapy. Preliminary preparation is obligatory for getting an idea about the essence of the working process in the field of the medical laboratory. The process of training comprises all levels of the practical and theoretical acquisition of knowledge, skills and abilities of students, with modern high-technology diagnostic sections equipped with conventional and unique equipment. At sight, it seems that the basic task of the medical laboratory is carrying out analyses and tests, but actually it is meant for timely supplying the relevant clinician or patient with the analyzed results which shall be reliable, with no mistakes and deviations.

Keywords: *clinical laboratory, results, equipment, practical training, training*

ОБУЧЕНИЕ ЧРЕЗ САМООЦЕНКА

Ст. Пъпанов¹, Ек. Петкова², Г. Хаджидеков³, В. Грудева⁴, Н. Трайкова¹,
Ст. Панкова⁵

¹Фармацевтичен факултет, МУ-Пловдив; ²Медицински колеж, МУ-Пловдив;

³Медицински факултет, СУ-София; ⁴МБАЛ „Св. Екатерина” – София;

⁵Фармацевтичен факултет, МУ-София

Проверката на оценката на знанията, уменията и компетенциите на студентите - безспорно важна част от процеса на обучение - се разглежда като задължение на преподавателя.

В този процес ние гарантираме участието на студентите чрез тяхната самооценка, която използваме за повишаване на знанията им.

Цел: Настоящата разработка представя възможностите на обучението чрез самооценка.

Материал и методи: Анализ на достъпната научна периодика; статистически – документален; собствени проучвания по проблема.

Резултати и обсъждане: Експеримента проведохме чрез анкетно проучване сред 58 студенти, обучаващи се в МК при МУ-Пловдив, избрани на случаен принцип, относно повишаване знанията чрез самооценка. По този начин студентите стават активен участник в помощ на преподавателя при проверката и оценката на знанията им – в защита или отхвърляне на тезата за обучение чрез самооценка. 54 студенти одобряват предоставяне на тестове, които сами да оценят, двама са против и двама нямат мнение.

49 анкетирани осмислят по-добре теоретичния материал и го затвърждават по-добре като поставят на себе си оценка.

Самооценката засилва мотивацията според 89,66% (52 анкетирани).

Самооценката поставя студента като активен участник (84,48%) в процеса на обучение.

Изводи:

- 1. Проведеното проучване по безспорен начин показва, че може за повишаване на знанията да се използва самооценката.*
- 2. Чрез самооценката представеният теоретичен материал се осмисля и затвърждава.*
- 3. Самооценката засилва мотивацията за учене.*
- 4. Самооценката дава възможност студентите да се приемат като равнопоставени участници в педагогическия процес.*

Ключови думи: самооценка, обучение, мотивация

LEARNING THROUGH SELF-ASSESSMENT

S. Papanov¹, Ek. Petkova², G. Hadjidekov³, V. Grudeva⁴, N. Traikova¹, St. Pankova⁵

¹Facultet farmacy – MU Plovdiv, ²Medical College – MU Plovdiv, ³Medical Faculty – SU Sofia; ⁴MBAL Sv. Ekaterina Sofia, ⁵Facultet farmacy – MU Sofia

Verification of assessment of knowledge, skills and competencies of students unquestionably - an important part of the learning process is defined as a teacher.

In this process we ensure the participation of students through their self-assessment we use to enhance their knowledge.

Purpose: This paper presents the opportunities of learning through self-assessment.

Materials and methods: analysis of available scientific periodicals; statistics – documentary own researches.

Results and discussion: Experiment conducted by a survey among 58 students studying in MK at MU - Plovdiv, randomly selected on increasing knowledge through self-assessment. Thus, students become active participants in

the teacher's help in checking and evaluation of their knowledge - to defend or reject the thesis of learning through self-assessment.

54 students approved to provide tests that assess themselves, two were against and two undecided. 49 respondents reflect better yoke reinforce theoretical material better by putting yourself evaluation. Self motivation increases, according to 89.66% (52 respondents).

Self puts the student as an active participant (84.48%) in the learning process.

Conclusions: Study conducted conclusively shows that you can to increase the knowledge to use self-assessment.

Through self-assessment presented theoretical material is consolidated.

Self enhances motivation for learning.

Self allows students to be accepted as equals in the pedagogical process.

Keywords: *self-assessment, learning, motivation*

ФИТОХИМИЧНО ПРОУЧВАНЕ НА ЦВЕТОВЕ ОТ KOELREUTERIA PANICULATA LAXM В БЪЛГАРИЯ

Илия Желев¹, Сергей Иванов², Анджелика Черенкова², Аделя Абдулхакова²,
Иванка Димитрова-Дюлгерова³

¹Катедра „Фармацевтични технологии“, Факултет по фармация, МУ-Варна

²Катедра „Фармакогнозия“, Фармацевтичен факултет, Първи московски
университет „И. М. Сеченов“ - Москва, Русия

³Катедра „Ботаника и МОБ“, ПУ „П.Хилендарски“

Въведение: *Koelreuteria paniculata* Laxm е широколистно дърво от семейство Sapindaceae, чиято родина е Източна Азия. То е популярно декоративно растение в регионите с умерен климат в цял свят. У нас този вид е познат под името китайски мехурник и се среща навсякъде в градини и паркове, като постоянно заема и нови местообитания.

Цел: Целта на изследването е да се проучи съдържанието на основните класове биологично активни вещества в цветове от *Koelreuteria paniculata*, растяща в България, както и да се определи количеството на доказаните фенолни съединения.

Материал и методи: За провеждане на количествено доказване е използвана поредица от качествени реакции, а за количествено определяне на фенолните съединения - методи от 7 Европейска Фармакопея и XI Руска Фармакопея.

Резултати и обсъждане: След проведените изследвания са доказани следните групи биологично активни вещества: протеини, слюзни вещества, флавоноиди, антрахинони, танини, каротеноиди и сапонили. Сред тях: танините са фенолните вещества с най-голямо съдържание – 4,68%, следвани от фенолните киселини (1,04%) и флавоноидите (0,82%). Минимално е съдържанието на антрахиноните – само 0,11%.

Изводи: Проучванията върху химичния състав на цветове от *Koelreuteria paniculata* показаха наличие на седем групи биологично-активни вещества. Доказано беше наличие на антрахинони и каротеноиди в това растение за първи път. Количественото определяне показва високо съдържание на общи феноли, както и на танини. Получените данни са добра основа за по-нататъшни изследвания върху фитохимичния състав, а също и върху различни фармакологични ефекти на установените съставки.

Ключови думи: *Koelreuteria paniculata*, цветове, фитохимично проучване, спектрофотометрия

PHYTOCHEMICAL STUDY OF FLOWERS FROM KOELREUTERIA PANICULATA LAXM GROWING IN BULGARIA

Iliya Zhelev¹, Sergey Ivanov², Angelica Cherenkova², Adelya Abdulkhakova²,
Ivanka Dimitrova-Dyulgerova³

¹Department of Pharmaceutical technologies, Faculty of Pharmacy,
Medical University of Varna, Varna, Bulgaria

²Department of Pharmacognosy, Pharmaceutical Faculty,
First Moscow University "I.M. Sechenov" – Moscow, Russia

³Department of Botany, Faculty of Biology, Plovdiv University "Paisii Hilendarski",
Plovdiv, Bulgaria

Introduction: *Koelreuteria paniculata* Laxm. is a deciduous tree belongs to family Sapindaceae, native to eastern Asia. It is a popular decorative plant in temperate regions worldwide. In Bulgaria this plant is known as "kitaiski mehurnik" and inhabit gardens and parks, as a constantly occupy a new habitats.

Aim: The aim of the study is to investigate the contents of the major classes of biologically active substances in flowers of *Koelreuteria paniculata*, growing in Bulgaria, and to quantify the amount of established phenolic compounds.

Material and methods: To conduct a qualitative estimation has been used a number of qualitative reaction and for quantification of the phenolic compounds - methods from 7 European Pharmacopoeia and XI Russian Pharmacopoeia.

Results and discussions: The following groups of biologically active substances were established: proteins, mucilage, flavonoids, anthraquinones, tannins, carotenoids and saponins. Among them, the tannins are phenolic substances with highest content - 4.68%, followed by phenolic acids (1.04%) and flavonoids (0.82%). The content of anthraquinones was lowest - only 0.11%.

Conclusions: Studies on the chemical composition of flowers of *Koelreuteria paniculata* revealed the presence of seven groups of biologically active substances. It was proved the presence of anthraquinones and carotenoid in this plant for the first time. Quantification showed a high content of total phenols and tannins. The resulting data provide a good basis for further research on the phytochemical composition and also on the various pharmacological effects of the identified components.

Keywords: *Koelreuteria paniculata*, flowers, phytochemical study, spectrophotometry

ОЦЕНКА НА ИМУННИЯ СТАТУС НА ЖЕНИ В ДЕТЕРОДНА ВЪЗРАСТ СРЕЩУ ВИРУСА НА РУБЕОЛА ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ

Габриела Цанкова¹, Цветелина Костадинова², Нели Лодозова²,
Емилия Георгиева², Татина Тодорова¹

¹Катедра по предклинични и клинични науки, Факултет по фармация,
²УНС „Медицински лаборант“, Медицински колеж,
Медицински университет- Варна

Рубеола е остро инфекциозно заболяване, което се причинява от *Rubella virus*.

Характеризира се с леко протичане при децата и широко епидемично разпространение. Въпреки че рубеолата е позната отдавна, интересът към нея и социалното ѝ значение нарастват след 1941 г., когато офталмологът Норман Макалистър Грег установява, че вирусът може да предизвика различни увреждания на плода, известни като конгенитален рубеолен синдром (КРС). След въвеждане на про-

тиворубеолната ваксина броят на децата с конгенитален рубеолен синдром рязко намалява, но доказано има страни с ендемично разпространение, той ще продължава да бъде проблем за общественото здравеопазване.

Цел: Обобщаване и анализиране на данни от проведено серологично проучване за наличие на защитни антитела към рубеоления вирус при жени в детеродна възраст в град Варна и областта.

Материал и методи: Проучването обхваща 710 жени на възраст от 18 до 40 години. Серологичното изследване е извършено с китове VIR-ELISA anti Rubella IgG за количествено определяне на рубеолни антитела от клас IgG.

Резултати: От всичките 710 изследвани лица 41 (5,8%) са серонегативни към рубеоления вирус. Възрастовото разпределение на серонегативните проби показва, че най-висок е относителният дял на незащитените (6,63%) сред жените на възраст от 21-30 години.

Изводи: Разпространението на рубеоления вирус в някои страни по света, увеличената миграция на хора, наличието на незащитена популация от жени в детеродна възраст, тежките увреждания на плода налагат определянето на титъра на специфичните IgG антитела да се въведе като задължително изследване още при първото посещение на бременната в женската консултация.

Ключови думи: рубеола, жени в детеродна възраст, антитела

ASSESSMENT OF RUBELLA IMMUNE STATUS OF WOMEN OF CHILDBEARING AGE IN VARNA REGION

Gabriela Tsankova¹, Tsvetelina Kostadinova², Neli Lodozova², Emilia Georgieva², Tatina Todorova¹

¹Department of Preclinical and Clinical Sciences, Faculty of Pharmacy, ²Education and Research Sectors of Medical laboratory assistant, Medical college Varna, Medical University Varna

Rubella is an acute infectious disease caused by the Rubella virus.

It is characterized by milder symptoms among children and epidemic model with wide incidence.

Although rubella is known long ago, the interest in it and its social importance grew after 1941, when the ophthalmologist Norman McAllister Gregg found that the virus can cause a variety of birth defects known as congenital rubella syndrome (CRC). After entering protivorubeolnata vaccine, the number of children with congenital rubella syndrome sharply decreased. However, it will continue to be a public health problem until there are countries with endemic.

Aim: Summarizing and analysing data from a serological survey for the presence of protective antibodies to rubella virus in women of childbearing age in Varna and the region.

Material and Methods: The study comprises 710 women aged 18 to 40 years. Serological testing was performed with kits VIR-ELISA anti Rubella IgG for determining the quantity of rubella antibodies of class IgG.

Results:

Of all 710 respondents 41 (5.8%) were seronegative for rubella virus. Age distribution of seronegative samples shows that the highest proportion of unprotected (6.63%) among women consists of those aged 21-30 years.

Conclusions: Distribution of rubella virus in some countries, increased migration of people, the presence of an unprotected population of women of childbearing age, severe birth defects need to determine the titer of specific IgG antibodies in order to be introduced as compulsory examination of a pregnant female at the first visit in consultation.

Keywords: rubella, women in childbearing age, antibodies

ПРОУЧВАНЕ НА ТУБЕРКУЛИНОВАТА ЧУВСТВИТЕЛНОСТ КАТО ПРОЯВА НА ИМУНЕН ОТГОВОР СЛЕД BCG ИМУНИЗАЦИЯ ПРИ ДЕЦА ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2007-2012 Г.

Габриела Цанкова¹, Елияна Иванова², Румен Константинов², Цонко Паунов²,
Ани Кирчева², Иван Николов³, Виолета Трендафилова⁴

¹Катедра по предклинични и клинични науки, Факултет по фармация, ²УНС по
Епидемиология, Медицински университет – Варна, ³МЦ „Младост“, ⁴МЦ „Санита“

Една от най-важните мерки за ограничаване разпространението на туберкулозната инфекция е специфичната имунопрофилактика с BCG ваксина. За измерване на забавената свръхчувствителност като израз на поствакциналния клетъчно-медиран имунитет в детската възраст се използва кожно-туберкулиновият тест (пробата на Манту). Включването на двата компонента - BCG ваксина и ППД туберкулин - в Националния имунизационен календар се явява основно средство в националната стратегия за борба с туберкулозата.

Цел: Да проучим туберкулиновата чувствителност при деца (на 7 месеца, 7, 11 и 17 години), подлежащи на планова проверка, с цел установяване нивото на колективния противотуберкулозен имунитет и евентуална БЦЖ реимунизация.

Материали и методи: Проучени са 6 672 деца на възраст от 7 месеца до 17 години във Варненска област (ВО) за периода 2007-2012 г., подлежащи на предревакционално изследване с проба на Манту. За целта е използван български ППД туберкулин 5 МЕ, приложен вътрекожно. Пробите са отчетени на 72 час от специалист пулмолог-пневмофтизиатър, съгласно приетите критерии за страната. Използвани са епидемиологични, математико-статистически, графични методи.

Резултати и обсъждане: Анализът на данни показва, че най-ниска стойност на средния диаметър на кожните реакции се наблюдава в малките възрастови групи до 1 година и на 7 години. Процентът на туберкулин-отрицателните лица, т.е. на незащитените, намалява с увеличаване на възрастта на изследваните лица.

Изводи:

1. Установихме едно добро ниво на поствакциналния противотуберкулозен имунитет сред проучените деца във Варненска област.
2. Туберкулиновият кожен тест на Манту е икономически изгоден и лесно приложим в практиката метод. Тестът има голяма информативна стойност при изследване на деца за установяване на поствакционална реактивност.
3. Необходимо е по-нататъшно задълбочено проучване на поствакциналния противотуберкулозен имунитет сред юношеската възраст във Варненска област и ролята му като регулиращ фактор за ограничаване на епидемичния процес при туберкулозата.

Ключови думи: туберкуозна инфекция, туберкулинов кожен тест на Манту, ППД туберкулин, БЦЖ ваксина, детска възраст

STUDY OF TUBERCULIN SENSITIVITY AS A MANIFESTATION OF THE IMMUNE RESPONSE AFTER BCG IMMUNIZATION IN CHILDREN IN VARNA REGION FOR PERIOD 2007-2012

Gabriela Tsankova¹, Elijana Ivanova², Rumen Konstantinov², Tsonko Paounov²,
Ani Kircheva², Ivan Niuolov³, Violeta Trendafilova⁴

¹Department of preclinical and clinical sciences, Faculty of Pharmacy,

²Faculty of Medicine Education and Research Sectors of Epidemiology, Medical University –
Varna, ³MC „Mladost“, ⁴MC „Sanita“

One of the most important measures to limit the spread of tuberculosis infection is specific immunization with BCG vaccine. It is used the tuberculin skin test (Mantoux test) for measurement of delayed hypersensitivity as an expression of post-vaccinal cell - mediated immunity in childhood. The inclusion of two components, BCG vaccine and PPD tuberculin in National immunization calendar, is an essential instrument in the national strategy to combat tuberculosis.

Objective: To investigate the tuberculin sensitivity in children (7 months, 7, 11 to 17 years) undergoing plane check in order to establish the level of collective antimycobacterial immunity and possible BCG reimmunization.

Materials and Methods: We studied 6672 children aged 7 months to 17 years in Varna region (VR) for the period 2007 to 2012. They are subject of pre-vaccination Mantoux test. For this goal is used the Bulgarian PPD tuberculin 5 IU administered intradermal. Tests results were recorded at 72 h by a specialist pulmonologist, pneumophthisiatrist according to the criteria adopted for the country. We used epidemiological, mathematical, statistical and graphical methods.

Results: The analysis of data shows that the lowest value of the average diameter of skin reactions were observed in small ages 1 year and 7 years. The percentage of tuberculin - negative individuals, ie unprotected decreases with increasing age of the respondents.

Conclusions:

1. We found a good level of postvaccinal antimycobacterial immunity among children surveyed in the Varna region.
2. The tuberculin skin test (Mantoux) is cost-effective and easy to apply in practice method. The test has great informative value in the study of children to identify the postvaccinal reactivity.
3. It is necessary further in-depth study of the post-vaccination antimycobacterial immunity in adolescence in Varna region and its role as a regulatory factor in limiting the epidemic process.

Keywords: tuberculosis infection, Mantoux tuberculin skin test, PPD tuberculin, BCG vaccine, childhood

ПРОУЧВАНЕ КОНСУМАЦИЯТА НА ШОКОЛАД СРЕД СТУДЕНТИ НА МУ-ВАРНА

Е. Дафова¹, Ж. Желязкова¹, Д. Найденова², Ст. Порожанова²

¹Студенти, Медицински колеж, МУ-Варна

²Медицински университет – Варна, Катедра „Хигиена“

Въведение: Шоколадът е известен от древността с високата си биологична стойност и здравословните си ефекти. Основна причина за масовата му консумация е приятният му вкус. Наред с благоприятните ефекти върху здравето съществува и риск от злоупотреба с този висококалоричен продукт.

Цел на настоящото проучване е да се установят нагласите и обичайния прием на шоколад сред студенти от МУ-Варна.

Методи: През пролетта на 2014 г. е проведено анкетно проучване сред 100 студенти от МУ-Варна. Резултатите са обработени статистически.

Резултати: Резултатите показват, че шоколадът е любим десерт на 87% от студентите. Повече от 15% се наслаждават на шоколада ежедневно, а 40% го консумират в голямо количество – 100 и повече грама наведнъж. Малка част от анкетираните се чувстват зависими от шоколада, а бошинството го консумират заради удоволствието от вкуса.

Заклучение: Водеща роля в консумацията на шоколада за младите хора е хедонистичната му роля. Въпреки безспорните ползи на тази храна големите количества биха могли да са причина за положителен енергиен баланс и свързани с него метаболитни нарушения.

Ключови думи: шоколад, консумация, студенти, здраве

STUDY OF CHOCOLATE CONSUMPTION AMONG STUDENTS AT THE MEDICAL UNIVERSITY OF VARNA

E. Dafova¹, Zh. Zhelyazkova¹, Dr. D. Naydenova², St. Porozhanova²

¹Students, Medical College, Medical University – Varna

²Medical University – Varna, Department of hygiene

Introduction: Chocolate is known since ancient times for its high biological value and health effects. The main reason for the mass consumption of chocolate is its pleasant flavor. Along with the beneficial health effects from the use of this high calorie product, there is also an existing risk of improper use.

The purpose of this study was to identify the attitudes to and the usual intake of chocolate among students enrolled at the Medical University of Varna.

Methods: In the spring of 2014, a survey was conducted among a 100 students at the Medical University of Varna. The results were statistically processed.

Results: The results showed that chocolate is a favorite dessert among 87% of the students. More than 15% enjoy it on a daily basis and 40% consume chocolate in large quantities – a 100 or more grams at once. Few respondents feel dependent on chocolate, but the majority of the respondents consume chocolate for pleasure.

Conclusion: Leading reason for consumption of chocolate among the young people remains its hedonistic role. Despite the undeniable benefits linked to this food, consumption of large quantities could be a reason for a positive energy balance and related to it metabolic disorders.

Keywords: chocolate, consumption, students, health

ПРИЕМ НА КАФЕ СРЕД СТУДЕНТИ НА МУ-ВАРНА

Живка Желязкова¹, Елена Дафова¹, Дарина Найденова²

¹Студенти, Медицински колеж, МУ-Варна

²Медицински университет – Варна, Катедра „Хигиена“

Въведение: Кафето е сред най-предпочитани напитки по света и е обект на изследвания от дълги години. Основен биологичен компонент на кафето е кофеинът и с него са свързани повечето познати ефекти върху организма. От 1958 г. кафето е в списъка на храните и напитките, признати за безопасни от СЗО. Въпреки това съществуват данни, че някои навици на консумация на кафето може да са свързани с негативни последици за здравето.

Цел: Цел на настоящото проучване е да се установи обичайната консумация и предпочитания на кафе сред младежи и девойки, подложени на значително умствено напрежение.

Методи: За целта на проучването в извънсесийно време бяха анкетирани 100 студенти от МУ-Варна. Беше използвана анонимна анкета и данните бяха обработени статистически.

Резултати: Бошинството от бъдещи медицински специалисти консумират кафе (88%). Най-предпочитаното кафе е еспрето (40% от всички анкетирани), следвано от инстантните кафета 3 в 1

(33%), а най-рядко студентите пият кафе на джезве („турско“ кафе). Близко 75% от младежите и девойките са започнали да употребяват редовно тонизиращата напитка в тийнейджърска възраст. Около 1/3 от анкетираните предпочитат да пият кафето си чисто, без захар или мляко, а болинството – на гладно. Не биха могли да се лишат от любимата напитка 59% от студентите.

Заклучение: Кафето е популярна напитка сред студентите. Голяма част от анкетираните имат навика на консумират кафето на гладно и в чист вид, което може да е причина за негативни здравни ефекти.

Ключови думи: кафе, кофеин, консумация, здравни ефекти, студенти

COFFEE INTAKE AMONG STUDENTS AT THE MEDICAL UNIVERSITY OF VARNA

Zhivka Zhelyazkova¹, Elena Dafova¹, Darina Naydenova²

¹Students, Medical College, Medical University – Varna

²Medical University – Varna, Department of hygiene

Introduction: Coffee is among the most preferred drinks in the world and it is also a subject of research for many years. A major biological component of the coffee is the caffeine, which is linked to most known effects of coffee on the human body. Since 1958, the coffee is part of a list of foods and beverages, recognized as safe by the WHO. However, evidence suggests that some habits of coffee consumption may be associated with negative health effects.

Objective: The aim of this study was to establish the usual consumption of coffee as well as the coffee type preferences among young men and women undergoing significant mental stress.

Methods: For the purposes of this study, a survey was conducted among a 100 students at the Medical University of Varna, during time outside of scheduled exam periods. The questionnaire was anonymous and the collected data were processed statistically.

Results: A majority of the future healthcare professionals consume coffee (88%). The most preferred type of coffee is the espresso coffee (40% of all respondents), followed by instant coffee “3 in 1” (33%), and students rarely drink coffee boiled in a pot (“Turkish” coffee). Nearly 75% of the young men and women have developed a habit of regularly using this refreshing drink as teenagers. Around one third of the respondents prefer to drink their coffee without sugar or milk and the majority drink coffee on an empty stomach. 59% of the students admit they could not deprive themselves from their favorite drink.

Conclusion: Coffee is a popular drink among the students. Vast majority of the respondents in this study have a habit of consuming coffee on an empty stomach and in a pure form, which may be a reason for negative health effects.

Keywords: coffee, caffeine, consumption, health effects, students

РОЛЯ НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ПРИ ОБСЛУЖВАНЕ НА БОЛНИ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНО ФЛУИДНО ЛЕГЛО – CLINITRON

Кичка Димитрова, Жанета Василева, Даниела Попова

*ВМА - МБАЛ - Варна, Отделение по термична травма, пластично-
възстановителна и естетична хирургия*

Термичната травма или, както е по-известно, изгарянето се характеризира най-общо със загуба или нарушаване функциите на покривната тъкан. Това е специфичен вид тежко нараняване, при което най-често пациентът изпада в травматичен и психичен шок. Трябва да се има в предвид, че болката от изгаряне е една от най-силните болки, която може да се възприеме и понесе от човешкия организъм. Освен това тя носи след себе си и доста проблеми, свързани с оздравителния процес, трудна подвижност, понякога тежки белези, нежелание за връщане към нормален начин на живот и дейност. Един от модерните методи на лечение при изгаряния в интензивния период е пролежаване на пациента на легло тип CLINITRON.

Цел: Обучение на персонала относно функции и техническа поддръжка на легло CLINITRON и обслужване на болни по време на лечение.

Материали и методи: Запознаване на персонала с техническата част, функции и профилактика на леглото. Изработване на протокол за работа и обгрижване на пациенти, пролежаващи на легло тип CLINITRON.

Резултати: Добро поддържане и функциониране на апаратурата. Спазване на изискванията относно поведението на пациентите. Ускоряване и подобряване лечението на пациентите. Повишаване квалификацията на персонала, подобряване грижите за пациентите и повишаване качеството на работа. Съвременните методи на лечение и модернизиране на апаратурата довеждат до добри резултати при лечението, съкращаване на лечебния процес, което е предпоставка за удовлетвореност на пациентите и благоприятен изход от заболяването. Това подобрява организацията на работа, повишава квалификацията на персонала и води до високо качество на здравните грижи.

Ключови думи: изгаряне, легло CLINITRON, лечение, качество, здравни грижи

ROLE OF THE NURSE IN SERVICE OF PATIENTS OF SPECIALIZED FLUID BED – CLINITRON

Kichka Dimitrova, Janeta Vasileva, Daniela Popova

*Military Medical Academy – Multidisciplinary Hospital for active treatment - Varna
Department of burns, plastic-reconstructive and aesthetic surgery*

Thermal trauma or as is commonly known as burning is generally characterized by loss or impairment of the functions of the tissue linings. This is a specific type of severe injury in which most patients fall into mental and traumatic shock. It should be borne in mind that the pain of burning is one of the strongest pain that can perceive and suffer from the human body. Furthermore, it brings with itself a lot of problems with the healing process, difficult mobility, sometimes severe scarring, reluctance to return to normal life and activity. One of the modern methods of treatment of burns in intensive period is bed sore of the patient in bed type CLINITRON.

Objective: Staff training on features and technical support of the CLINITRON bed and care for the patients during the treatment.

Materials and methods: Familiarizing the staff with the technical part, functions and prevention of bed. Development of a protocol for the handling and care of patients bed sore bed type CLINITRON.

Results: Good maintenance and operation of the equipment. Compliance on patient behavior. Accelerate and improve the treatment of patients. Staff qualification improvement, improving patient care and quality of work. Modern methods of treatment and upgrading of equipment led to good support in the treatment, shortening the healing process, which is a prerequisite for patient satisfaction and favorable outcome. This improves the organization of work, increased staff qualifications and leads to high quality health care.

Keywords: *burning, bed CLINITRON, treatment, quality, health care*

ГРИЖИ ЗА КОЖАТА ПРЕЗ БРЕМЕННОСТТА

¹Симона Борисова, ¹Нуне Хачатрян, ²Илко Бакърджиев, ²Маргарита Станчева,
²Десислава Гешева

¹Студенти, Медицински колеж, МУ-Варна; ²Медицински колеж, МУ-Варна

По време на бременността в женския организъм настъпват значителни промени на хормонално и функционално ниво. Промените на кожата през бременността са разнообразни и индивидуални. Тя става или по-суха, или по-мазна, появяват се стрии, пигментации по лицето. Основните фактори, отговорни за развитието на кожните промени по време на бременността, са: повишаването на нивата на циркулиращите хормони; увеличението на вътресъдовия обем; компресията от растящия фетус. Грижата за тялото през този период трябва да бъде по-интензивна и системна. Наред с приемането на храни, богати на витамини, и повече движение, е желателно да се използва специално подбрана козметика за бременни, както за цялостно тонизиране на кожата, така и за специфични проблеми. Необходимо е, тази козметика да е създадена от естествени съставки, които да не са с агресивно действие. За избора на подходяща козметика жената трябва да се консултира с лекар, както и адекватно сама да полага грижи за състоянието на своята кожа.

Ключови думи: *бременност, кожа, физиологични промени, кожни прояви, козметика, грижа, противопоказания, съвети*

SKIN CARE DURING PREGNANCY

¹Simona Borisova, ¹Nune Hachatryan, ²Ilko Bakardzhiev, ²Margarita Stancheva,
²Desislava Gesheva

¹Students, Medical College, Medical University of Varna; ²Medical College, Medical University of Varna

Significant hormonal and functional alterations occur in the female body during pregnancy due to the changes in the work of endocrine glands including the gonads. These alterations influence the function of the organs which frequently affects the skin. The skin changes are diverse and strictly individual. It becomes dry or oily, gets stretch marks or pigmentation on the face. The factors which lead to skin problems during pregnancy are connected with the increased levels of circulating hormones, increased intravascular volume and compression from the growing fetus. This is why the body care during pregnancy should be more intensive and regular. Carefully selected skin care cosmetics for pregnancy should be used along with vitamin rich food and fitness activities. These cosmetics should be made from natural products, not aggressive to the fetus and the sensitive skin of the woman. Cosmetics containing harmful substances should be strictly avoided as well as some cosmetic procedures and sun and UV exposure. For choosing the right cosmetic a consultation with a medical specialist is required.

Keywords: *pregnancy, skin, physiological alterations, skin problems, cosmetics, skin care, contraindications, skin care advice*

ГРИЖИ ЗА КОЖАТА ПРИ БЕБЕТА И ДЕЦА

¹Милена Дедева, ¹Милкана Пенева, ²Илко Бакърджиев, ²Маргарита Станчева,
²Десислава Гешева

¹Студенти, Медицински колеж, МУ-Варна; ²Медицински колеж, МУ-Варна

Кожата на бебетата и децата е изключително чувствителна и се изисква полагането на адекватни грижи към нея. Специализираната детска козметика не трябва да съдържа алергизиращи компоненти, да бъде без парабени, без аромат, без парфюми, с ограничен вид етерични масла и екстракти в състава си, без оцветители. За деликатната бебешка и детска кожа трябва да се полагат грижи както за предпазване от слънцето, така и през студентите месеци за защита от вятър и студ.

Ключови думи: кожа, бебе, дете, козметика

SKIN CARE FOR BABIES AND CHILDREN

¹Milena Dedeva, ¹Milkana Peneva, ²Ilko Bakardzhiev, ²Margarita Stancheva,
²Desislava Gesheva

¹Students, Medical College, Medical University of Varna; ²Medical College, Medical University of Varna

The skin of babies and children is extremely sensitive and requires application of adequate care. Specialist children's cosmetics should not contain allergenic components to be free of parabens, no fragrance, no perfumes, limited type of essential oils and extracts in its composition, without colouring. For delicate baby's and children's skin should be cared for with protection from the sun, and during the winter months to protect against wind and cold.

Keywords: skin, baby, child, cosmetics

ФАКТОРИ, ВЪЗПРЕПЯТСТВАЩИ ЕФЕКТИВНОТО ПРОТИЧАНЕ НА ПРОЦЕСА НА ПОЛУЧАВАНЕ НА ИНФОРМИРАНО СЪГЛАСИЕ ОТ ПАЦИЕНТИТЕ

Анна Георгиева

Медицински университет - Варна, Факултет по обществено здравеопазване,
Катедра „Здравни грижи”

Въведение: Многобройните предизвикателства пред здравните системи в световен мащаб наложиха търсенето на нови подходи за решаване на сложните проблеми, пред които са изправени. Все по-голямо значение придобиват информирането и получаването на съгласие на пациентите с оглед превръщането им в активни участници в процеса на грижи и лечение.

Цел: Да се изследва мнението на медицинските сестри и пациентите относно факторите, възпрепятстващи ефективното протичане на процеса на получаване на информирано съгласие от пациентите. Материали и методи: Приложен е анализ на литературни източници, документален и анкетен метод. Изследвано е мнението на 80 медицински сестри, работещи в акредитирани МБАЛ, утвърдени за учебни бази към МУ-Варна, и 60 пациенти, лекувани в посочените лечебни заведения, чрез пряка индивидуална анонимна анкета през януари 2013 г.

Резултати и обсъждане: Изследваните медицински сестри и пациенти потвърждават с отговорите си необходимостта от ефективно осъществяване на процеса на информирано съгласие от пациентите.

Приблизително половината и от двете групи респонденти съобщават, че са се сблъскали със ситуации, свързани с неефективно информиране на пациентите. Според повечето пациенти и медицински сестри основни фактори, възпрепятстващи ефективното протичане на процеса на информирано съгласие на пациентите, са липсата на време от страна на медицинския персонал, използването на медицинска терминология и информация, несъобразена с индивидуалните особености на пациента.

Изводи и препоръки: Идентифицирането и справянето с факторите, възпрепятстващи ефективното протичане на процеса на получаване на информирано съгласие от пациентите ще допринесе за оптимизиране на взаимодействията между здравните специалисти, пациентите и техните близки. Това осигурява спазване на правата на пациентите и превръщането им в пълноправни участници в здравния екип.

Ключови думи: информирано съгласие, медицински сестри, пациенти

FACTORS HAMPERING THE EFFECTIVE RUNNING OF THE PROCESS OF OBTAINING INFORMED CONSENT FROM PATIENTS

Anna Georgieva

Medical University - Varna, Faculty of Public Health, Department "Health care"

Introduction: The many challenges facing health systems worldwide necessitated the search for new approaches to solve complex problems for which they face. Increasingly gaining importance is the informing and obtaining consent of the patient, in order to make them active participants in the process of care and treatment.

Objective: To explore the views of nurses and patients about the factors hampering the effective running of the process of obtaining informed consent from patients.

Materials and Methods: A complete analysis of the literary sources, documentary and questionnaire method. Studied is the opinion of 80 nurses, working in accredited hospital, approved for training facilities at MU, Varna and 60 patients, treated in these hospitals by direct individual anonymous survey in January 2013

Results and Discussion: The studied nurses and patients confirm with their answers the need for effective implementation of the process of informed consent from the patients. Approximately half of both groups of respondents report that they have encountered situations involving ineffective informing of the patients. According to most patients and nurses main factors impeding the effective operation of the process of informed consent of the patients were lack of time on the part of medical personnel, the use of medical terminology and information inappropriate to the individual characteristics of the patients.

Conclusions: Identifying and addressing the factors impeding the effective operation of the process of obtaining informed consent from patients will help to optimize the interaction between health professionals, patients and their relatives. This ensures respect for patients rights and make them full participants in the health care team.

Keywords: informed consent, nurses, patients

СЪВРЕМЕННИ СХВАЩАНИЯ ЗА ЗАСТЪПНИЧЕСТВОТО В СЕСТРИНСТВОТО И НЕГОВОТО ПРИЛОЖЕНИЕ В ПРОЦЕСА НА ИНФОРМИРАНО СЪГЛАСИЕ

Анна Георгиева

Медицински университет - Варна,
Факултет по обществено здравеопазване, Катедра „Здравни грижи“

Въведение: Концепциите за автономията на пациента и застъпничеството от страна на медицинската сестра са актуалните теми на дебата в сестринските кръгове по целия свят. Същевременно мненията на различните автори са поляризирани по отношение на естеството и степента на застъпничеството в дейността на медицинската сестра. В тази връзка изясняването на етичните аспекти на ролята на медицинската сестра в процеса на информиране и получаване на съгласие от пациентите има важно научно и практическо значение.

Цел: Да се проучат съвременните схващания за застъпничеството в сестринството, както и неговото приложение в процеса на информирано съгласие и мнението на дипломантите медицински сестри, практикуващите медицински сестри, лекарите и пациентите по проблема.

Материал и методи: Приложен е анализ на литературни източници, документален и анкетен метод. Изследвано е мнението на 65 дипломанти от МУ-Варна, 80 медицински сестри и 80 лекари, работещи в акредитирани МБАЛ, утвърдени за учебни бази към МУ-Варна, както и на 60 пациенти, лекувани в посочените лечебни заведения. Проучването е проведено в периода 2012-2013 г.

Резултати и обсъждане: Застъпничеството в сестринството се изразява в защита на пациента по отношение на правата му в здравеопазната система. В процеса на информирано съгласие застъпничеството е „акт на информиране и подкрепа на лице, така че то да може да направи възможно най-добрите решения за себе си“. Резултатите от собственото анкетно проучване показват, че нито един от анкетираните лекари, едва една пета от пациентите и незначителна част от дипломантите и медицинските сестри отреждат за медицинската сестра ролята на застъпник на пациента в процеса на информираното съгласие.

Заключение: Все още съществуват редица нерешени проблеми в съвременната сестринска наука и практика относно застъпничеството в сестринството, както и неговото приложение в процеса на информирано съгласие. Необходимо е да продължат изследванията в тази посока, тъй като изясняването на ролята на медицинската сестра в процеса на информирано съгласие ще спомогне за оптимизирането на взаимоотношенията с пациентите, а също и за осигуряването на по-качествени грижи за тях.

Ключови думи: застъпничество в сестринството, информирано съгласие, медицинска сестра, пациент

CONTEMPORARY CONCEPTS OF ADVOCACY SISTERHOOD AND ITS APPLICATION IN THE PROCESS OF INFORMED CONSENT

Anna Georgieva

Medical University - Varna, Faculty of Public Health, Department "Health care"

Introduction: Concepts of patient autonomy and advocacy on the part of the nurse are current topics of debate in nursing circles worldwide. While the opinions of various authors are polarized with respect to the nature and extent of advocacy activities of the nurse. In this regard, the clarification of the ethical aspects of the role of the nurse in the process of informing and obtaining consent from patients is of great scientific and practical importance. *Objective:* To explore modern concepts of advocacy sisterhood and its application in the process of informed consent and opinion of diplomantite- nurses, practicing nurses, doctors and patients on the matter.

Material and Methods: Applied analysis of literature, documentary and survey method. Studied is the 65 graduates of the Medical University of Varna, 80 nurses and 80 physicians working in accredited hospital approved for training facilities at Medical University of Varna, and 60 patients treated in these hospitals. The study was conducted between 2012- 2013 г.

Results and Discussion: Advocacy in Nursing consists in protecting the patient in terms of his rights in the health care system. In the process of informed consent advocacy is "the act of informing and supporting a person so that it can make the best possible decisions for themselves." The results of their survey showed that none of the surveyed physicians, only one fifth of patients and insignificant part of graduates and nurses assign to the role of the nurse advocate of the patient in the process of informed consent.

Conclusion: There are still a number of unresolved issues in contemporary nursing science and practice on advocacy sisterhood and its application in the process of informed consent. It is necessary to continue research in this direction as to clarify the role of the nurse in the process of informed consent will help to optimize relationships with patients, and also to ensure better care for them.

Keywords: nursing advocacy, informed consent, nurse, patient

ИКОНОМИКА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО – ФАРМАКОИКОНОМИКА

Любен Григоров¹, Спасимира Ветренска², Красимир Манолов³, Николай Толев³

¹Факултет по фармация, МУ-Пловдив; ³МФ, МУ-Пловдив; ²УНСС

Въведение: Съвременното здравеопазване трябва да посреща увеличеното търсене на здравни услуги. В контраст, здравните власти разполагат с ограничени ресурси за тяхното реализиране.

Цел: Представяне на основните икономически принципи, прилагани в системата на здравеопазването, както и на основните фармакоикономически анализи.

Материали и методи: Проучване на достъпната литература по темата.

Резултати и обсъждане: Здравните власти извършват оценка на разходите и ползите от различни терапевтични програми, подходи и лекарства. Същевременно здравните специалисти работят и в областта на икономиката на здравеопазването.

Икономиката на здравеопазването е приложение на икономическата теория в здравеопазването. Използва се основно от здравните власти, защото чрез нея се анализира търсенето и предлагането на здравни грижи и се представя възможността за избор между различни здравни алтернативи, като същевременно трябва да се реши как наличните ресурси да се използват най-пълноценно. Основен акцент в системата на съвременното здравеопазване е постигането на максимални резултати от вложени-те пари в системата на здравеопазването.

Фармакоикономиката възприема и прилага принципите и методологията на икономиката на здравеопазването в областта на лекарствата. Фармакоикономическите анализи прилагат голям брой техники, използвани в икономиката на здравеопазването, но транслирани в контекста на управлението и организацията на лекарствата.

Изводи и препоръки: Здравните услуги са много по-различни от другите стоки и услуги, а пазарът в здравеопазването има специфични особености, които са предмет на икономиката на здравеопазването.

Ключови думи: икономика, здравеопазване, фармакоикономика, лекарства

HEALTH ECONOMICS - PHARMACOECONOMICS

Lyuben Grigorov¹, Spasimira Vetrenska², Krasimir Manolov³, Nikolai Tolev³

¹Faculty of Pharmacy, MU Plovdiv; ³Medical Faculty, MU Plovdiv; ²UNWE

Introduction: Modern healthcare must meet the increased demand for health services. In contrast, the health authorities have limited resources for their realization.

Aim: Presentation of basic economic principles applied in the health care system and the basic pharmacoeconomic analyzes
Materials and methods: survey of available literature on the topic.

Results and discussion: Health authorities estimate the costs and benefits of different treatment programs, approaches and drugs. However, health professionals working in the field of health economics.

Health economics is the application of economic theory in health care. It is mainly used by health authorities because it is used to analyze the demand and supply of health care, and to present the possibility to choose between different health choices while have to decide how available resources are used most fully. The main accent in the modern health care system is to achieve maximum results from money invested in the healthcare system.

Pharmacoeconomics perceive and apply the principles and methodology of health economics in the field of drugs. Pharmacoeconomic analyzes apply a large number of techniques used in health economics, but translated in the context of the management and organization of the drugs.

Conclusions and Recommendations: Health services are very different from other commodity and services and the market of health care has specific features, which are the subject of health economics.

Keywords: economy, health, pharmacoeconomics, drugs

Варненски медицински форум

том 3, 2014, приложение 3

Главен редактор: проф. д-р Красимир Иванов, д.м.н.

Зам. главни редактори:

проф. д-р Албена Керековска, д.м.

проф. д-р Риналдо Шишков, д.м.н.

Предпечат: Емилия Йорданова, Издателска дейност, МУ-Варна

Дизайн на корицата: Христина Христова, ОИОТ, МУ-Варна

Запис на CD: Издателска дейност, МУ-Варна

Лит. група: III-3

Дадена за печат: септември 2014 г.

Печатни коли: 31

Формат: 8/60x84

Подписана за печат: септември 2014 г.

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, 2014

ул. „Марин Дринов“ 55

Варна 9002

България

www.mu-varna.bg

ISSN 1314-8338 (Print)

ISSN 2376-5500 (Online)